

Til Styret i Cultiva

Kristiansand, 15.10.18

Innkalling til styremøte i Cultiva

Dato: 22. oktober 2018
Tid: Kl 12:00 – 14:00
Sted: Vestre Strandgate 27, Kristiansand

Saksliste:

40/18	Godkjenning av protokoll fra møte 10. september 2018	Side	2
41/18	Referatsaker:		
	41.1 Diverse orienteringer fra administrasjonen		
	41.2 Status prosjektinvesteringer	Side	6
	41.3 Prosjektidéer	Side	9
42/18	Hvorfor Cultiva og hva bør prioriteres?	Side	19
43/18	Status kapitalforvaltning	Side	42
44/18	Revidert kapitalforvaltningsstrategi	Side	51
45/18	Eventuelt		

Med vennlig hilsen

Ansgar Gabrielsen (sign.)
Styreleder

Erling Valvik (sign.)
Administrerende direktør

Dato: 3. oktober 2018
Saksnummer: 40/18
Til: Styret
Møtedato: 22. oktober 2018
Saksbehandler: Ingebjørg Borgemyr

Godkjenning av protokoll fra styremøte 10. september 2018

Utkast til protokoll ble oversendt styret i etterkant av møtet. Vi har ikke mottatt forslag til endringer.

Forslag til vedtak:

Styret godkjenner protokoll fra styremøte 10. september 2018.

Erling Valvik
Administrerende direktør

Trykte vedlegg: Protokoll fra styremøte 10. september 2018
Utrykte vedlegg: Ingen

PROTOKOLL FRA STYREMØTE I

Cultiva – Kristiansand Kommunes Energiverksstiftelse

Dato: 10. september 2018
Sted: Vestre Strandgate 27, Kristiansand
Behandlede saker: 35 - 39/18
Møtets varighet: 11:00 – 13:00
Møteleder: Ansgar Gabrielsen
Referent: Ingebjørg Borgemyr

Til stede:

Ansgar Gabrielsen
Torbjørn Urfjell
Jørgen Kristiansen
Sissel Leire
Mette Gundersen
Cecilie Nissen
Kristin Wallevik

Forfall:

Mette Gundersen (1. vararepresentant) og Cecilie Nissen er fast møtende vararepresentanter.

Til stede fra administrasjonen:
Erling Valvik og Ingebjørg Borgemyr.

Enstemmige vedtak markeres ikke i protokollen. Administrasjonens forslag til vedtak vises ikke i protokollen i saker hvor styrets vedtak er i samsvar med forslaget.

I tillegg til sakslisten ble styret orientert om følgende prosjekter:

Vitensenter Sørlandet v/ Kine Wangerud
Geitmyra Matkultursenter v/ Andreas Viestad og Helene Isaksen
Kunstsilo v/ Reidar Fuglestad

Saksliste:

35/18 . Godkjenning av protokoll fra styremøte 11. juni 2018

Vedtak: Styret godkjenner protokoll fra styremøte 11. juni 2018.

36/18 Referatsaker

36.1/18 Diverse orienteringer fra administrasjonen

36.2/18 Status prosjektinvesteringer

36.3/18 Prosjektidéer

Vedtak: Styret tar de fremlagte opplysningene til informasjon.

Administrasjonens forslag til vedtak:

Styret tar informasjonen til orientering.

37/18 Ikke prioriterte prosjekter

Vedtak: 1) Styret prioriterer ikke videre arbeid med følgende henvendelser:
E-16003 Sørnorsk Filmsenter Filmprosjekt, integrering og inkludering
E-16052 Karin Moe Hennie Dingle som ei kringle
2) Styret ber administrasjonen informere initiativtakerne om styrets beslutning.

38/18 Status kapitalforvaltning

Administrasjonen orienterte muntlig om status pr. 31.08.18.

Vedtak: Statusrapport kapitalforvaltning pr 31.07.18 tas til etterretning.

39/18 Eventuelt

Styreleder Ansgar Gabrielsen meddelte styret at han trekker seg fra sitt verv med virkning fra 31. desember 2018.

Styremedlem Torbjørn Urfjell orienterte styret om at han har bedt om rådsforsamlingens vurdering av behov for å erstatte han som styremedlem når han tiltrer i prosjektstilling i prosjektorganisasjonen for Nye Kristiansand 1. oktober 2018 og/eller som kulturdirektør i Kristiansand kommune 1. januar 2020.

Styret avsetter tiden fra kl. 09.00 til 14.00 i forbindelse med neste styremøte den 22. oktober 2018.

Avslutningsvis ble møtet lukket, og tilhørere og administrasjonen forlot møterommet.

Ingen flere saker forelå til behandling, og møtet ble hevet.

Kristiansand 10. september 2018

Ansgar Gabrielsen
Styreleder

Sissel Leire

Kristin Wallevik

Jørgen Kristiansen

Torbjørn Urfjell

Mette Gundersen

Cecilie Nissen

Dato: 9. oktober 2018
Saksnummer: 41.3/18
Til: Styret
Møtedato: 22. oktober 2018
Saksbehandler: Ingebjørg Borgemyr

Prosjektidéer

Prosjektidéer blir vurdert opp mot formål, strategi, prioriteringskriterier og verdiene som er nedfelt i den overordnede strategien.

Administrasjonen gjennomgår alle prosjektidéer med styret etter en foreløpig vurdering.

Idéer som styret, etter gjennomgangen, har ment det bør arbeides videre med fremgår av vedlegg 1) Utviklingsprosjekter (gul liste).

I tillegg lages en oversikt over prosjekter som administrasjonen og styret ikke har gjort en endelig vurdering av om idéen bør utvikles videre eller det har vært andre grunner til at idéen har blitt «satt på vent». Alle disse prosjektidéene fremgår av vedlegg 2) Idébank (hvit liste).

Siden forrige styremøte har administrasjonen hatt dialog med følgende prosjekter:

E-18031   Epona Ryttersenter AS   Indoor Epona

Prosjektet er foreløpig ikke vurdert av administrasjonen.

Forslag til vedtak:

Styret tar de fremlagte opplysningene til informasjon.

Erling Valvik
Administrerende direktør

Trykte vedlegg: 1) Utviklingsprosjekter
2) Idébank

Utrykte vedlegg: Ingen

PROSJEKTLISTE

1= Ikke prioritert, styrebehandlet		0=Ikke prioritert, forslag		2=Igangsett		3=Presenteres i styremøte		4=Sak til styremøte		5 = Under utvikling		6 = Idèbank	
Prosjekt-nr.	Ephortenr.	Status		Samarbeidspartner	Kontakt/e-post	Beskrivelse	Beløp	Bevilget beløp	Kommentar	Satsingsområde			
E-14044	2014/49		5	Egeninitiert		Opplevelseskort				Barn og unge			
E-14045	2014/50		5	Egeninitiert		Busstilbud for barnehager og skoler				Barn og unge			
E-14047	2014/52		5	Egeninitiert		Barn- og unges medvirkning				Barn og unge			
E-14048	2014/53		5	Egeninitiert		Samspill med ideelle organisasjoner				Barn og unge			
E-15020	2015/23		5	Egeninitiert		Skulpturpark			Til drøfting 04.06.15	Barn og unge			
E-15022	2015/25	Mottatt 24.04.15	5	Arena USUS	Kirsti Mathiesen Hjemdal	Strategisk partner for NCE USUS			Møte 27.04.15	Kompetanse-utvikling		04.06.2015	
E-15057	2016/1	Mottatt 19.11.15	5	Egenregi		Skulpturprosjekt MakerClub/Cultiva Play & Learn Innovation Challenge			Vinner av Cultiva Play & Learn Innovation Challenge	Barn og unge		07.12.2015	
E-15063			5	Egeninitiert		CultivaEkspressen - barnehagebuss			Møte med DNT Sør 11.01.16. Styret i DNT positive	Barn og unge		07.12.2015	
E-16011	2016/18	Mottatt 15.04.16	5	Ungt Entreprenørskap	Aleksander Lien	Innovasjonscamp				Barn og unge		5 23.05.16	

PROSJEKTLISTE

1= Ikke prioritert, styrebehandlet	0=Ikke prioritert, forslag	2=Igangsett	3=Presenteres i styremøte	4=Sak til styremøte	5 = Under utvikling	6 = Idèbank

Prosjekt-nr.	Ephortenr.	Status		Samarbeidspartner	Kontakt/e-post	Beskrivelse	Beløp	Bevilget beløp	Kommentar	Satsingsområde	
E-15016	2015/18	Mottatt 23.03.15	6	Vest-Agder Fylkeskommune	Kristin Tofte Andresen	Kartlegging av samarbeidsmuligheter			Møte beg. Av sept -15. Punkter til oppfølging.	Barn og unge	04.06.2015
E-16031	2016/43	Mottatt 08.10.16	6	Barnas Musikkteater	Sonia Loinsworth	Forestillinger for barnehager				Barn og unge	
E-17035	2017/46	Mail 5.9.17	6	SØRF	Judith Premak	Tverrkunstnerisk bransjeutviklingsprosjekt Agder	500 000		Vurderes på nytt i forbindelse med handlingsprogram for 2019	Kompetanseutvikling	
E-18009	2018/10	mail 5.3.18	6	Øya Film As	Steffan Strandberg	Etablering av produksjonsfond			Vurderes høsten 2018 i forbindelse med HP	Annet	
E-18010	2018/13	Mail 14.03.18	6	Kristiansand kommune	Gisela Urte Nilsen	Barnas arkitekturdag			Møte juni -18.	Barn og unge	
E-18022		Mail 17.04.18, besvart 19.04.18	6	Karin Moe Hennie	karinmoehennie@gmail.com	Tidlig dansegledde			Møte 26.06.18	Barn og unge	
E-18023	2018/27	Møte 23.05.18. Mail 05.09.18. Bekreftet mottak 07.09.18	6	Sørnorsk Filmsenter	Kirsten Bonnèn Rask	Utviklingsfond	1 500 000		Mottatt oppdatert søknad 05.09.18. 1,5 MNOK årlig i 3 år	Talentutvikling	
E-18024	2018/28	Mail 24.08.18, berekftet mottak 27.08.18	6	Skylander Trampolinepark AS	Jørgen Pettersen	Talentutvikling	500 000			Talentutvikling	
E-18025	2018/29	Mail 28.08.18, bekreftet mottak 03.09.18	6	Møllestua Barnehage	Wenche Fladen	Lekbasert læring for 6-åringene	31 000		Transport og utstyr	Barn og unge	
E-18026			6	Egeninitiert		Kompetansesenter for lek				Kompetanseutvikling	
E-18027			6	Egeninitiert		Barnas kulturhus - fase 2				Barn og unge	
E-18028			6	Egeninitiert, samarbeid med Kr.sand kommune og RVTS		Barneblikk				Barn og unge	
E-18029			6	Egeninitiert		Barn og byrom				Barn og unge	
E-18030			6	Sørlandets Kunstmuseum		Barnas kunstmuseum (hovedprosjekt)			Forprosjekt E-15038	Barn og unge	
E-18031	2018/30	Mail 18.09.18	6	Epona Ryttersenter AS	Øystein Eidsaa	Indoor Epona			Møte 26.09.18. De vurderer om de vil sende en formell søknad.	Annet	

Dato: 15. oktober 2018
 Saksnummer: 41.2/18
 Til: Styret
 Møtedato: 22. oktober 2018
 Saksbehandler: Ingebjørg Borgemyr

Status prosjektinvesteringer

Cultiva har igangsatt flere prosjekter som går over flere år. Forslag om videre bevilgninger vil være avhengig av progresjon i prosjektene, og at Cultiva har midler tilgjengelig til prosjektinvesteringer. Nedenfor kommer en oversikt over alle igangsatte prosjekter som er i drift.

Igangsatt�e prosjekter Barn og Unge	2018	2019	2020	2021
Posebyen Kulturskole (�r 3/3)	0,5			
Barn i Byen 2018	0,3			
Vitensenter Sørlandet, avd. Kristiansand 2018	0,6			
Sørnorsk Filmsenter, Filmbil (�r 2/3)	0,3			
Kristiansand Internasjonale Dragefestival	0,3	0,2		
Maskefall	0,4	0,4		
KIF Friidrett, barnestevne Quartlekene	0,1	0,1		
Cultiva Ekspress Junior, My Machine �r 2	1,1	0,6		
Cultiva Ekspress Junior, Skapende barn	1,7	1,7		
Sum bevilget i tidligere styremøter 2018	5,3	3,0		
Cultiva Ekspress Junior, RUTPLUKS	0,2	0,2	0,2	
Geitmyra Matkultursenter Hovedprosjekt	1,9	0,6	0,5	0,4
Sørnorsk Filmsenter, Filmbil	0,1			
Norway Summer Games, hovedprosjekt	0,3	0,2		
Barn i Byen Kristiansand	0,3	0,3	0,3	0,3
Vitensenter Sørlandet, avd. Kristiansand	0,6			
Anslag fremtidig bevilgningsbehov	3,4	1,3	1,0	0,7
Sum barn og unge	8,7	4,3	1,0	0,7
Igangsatt�e prosjekter Talentutvikling				
Cultiva Ekspress Kunst og Idrett 2018	3,4			
Ungdomskilden (�r 3/3)	1,6			
UKM Storbyprosjekt (�r 3/3)	0,2			
Sum bevilget i tidligere styremøter 2018	5,2			
Vest-Agder Idrettskrets, Ung og lovende	0,02	0,02		
Cultiva Ekspress Kunst og Idrett	3,4	3,4	3,4	3,4
Anslag fremtidig bevilgningsbehov	3,4	3,4	3,4	3,4
Sum talentutvikling	8,6	3,4	3,4	3,4
Igangsatt�e prosjekter Kompetanseutvikling				
Scenekunst Sør (�r 2/3)	0,5			
Sum bevilget i tidligere styremøter 2018	0,5			
Egenregi – seminarserie	0,5	0,5	0,5	0,5
Scenekunst Sør	0,3			
Anslag fremtidig bevilgningsbehov	0,8	0,5	0,5	0,5
Sum kompetanseutvikling	1,3	0,5	0,5	0,5
Sum igangsatt�e, flerårige prosjekter alle satsingsområder	18,6	8,2	4,9	4,6
Herav allerede bevilgede midler styremøter 2018:	11,0			
Herav foreslåtte bevilgninger i dette styremøtet:	0,0			
Restbehov 2018 for bevilgninger til flerårige prosjekter	7,6			

Ikke utbetalte prosjektinvesteringer

Hittil i 2018 er det utbetalt kr 9 842 014,- i henhold til vedtatte bevilgninger.

Prosjektgjeld, dvs. vedtatte, ikke utbetalte prosjektmidler, utgjør kr 120 988 434 og er fordelt i følgende kategorier (tall fra forrige rapportering i parentes):

År	Antall	Ikke kontrakt	Aktive	Frist utløpt		Restbeløp	
2015	3 (5)	1 (1)	1 (1)	1 (3)	Kr	1 392 883	(1 785 000)
2016	4 (5)	0 (0)	1 (1)	3 (4)	Kr	2 951 900	(3 191 900)
2017	9 (10)	2 (2)	6 (6)	1 (2)	Kr	8 933 650	(9 133 650)
2018	16 (16)	3 (3)	13 (13)	0 (0)	Kr	107 610 000	(107 450 000)
Sum	32 (36)	6 (6)	21 (21)	5 (9)	Kr	120 888 434	(121 560 550)

Administrasjonen har fortsatt dialogen med alle prosjekter med restbeløp fra 2015, 2016 og 2017, og har avsluttet ytterligere 4 prosjekter siden forrige rapportering.

Ingerbjørg Bergemyr
for Erling Valvik
Administrerende direktør

Trykte vedlegg: 1) Totaloversikt og status pr. enkeltprosjekt 2015-2018

Utrykte vedlegg: Ingen

TOTALOVERSIKT OVER INVESTERINGER OG UTBETALINGER

År	Investert	Utbetalt 03	Utbetalt 04	Utbetalt 05	Utbetalt 06	Utbetalt 07	Utbetalt 08	Utbetalt 09	Utbetalt 10	Utbetalt 11	Utbetalt 12	Utbetalt 13	Utbetalt 14	Utbetalt 15	Utbetalt 16	Utbetalt 17	Utbetalt 18	Justeringer	Rest
2003	23 650 000	1 152 282		1 328 400	252 500	250 000	22 100	680 000										-1 855 648	0
2004	19 451 548		8 884 275	6 384 448	2 011 150	175 000	100 000	0	200 000	0	0							-1 696 674	0
2005	24 495 522			8 282 621	13 843 590	707 000	70 000	90 000	-261 250	0	0	10 000						-1 753 561	0
2006	26 441 867				7 939 883	17 654 138	1 010 000	0	-416 000	38 000	20 000	38 000						-157 846	0
2007	32 921 500					11 062 101	9 742 119	5 732 960	242 600	12 500	150 000	200 000						-5 779 220	0
2008	8 972 223						3 654 410	2 183 198	891 366	625 000	1 085 000	741 302						208 053	0
2009	28 400 339							13 984 750	9 499 625	5 164 500	1 878 433	1 059 267	719 042	349 449				4 254 727	0
2010	3 263 740							301 000	2 505 000	1 045 000	670 000	95 000						1 352 260	0
2011	8 210 000								6 047 000		3 491 000	697 000	0	150 000				2 175 000	0
2012	734 057										0	1 450 000	1 450 000	0				2 165 943	0
2013	4 970 000											100 000	3 450 000	2 000 000				580 000	0
2014	9 872 304												410 304	4 992 000	4 282 000	200 000		12 000	0
2015	17 950 034													2 407 559	8 198 943	4 206 500	274 214	-1 469 935	1 392 883
2016	28 738 752														1 868 500	10 168 750	3 585 600	-10 164 002	2 951 900
2017	22 698 250															2 368 400	2 492 200	-8 904 000	8 933 650
2018	90 167 097																3 590 000	21 032 903	107 610 000
Sum	350 937 233	1 152 282	22 998 695	18 661 719	25 123 023	29 850 739	14 826 528	22 314 008	13 341 341	12 932 000	7 294 433	4 390 569	6 029 346	9 749 008	14 499 443	16 943 650	9 942 014	0	120 888 434

OVERORDNET STRATEGI 2011-2022

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Sum	i %
Barn og unge	0	1 750 000	4 020 000	8 675 000	21 620 750	22 203 250	5 235 000	63 504 000	35 %
Talentutvikling	2 900 000	3 025 000	4 255 000	6 475 000	6 030 000	1 221 000	5 100 000	29 006 000	16 %
Kompetanseutvikling	0	1 125 000	1 607 000	2 825 000	2 200 000	125 000	500 000	8 382 000	5 %
Nye muligheter	0	0	0	0	0	0	80 000 000	80 000 000	44 %
Annet	0	150 000	0	0	-486 000	470 000	0	134 000	0 %
Årets prosjektinvesteringer	2 900 000	6 050 000	9 882 000	17 975 000	29 364 750	24 019 250	90 835 000	181 026 000	100 %
Tilbakeføringer	-2 165 943	-1 080 000	-9 696	-24 966	-625 998	-1 321 000	-667 903	-5 895 506	
Netto prosjektinvesteringer	734 057	4 970 000	9 872 304	17 950 034	28 738 752	22 698 250	90 167 097	175 130 494	

OVERORDNET STRATEGI 2003-2011

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totalt	i %
Klima for kreativitet og stedsutvikling	1 682 200	1 457 500	1 586 250	4 432 725	4 680 544	3 780 000	25 943 356	1 055 000	3 790 000	48 407 075	24 %
Innsats for ikke-kommersielle virksomheter	13 999 300	7 762 500	16 355 890	17 318 001	12 055 000	530 000	4 265 000	465 000	870 000	73 620 691	36 %
Kommersiell konsentrasjon	1 398 000	8 160 000	3 586 716	4 141 800	13 649 850	2 360 992	14 092 000	1 451 000	750 000	49 590 358	24 %
Kristiansand som kompetansesentrum	6 570 500	2 072 048	3 414 821	1 516 231	3 686 868	3 326 250	7 762 500	1 124 750	3 175 000	32 648 968	16 %
Årets prosjektinvesteringer	23 650 000	19 451 548	24 943 677	27 408 757	34 072 262	9 997 242	52 062 856	4 095 780	8 585 000	204 267 092	100 %
Tilbakeføringer			-448 155	-966 890	-1 150 762	-1 025 019	-23 662 517	-832 010	-375 000	-28 460 353	
Netto prosjektinvesteringer	23 650 000	19 451 548	24 495 522	26 441 867	32 921 500	8 972 223	28 400 339	3 263 740	8 210 000	175 806 739	

År	Antall	Betaling	Tilbakeføringer	Netto betaling
2003	45	23 650 000	0	23 650 000
2004	61	19 451 548	0	19 451 548
2005	64	24 943 677	-448 155	24 495 522
2006	72	27 408 757	-966 890	26 441 867
2007	73	34 072 262	-1 150 762	32 921 500
2008	46	9 997 242	-1 025 019	8 972 223
2009	88	52 062 856	-23 662 517	28 400 339
2010	27	4 095 780	-832 010	3 263 740
2011	19	8 585 000	-375 000	8 210 000
2012	1	2 900 000	-2 165 943	734 057
2013	5	6 050 000	-1 080 000	4 970 000
2014	14	9 882 000	-9 696	9 872 304
2015	28	17 975 000	-24 966	17 950 034
2016	25	29 364 750	-625 998	28 738 752
2017	21	24 019 250	-1 321 000	22 698 250
2018	16	90 835 000	-667 903	90 167 097
Sum	605	294 458 092	-33 687 956	260 770 136
Stiftelsen for store kulturanlegg				350 000 000
Disponert til formålsrealisering				610 770 136

90 167 097

- A: Avvik
- B: Ikke kontraktsfestet
- C: I rute
- D: Aksjer eller lån
- E: Rapporteringsfrist utløpt
- F: Ferdig

PROSJEKTSTATUS 2018

Nr	Samarbeidspartner	Prosjektbeskrivelse	Område	Investert 2018	Utbetalt 18	Justeringer	Rest	Status		Frist	Kommentar
17046	Barn I Byen Kulturformidling AS	Barn I Byen 2018	1	300 000	150 000		150 000	C	S 19.01.18	15.11.2018	
17048	Blå Kors Kristiansand	Posebyen kulturskole, år 3 av 3	1	500 000	250 000		250 000	C	S 19.01.18	15.11.2018	Mottatt signert kontrakt 09.04.18
18018	Ensemble Sonore	Workshop og konsert i Domkirken	2			25 000	25 000	C	08.05.2018	31.10.2018 (31.08.2018)	Overført kr 25 000 fra E-17023 mai -18. Signert 06.08.18. Utsatt frist pga. sykdom
18017	KIF Frilidrett	Barnestevne Quartlekene, år 2 av 3	1	50 000			50 000	B	S 07.05.18	20.11.2018	Utkast til kontrakt sendt 16.05.18
17045	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Ungdomskilden, år 3 av 3	2	1 600 000	800 000		800 000	C	S 19.01.18	15.11.2018	
18015	Kristiansand Internasjonale Dragefestival	Etablering av dragefestival i Kristiansand, år 2 av 3	1	275 000	220 000		55 000	C	S 07.05.18	20.11.2018	Kontrakt signert 14.05.18
18016	Kulturalliansen Maskefall	Maskefall, år 2 av 3	1	400 000	280 000		120 000	C	S 07.05.18	31.01.2019	Kontrakt signert 23.05.18
17044	Scenekunst Sør	Kompetansesenter for scenekunst, år 2 av 3	3	500 000		240 000	740 000	C	S 19.01.18	15.11.2018 (15.09.2018)	Avtale signert 23.03.18. Overført utdisponerte midler fra E-15023 sept -18. Møte sept. Gitt utsettelse på rapporteringsfrist
17047	Senter for ung kunst og kultur v/UIA	Cultiva Ekspress Kunst og Idrett 2018	2	3 350 000	1 675 000		1 675 000	C	S 19.01.18	15.11.2018	Avtale signert 13.03.18
18019	Senter for ung kunst og kultur v/UIA	Cultiva Ekspress Junior: My Machine 2018/2019	1	1 100 000			1 100 000	C	S 11.06.18	31.05.2019	Returnert signert kontrakt 28.06.18
18021	Senter for ung kunst og kultur v/UIA	Cultiva Ekspress Junior: Skapende barn år 3 av 4	1	1 730 000			1 730 000	C	S 11.06.18	31.10.2018 (30.09.2018)	Returnert signert kontrakt 28.06.18. Utsatt rapporteringsfrist
17050	Sørlandets Kunstmuseum	Kunstsilo	4	80 000 000		20 000 000	100 000 000	B	S 19.01.18		Betingelser. Overført 20 MNOK fra avsetninger til Barnas Kulturhus jan-18 (E-16001 og E-17002).
18020	Sørlandets Kunstmuseum	Kulturbuss i Kristiansand	1			100 000	100 000	C	S 11.06.18	31.10.2018	Overført fra E-14042. EV signert 06.08.18. Mottatt signert kontrakt 10.09.18.
18006	Sørnorsk Filmsenter	Sernosk Filmmobil, år 2 av 3	1	280 000	140 000		140 000	C	S 12.02.18	01.12.2018	
17049	Vest-Agder Fylkeskommune	UKM Storbyprosjekt, år 3 av 3	2	150 000	75 000		75 000	C	S 19.01.18	01.03.2019	Avtale signert 13.03.18.
17043	Vitensenter Sørlandet	Vitensenter Avdeling Kristiansand, år 2 av 3	1	600 000			600 000	B	S 19.01.18		
TILBAKEFØRINGER							0				
17023	Talent Norge/MFO	Ubetalte krav MFO	2	-200 000		200 000	0	F	S 22.05.17		Overført kr 25 000 til E-18018 i mai 2018. Restbeløp tilbakeført
15039	Egenregi/EFC	Forprosjekt beste praksis for regionale stiftelser	3	-786		786	0	F	S 21.09.15		Overført kr 50 000 fra E-14060. Utbetalt 09.02.17. Bokført feil i regnskap. Korrigert og tilbakeført restbeløp juni 2018
15024	Ellasland	Mulighetsstudie	1	-100 000		100 000	0	F	S 21.09.15		Betingelser i vedtak. Møte avholdt 13.10.15. Vi avventer reguleringsplan. Etterlyst status og varslet tilbakeføring 31.05.18. Tilbakeført 07.06.18
15059	Partnership for Change	Mot uten grenser i Kristiansand	1	-100 000		100 000	0	F	S 12.02.16		Møte 12.04.16. Tilbakeført juni -18
14028	ABUP	Psyken vår - Ung	1	-267 117		267 117	0	F	S 27.04.15		Ikke brukt hele tildeling. Tilbakeført okt-18
Sum				90 167 097	3 590 000	21 032 903	107 610 000				

Investeringer fordelt pr satsningsområde:

1 Barn og unge	6 %	5 235 000
2 Talentutvikling	6 %	5 100 000
3 Kompetanseutvikling	1 %	500 000
4 Nye muligheter	88 %	80 000 000
5 Annet	0 %	0
Årets prosjektinvesteringer	100 %	90 835 000
9 Tilbakeføringer		-667 903
Netto prosjektinvesteringer		90 167 097

A: Avvik

B: Ikke kontraktsfestet

C: I rute

D: Aksjer eller lån

E: Rapporteringsfrist utløpt

F: Ferdig

PROSJEKTSTATUS 2017

Nr	Samarbeidspartner	Prosjektbeskrivelse	Område	Investert 2017	Utbetalt 17	Utbetalt 18	Justeringer	Rest	Status		Frist	Kommentar
17009	ABUP	Psyken Vår - Barn	1	1 500 000				1 500 000	B	S 05.01.17		Utkast kontrakt sendt 09.06.17. Purret 29.05.18. Telefon Gro Anita 07.06.18. Manus nesten ferdig, planlegger start filming til høsten. Jeg får en tilbakemelding vedr. kontrakt i neste uke. Varslet tilbakeføring i epost 03.10.18. Avtalt møte 11.10.18
17024	Akershus Fylkeskommune	Filmfab år 2	2	250 000			-250 000	0	F	S 05.05.17		Tilbakeført. Samarbeid avsluttet.
17033	Barn i Byen Kulturformidling AS	Våre bilder 2017	1	103 250	82 600			20 650	E	S 10.10.17	Ikke spesifisert	Etterlyst rapport 13.06.18. Purret 15.08.18. Får rapport 11.09.18. Purret igjen 03.10.18
17001	Egenregi	Møter og seminarer 2017	1,2,3	500 000	72 000	100 000	-230 000	98 000	C	S 20.12.16		Utbet Lek-seminar 72k, overført 250k fra E-15066, overført 240k til E-16057. Utbet 100k til seminar Lekenhet i byrom 03.10.18
17002	Egenregi	Barnas Kulturhus	1	10 000 000			-10 000 000	0	F	S 20.12.16		Overført avsetning til Kunstsilo E-17050 jan -18
17012	Foreningen Musikk Gir Liv	KSO Gratiskonsert med Thailandske barn	2	50 000	50 000			0	F	S 05.05.17		
17025	Geitmyra Matkultursenter	Etablering i Kristiansand	1	5 000 000	125 000			4 875 000	B	S 18.09.17		Utbetalt kr 125 000 for mye på forprosjekt. Trekkes fra på hovedprosjekt.
17026	Indie Film AS	Lansering "Natta Pappa Henta oss"	1	100 000	80 000	20 000		0	F	S 19.06.17	Desember 17	Etterlyst rapport 13.06.18. Får rapport uke 25. Purret pr epost 15.08.18. Mottatt rapport 15.08.18. Etterlyst prosjektreknskap.
17006	KIF Friidrett	Quartlekene Barnestevne	1	100 000	80 000	20 000		0	F	S 15.03.17		
16057	Kilden Teater og Konserthus	Kildenkonserten 2017	3		240 000		240 000	0	F			
17036	Kilden Teater og Konserthus	Kildenkonserten 2018	1	0			240 000	240 000	C	S 18.09.17	April -19	Avtale signert 18.12.17. Utsatt til 2019.
16050	Kristiansand internasjonale dragefestival	Dragefestival	1	350 000	280 000	70 000		0	F	S 27.02.17		
17008	Kulturaliansen Maskefall	Forestillingen "Maskefall"	1	450 000	360 000	90 000		0	F	S 05.05.17		
17010	Olav Wicken	Historien om Cultiva	5	470 000	282 000	188 000		0	F	S 27.02.17		
17003	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	Trafo 2.0	2	600 000	300 000			300 000	C	S 27.02.17	31.10.2018 (Sept -18)	Utsatt rapporteringsfrist
17037	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	Rutpluks År 2 (Fase 2)	1	1 000 000		500 000		500 000	C	S 05.05.17	Ikke spesifisert	Åpning 9. mai 2018
17013	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	Skapende Barn år 2	1	1 700 000		850 000		850 000	C	S 19.06.17	31.10.2018 (Sept -18)	Utsatt rapporteringsfrist
17014	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	My Machine hovedprosjekt	1	1 100 000		550 000		550 000	C	S 19.06.17	31.10.2018 (Sept -18)	Utstillingsåpning 15. juni 2018. Utastt rapporteringsfrist

16056	Stiftelsen Sportikus	Norway Summer Games 2017	1	500 000	400 000	100 000		0	F	S 27.02.17	April -18	Kommer før ferien. Mottatt regnskap 21.07.18. Sendt til godkjenning 25.09.18. Utbet 27.09.18
17023	Talent Norge/MFO	Ubetalte krav MFO	2	225 000			-225 000	0	F	S 22.05.17		Overført kr 25 000 til E-18018 i mai 2018. Restbeløp tilbakeført.
17028	Vest Agder Idrettskrets	Ung og Lovende	2	21 000	16 800	4 200		0	F	S 10.10.17		
								0				
								0				
								0				
TILBAKEFØRINGER												
15021	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	Cultiva Ekspress junior: Pilotprosjekt YouthBank i Kristiansand	1	-51 000			51 000	0	F	S 04.06.15		Signert 02.06.16. Restbeløp tilbakeført januar 2017.
15064	Akershus Fylkeskommune	Filmlab år 2	2	-250 000			250 000	0				
14060	Egenregi	Møter og seminarer 2015 (jfr. Handlingsprogram)	1,2,3	-420 000			420 000	0				
15066	Egenregi	Møter og seminarer 2016 (ref. Handlingsprogram)	1,2,3	-250 000			250 000	0				
16002	1B1 Group AS	No boundaries 2016 (år 2)	2	-250 000			250 000	0				
15002	1B1 Group AS	Talentutvikling unge strykere, år 1 av 3	2	-100 000			100 000	0				
								0				
								0				
Sum				22 698 250	2 368 400	2 492 200	-8 904 000	8 933 650				

Investeringer fordelt pr satsningsområde:

1 Barn og unge	92 %	22 203 250
2 Talentutvikling	5 %	1 221 000
3 Kompetanseutvikling	1 %	125 000
4 Nye muligheter	0 %	0
5 Annet	2 %	470 000
Årets prosjektinvesteringer	100 %	24 019 250
9 Tilbakeføringer		-1 321 000
Netto prosjektinvesteringer		22 698 250
		0

A: Avvik
B: Ikke kontraktsfestet
C: I rute
D: Aksjer eller lån
E: Rapporteringsfrist utløpt
F: Ferdig

PROSJEKTSTATUS 2016

Nr	Samarbeidspartner	Prosjektbeskrivelse	Område	Investert 2016	Utbetalt 16	Utbetalt 17	Utbetalt 18	Justeringer	Rest	Status		Frist	Kommentar
16002	1B1 Group AS	No boundaries 2016 (år 2)	2	500 000	250 000			-250 000	0	F	S 12.02.16		Undervisningsvurdering igangsatt desember 2016. Tilbakeført sep 2017
16008	Agder Kunstsenter	Qunst25	2	200 000	200 000				0	F	S 23.05.16		Utsatt rapporteringsfrist til 30.09.16
16044	Assitej Norge	SAND Internasjonale scenekunsthifestival for barn og unge 2017 (år 3 av 3)	1	500 000		400 000	100 000		0	F	S 20.12.16		
15060	Barn i Byen Kulturformidling AS	Våre bilder	1	103 750	83 000	20 750			0	F	S 12.02.16		Signert 12.08.16
16043	Barn i Byen Kulturformidling AS	Barn i Byen Kristiansand 2017	1	300 000		240 000	60 000		0	F	S 20.12.16	01.04.2018	Utbet sluttbeløp 15.08.18.
16045	Blå Kors Kristiansand	Posebyen kulturskole 2017 (år 2 av 3)	1	600 000		480 000	120 000		0	F	S 20.12.16		
15056	Den internasjonale kulturfestivalen	Bruk av kultur for å fremme integrering og deltakelse fra barn og unge med ulik kulturell og sosial bakgrunn	1	100 000				-100 000	0	F	S 12.02.16		Takket nei til bevilgning i epost 27.05.16. Tilbakeført august -16
16001	Egenregi	Barnas kulturhus (arb.tittel)	1	10 000 000				-10 000 000	0	F	S 07.12.15		Beslutning i HP 2016-2019 om årlig avsetning. Til bygg. Overført avsetning til Kunstsilo E-17050 jan-18
14042	Egenregi	Barnas kulturhus (arb.tittel) fase 1	1	1 900 000	268 000	728 000	180 500	-100 000	623 500	C	S 15.06.16		Prosess og innholdsarbeid. Lønn prosjektleder 2017 kr 722' + konsulenter 2017 kr 6' + lønn 2018 kr 180,5' + overført kr 100' til E-18020 juni-18
14043	Egenregi/Geltmyra Matkultursenter	Førprosjekt matkultursenter i Kristiansand	1	250 000		250 000			0	C	S 20.12.16		Signert 31.01.17
16040	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Ungdomskilden 2017 (år 2 av 3)	2	1 600 000		1 280 000	320 000		0	F	S 20.12.16	31.03.2018	
16041	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Kilden Dialog 2017 (år 4 av 4)	1,3	2 500 000		1 250 000	1 250 000		0	F	S 20.12.16	Juni 2018	
15064	Mediefabrikken	FilmLab Norge (år 1 av 3)	2	250 000	125 000	75 000	50 000		0	F	S 12.02.16	01.11.2017	Sendt utkast til kontrakt 24.06.16. Signert 26.08.16. Etterlyst sluttrapport 31.05.18. Mottatt sluttrapport 04.06.18
06018	Nordic Digital Alliance (tidl. Kristiansand D-Kino Allianse)	Midlertidig likviditetslån til NDA	3	-486 000	-486 000				0	D	S 14.01.18		Tilbakeført ikke utbetalt lån kr 100 000 etter salg aksjer. Tilbakebetalt lånet juli 2016 iht. avtale.
16016	Norsk Musikkorps Forbund	Utredning av skolekorpsene i Kristiansand	2	80 000		80 000			0	F	S 20.12.16		
15059	Partnership for Change	Mot uten grenser i Kristiansand	1	100 000				-100 000	0	F	S 12.02.16		Møte 12.04.16. Tilbakeført juni -18
15023	Scenekunst Sør	Etablering av kompetansesenter for scenekunst i Kristiansand (år 1 av 3)	3	1 200 000		960 000		-240 000	0	F	S 26.09.16	31.03.2018	Signert 16.1.17. Forlenget tidsfrist 22.03.18. Purret pr epost 15.08.18. Mottatt sluttrapport. Overført uvelspanerte midler til E-17044 sept -18
15065	Senter for ung kunst og kultur v/UIA	Cultiva Ekspress Junior: Skapende barn (år 1 av 4)	1	1 500 000	750 000		750 000		0	F	S 23.05.16		Inntil 1,5 MNOK år 1. Signert 06.12.16
16026	Senter for ung kunst og kultur v/UIA	Cultiva Ekspress Junior: Pilot My Machine i Kristiansand	1	900 000		450 000	450 000		0	F	S 26.09.16		
16042	Senter for ung kunst og kultur v/UIA	Cultiva Ekspress 2017	2	3 250 000		1 625 000			1 625 000	E	S 20.12.16	April 2018	
16012	Sørnorsk Filmsenter	Filmbil (år 1 av 3)	1	1 017 000	508 500		305 100		203 400	E	S 23.05.16	Mai 2017	Signert 31.10.16. Mottatt utbetalingsanmodning 30 % 21.03.18

16014	Teater Pergola	Teaterforestilling for barnehagebarn: Historier fra ei gruve	1	180 000		180 000			0	F	S 26.09.16		
16017	Universitetet i Agder	Kristiansand sommergeater	1	170 000	170 000				0	F	S 15.06.16		Ev signert 28.06.16. IOS signert 11.07.16
16046	Vest-Agder Fylkeskommune	Storbyprosjektet UKM 2017 (år 2 av 3)	2	150 000		150 000			0	F	S 20.12.16		
16004	Vitensenter Sørlandet	Etablering av avdeling i Kristiansand (år 1 av 3)	1	2 500 000		2 000 000		500 000		E	S 26.09.16	April 2018	Etterlyst rapport 13.06.18. Svart 20.06.18 om at hun håpet å få ferdig rapport før ferien. Skal ha møte 21.08.18.
								0					
								0					
								0					
								0					
TILBAKEFØRINGER													
15029	Egenregi	Cultiva Play & Learn Innovation Challenge	1	-25 998			25 998		0	F	S 21.08.15		Premie 10 000 E og maksimalt 350 000 DKR til CKO. Restbeløp kr 25 998 tilbakeført mars 2016
15036	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	Cultiva Ekspress Junior: Barnas Oktober 2016, år 1 av 3	1	-200 000			200 000		0	F	S 07.12.15		Betingelser i vedtak ikke oppfylt. Tilbakeført juni 2016.
15056	Den Internasjonale kulturfestivalen	Bruk av kultur for å fremme integrering og deltakelse fra barn og unge med ulik kulturell og sosial bakgrunn	1	-100 000			100 000		0	F	S 12.02.16		Takket nei til bevilgning i epost 27.05.16. Tilbakeført august -16
14024	Blå Kors Kristiansand, Vipere m.fl.	Blue Vipers Cup 2015	1	-300 000			300 000		0	F	S 06.02.15		Sendt utkast til avtale 12.03.15. Cup 2015 avlyst pga få påmeldte. Tilbakeført sept 2016
								0					
Sum				28 738 752	1 868 500	10 168 750	3 585 600	-10 164 002	2 951 900				

Investeringer fordelt pr satsningsområde:

1 Barn og unge	74 %	21 620 750
2 Talentutvikling	21 %	6 030 000
3 Kompetanseutvikling	7 %	2 200 000
4 Nye muligheter	0 %	0
5 Annet	-2 %	-486 000
Årets prosjektinvesteringer	100 %	29 364 750
9 Tilbakeføringer		-625 998
Netto prosjektinvesteringer		28 738 752
		0

A: Avvik

B: Ikke kontraktsfestet

C: I rute

D: Aksjer eller lån

E: Rapporteringsfrist utløpt

F: Ferdig

PROSJEKTSTATUS 2015

Nr	Samarbeidspartner	Prosjektbeskrivelse	Område	Investert 2015	Utbetalt 15	Utbetalt 16	Utbetalt 17	Utbetalt 18	Justeringer	Rest	Status		Frist	Kommentar
15002	1B1 Grup AS	Talentutvikling unge strykere, år 1 av 3	2	500 000	400 000				-100 000	0	F	S 27.04.15		Undervisevurdering igangsatt desember 2016. Tilbakeført sep 17
14028	ABUP	Psyken vår - Ung	1	1 000 000	500 000				-267 117	232 883	E	S 27.04.15	Mars -16. Gitt ny frist 10.10.18	Etterlyst sluttrapport 29.05.18. Telefon Gro Anita 07.06.18. Prosjekt ferdig. Jeg får noe i neste uke. Purret pr epost 15.08.18. Gitt siste frist 10.10.18 ellers vurderer vi tilbakeføring restbeløp og evt. tilbakebetaling av utbetalte midler i epost 03.10.18. Mottatt sluttrapport 09.10.18. Rapport ok, ikke brukt hele beløpet. Kan utbet. når vi får revisorbekreftelsen
14037	ASSITEJ Norge	Videreutvikling av ASSITEJ-festivalen i Kristiansand	1	800 000	640 000		160 000			0	F	S 06.02.15		
15050	ASSITEJ Norge	SAND Internasjonal scenekunsthifestival for barn og unge 2016, år 2 av 3	1	500 000		400 000	100 000			0	F	S 07.12.15		Signert avtale 03.10.16
15055	Barn i Byen Kulturformidling AS	Barn i Byen Kristiansand 2016	1	300 000		240 000	60 000			0	F	S 07.12.15		Signert 01.06.16
14021	Blå Kors Kristiansand	Forprosjekt Posebyen Kulturskole	1	150 000	150 000					0	F	S 06.02.15		
15048	Blå Kors Kristiansand	Posebyen Kulturskole 2016, år 1 av 3	1	700 000		560 000	140 000			0	F	S 07.12.15		
14024	Blå Kors Kristiansand, Vipere m.fl.	Blue Vipers Cup 2015	1	300 000					-300 000	0	F	S 06.02.15		Signert 28.06.16
15029	Egenregi	Cultiva Play & Learn Innovation Challenge	1	580 000	467 559	56 443			-25 998	0	F	S 21.08.15		Sendt utkast til avtale 12.08.15. Cup 2015 avlyst pga få påmeldte. Tilbakeført sept 2016
15031	Egenregi	KildenKonferansen 2016	3						0	0	F	S 21.09.15		Premie 10 000 E og maksimalt 350 000 DKR til CKO. Restbeløp kr 25 998 tilbakeført mars 2016
15066	Egenregi	Møter og seminarer 2016 (ref. Handlingsprogram)	1,2,3	500 000					-500 000	0	F	S 07.12.15		Overført kr 400 000 fra E-14060. Konferanse avlyst des -15
15039	Egenregi/EFC	Forprosjekt beste praksis for regionale stiftelser	3					49 214	49 214	0	F	S 21.09.15		Overført kr 50 000 fra E-14060. Utbetalt 09.02.17. Bokført fell i regnskap. Korrigert og tilbakeført restbeløp juni 2018
15024	Ellasland	Mulighetsstudie	1	100 000					-100 000	0	F	S 21.09.15		Betingelser i vedtak. Møte avholdt 13.10.15. Vi avventer reguleringsplan. Etterlyst status og varslet tilbakeføring 31.05.18. Tilbakeført 07.06.18
15049	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Kilden Dialog 2016, år 3 av 4	1,3	2 500 000		2 000 000	500 000			0	C	S 07.12.15		Signert 10.02.16
15054	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Ungdomskilden 2016 (år 1 av 3)	2	1 600 000		1 280 000	320 000			0	C	S 07.12.15		Betingelser oppfylt. Sendt utkast til avtale 25.01.16
14059	Kristiansand Folkehøgskole	Etablering av linjen "Barn og oppvekst"	1	200 000		200 000				0	F	S 27.04.15		Sendt utkast til kontrakt 29.06.15 og 15.10.15. Signert avtale 20.10.16
14057	Norges Idrettsforbund	Etablering av Olympiatoppen Sør	2,3	1 800 000		900 000	540 000			360 000	C	S 27.04.15	3 år, senest 31.12.18	Signert 12.04.16
15021	Sender for ung kunst og kultur v/Ula	Cultiva Ekspress Junior: Pilotprosjekt YouthBank i Kristiansand	1	400 000		200 000	149 000		-51 000	0	F	S 04.06.15		Signert 02.06.16. Restbeløp tilbakeført januar 2017.
15027	Sender for ung kunst og kultur v/Ula	Cultiva Ekspress Junior: RUTPLUKS - Barnas Skulptursti, år 1 av 5	1	1 000 000		500 000	500 000			0	C	S 04.06.15		Sendt utkast til kontrakt 16.10.15 + møte 02.02.16
15058	Sender for ung kunst og kultur v/Ula	Cultiva Ekspress 2016	2	3 200 000		1 600 000	1 600 000			0	C	S 07.12.15		Sendt utkast til avtale 29.06.16. Signert 06.09.16
15036	Sender for ung kunst og kultur v/Ula	Cultiva Ekspress Junior: Barnas Oktober 2016, år 1 av 3	1	200 000					-200 000	0	F	S 07.12.15		Betingelser i vedtak ikke oppfylt. Tilbakeført juni 2016.

15046	Stiftelsen Punkt	Forprosjekt Kristiansand Internasjonale Dragefestival	1	75 000		37 500	37 500			0	F	S 07.12.15		
14012	Stiftelsen Sportikus/ Kristiansand Idrettsråd	Forprosjekt Kristiansand Summer Games	1	200 000			100 000	100 000		0	F	S 06.02.15	15.11.2015	Utsatt frist pga. sykdom hos prosjektleder. Levert sluttrapport nov-17. Mangler revisorbekreftet prosjektrekskap. Etterlyst regnskap 31.05.18. Vi får regnskap sammen med rapport for Summer Games år 1 E-16056
15038	Serlandets Kunstmuseum	Forprosjekt Barnas kunstmuseum	1	50 000		25 000		25 000		0	F	S 07.12.15	høst -17	Signert 14.04.16. Utsatt frist i nov. -16 pga. økt omfang med VRI-midler til prosjektet. Ytterligere utsatt til høst 17. Etterlyst siuttrapport 30.05.18. Purret pr. epost 15.08.18. Sendt til godkjenning 25.09.18. Utbet 27.09.18
15006	Sørnorsk Filmsenter	Utvikling av tilbud for barn og unge	1	200 000	100 000			100 000		0	F	S 27.04.15	30.06.2018	Godkjent utsettelse. Nv frist 30.06.18. Sent til godkjenning 25.09.18. Utbet 27.09.18
15019	Universitetet i Agder	Masterstudie sceneprodusent	3	800 000					800 000	B	S 27.04.15			Møte 02.02.16. Godkjent utsettelse til 2017. Des -17: Startet interne prosesser UJA om godkjenning av studiet med oppstart aug-18. Bedt om status 30.05.18. Første kull med 8 studenter starter aug-18. Utkast til kontrakt lev. EV 15.08.18. Sendt utkast kontrakt 22.08.18. Purret 03.10.18
15028	Vest-Agder Fylkeskommune	Storbyprosjekt UKM, år 1 av 3	2	150 000		150 000				0	F	S 21.09.15		
14029	Vision Skatepark	Zero Gravity	1	200 000	150 000		50 000			0	F	S 06.02.15		
TILBAKEFØRINGER														
14033	Kulturdepartementet	Talent Norge	2	-18 000	0				18 000	0	F	01.12.2014		Maksimalt kr 30 000. Stiftelsesmøte 21.01.15. Tegnet kr 10 000 + overkurs 2 000. Tilbakeført restbeløp i 2015
09135	Universitetet i Agder	Opplevelsesbasert reiselv, år 3	4	-6 966					6 966	0	F	S 16.12.09		Siste prosjektår 2014, overført 844 362,- fra E-08062. Tilbakeført restbeløp kr 6 966 sept-15
Sum				17 950 034	2 407 559	8 198 943	4 206 500	274 214	-1 469 935	1 392 883				

Investeringer fordelt pr satsningsområde:

1 Barn og unge	48 %	8 675 000
2 Talentutvikling	36 %	6 475 000
3 Kompetanseutvikling	16 %	2 825 000
4 Nye muligheter	0 %	0
5 Annet	0 %	0
Årets prosjektinvesteringer	100 %	17 975 000
9 Tilbakeføringer		-24 966
Netto prosjektinvesteringer		17 950 034
		0

A: Avvik
B: Ikke kontraktsfestet
C: I rute
D: Aksjer eller lån
E: Rapporteringsfrist utløpt
F: Ferdig

Dato: 10. oktober 2018
Saksnummer: 42/18
Til: Styret
Møtedato: 22. oktober 2019
Saksbehandler: Ingebjørg Borgemyr og Erling Valvik

Hvorfor Cultiva og hva bør prioriteres?

Cultiva hadde våren 2018 et temamøte der styret fikk en orientering fra Sparebankstiftelsen DNB, Stiftelsestilsynet og fra Cultivas administrasjon. Styret ba om at administrasjonen forberedte en sak der Cultiva så på mulige tiltak i lys av stiftelsens formål, strategi og praksis. Styret vedtok i forbindelse med handlingsprogrammet for 2018-2021 ikke å ta stilling til nye tiltak før i forbindelse med handlingsprogrammet for 2019- 2022 som skal behandles i desembermøtet. Den økonomiske avkastningen på kapitalen og størrelsen på bufferkapitalen vil være avgjørende for når nye tiltak kan iverksettes.

Det fremmes ikke forslag til tiltak i denne saken. Saksframlegget er ment som en sak til orientering og bakgrunn for seinere prioriteringer i styret.

Forslag til vedtak:

Styret i Cultiva tar saksframlegg om «Hvorfor Cultiva og hva bør prioriteres?» til orientering.

Erling Valvik
Administrerende direktør

Vedlegg:

Trykte vedlegg: Ingen
Utrykte vedlegg:

Formannskapet 17. oktober 2018 Oppfølgingssak lavinntekt.
[Saksframlegg sak 54/18 Oppfølgingssak lavinntekt, Helse og sosialstyret i Kr.sand kommune](#)

Formannskapet i Kristiansand 11.04 2018 Oppfølgingssak - Barn og unge i lavinntektsfamilier
[Saksframlegg 38/18 Oppfølgingssak barn og unge i lavinntektsfamilier, Formannskapet i Kr.sand kommune](#)

Formannskapet 15. november 2017 «Barn og unge i lavinntektsfamilier i Kristiansand»
[Saksframlegg sak 153/17 Barn og unge i lavinntektsfamilier, Formannskapet i Kr.sand kommune](#)

Sammendrag

Cultiva er en stiftelse. I en stiftelse er det styret som er det øverste organ og stiftelser er selveiende. Formålsparagrafen har en sentral betydning i stiftelser idet formålet innebærer en kompetansebegrensning for styret. Det sies derfor at det er formålsparagrafen i en stiftelse som eier stiftelsen. Stiftelsestilsynet er kontrollorganet. Det er mer krevende å endre formålet til en stiftelse enn for andre virksomheter.

Bystyret i Kristiansand vedtok formålsparagrafen til Kristiansand Kommunes Energiverkstiftelse (Cultiva) den 6. desember 2000.

Det er verdt å merke seg at formålsparagrafen ble omarbeidet i den politiske prosessen i forhold til rådmannens innstilling. Formålsparagrafen fikk flyttet sitt tyngdepunkt fra attraksjonsutvikling til levkår. Valget av kunst, kultur og kreativitet som verktøy for å gjøre noe med levekårene stod fast.

Levekårsfokuset medførte at det ble oppslutning til formålsparagrafen i bystyret, 48/5.

I dette notat sees på:

1. Bakgrunnen for etableringen av Cultiva
2. Formålsparagrafen til Cultiva
3. Forståelsen av begrepet levekår den gangen stiftelsen ble etablert
4. Levekårs situasjonen for Kristiansand i dag
5. Regional satsing på levekår i regionplan Agder 2020
6. Regionplan Agder-Anbefalte tiltak fra Oxford Research.
7. Cultiva - strategi og arbeidsform
8. Hva har Cultiva bidradd med?
9. Samhandling med Kristiansand kommune
10. Cultiva og interessentgrupper
11. Handlingsprogram 2018-2021 Anbefalinger og vedtak
12. Hva vil styret i Cultiva prioritere i årene som kommer?

Kort oppsummert: Levekår var og er fortsatt et stort problem for Kristiansand og Agder.

Cultivas formål er å gjennomføre tiltak som bidrar til å redusere levekårsproblemene i Kristiansand gjennom å støtte prosjekter innen kunst, kultur og kreativitet.

Forståelsen av begrepet levekår har ikke endret seg fra 2002 til i dag.

Cultiva har til nå bidradd mest på attraksjonsutvikling. Store bygg som fotballstadion, teater- og konsert-hus og kunstmuseum har krevd den største delen av Cultivas midler. I tillegg er det investert i nettverksorganisasjoner og nye studietilbud på høyskole og universitetsnivå. Det kan argumenteres med at attraktive byer gjør at kompetente mennesker vil bo her og at virksomheter etablerer seg her. Dette kan igjen gi flere arbeidsplasser og større muligheter for yrkesdeltakelse og dermed også bedre levekårene til familiene til dem som kommer i arbeid.

Cultiva har også bidradd direkte til levekårsprosjekter som også blir omtalt i dette saksframlegget.

Sørlandstinget vedtok i mars 2017 å prioritere arbeidet med levekår. På bestilling fra Regionplan Agder har Oxford Research levert en forskningsbasert rapport i april 2018. Deres entydige anbefaling er å satse på tiltak for barn og unge.

Det er relativt enkelt å komme opp med nye tiltak som gjør byen mer attraktiv.

Det er adskillig vanskeligere å få fram tiltak hvor våre virkemidler kunst, kultur og kreativitet bidrar til bedre levekår for barn og unge og deres familier.

oktober 10, 2018

Det er imidlertid mye forskning på dette feltet nå som kan gi oss føringer på hvilke tiltak som virker.

I det siste avsnittet i dette saksframlegg presenteres en rekke tiltak som Cultivas styre kan vurdere nærmere.

Cultiva - En bedre barndom og by med kunst, kultur og kreativitet

1 Bakgrunnen for etablering av Cultiva.

Surt liv på det blide Sørland- Felles mål på Agder.

Sørlandet og Kristiansand har hatt utfordringer innenfor levekårsområdet i mange år. Rapporten fra 1993- «Surt liv på det blide Sørland» ble en politisk oppvåkning og rapporten «Felles mål for Agder» kom i november 1994.

Rapporten resulterte i etablering av Agderrådet, veiaksjoner for bedre E-18 og fokus på kompetanse og kultur som gav retning for etablering av Sørlandets Kompetansefond og Cultiva.

I rapporten «Felles mål på Agder» fremheves følgende innledningsvis:

«Profilen på nødvendige tiltak

På Sørlandet er det ikke næringsutvikling som har skapt tilflytting og vekst. Tilflytting har skapt næringsutvikling. Det at landsdelen har fremstått som et attraktivt sted å bo, har fått folk til å flytte hit—og det har i neste omgang ført til etablering av et stort antall småbedrifter innen industri og tjenesteytelse.

Akkurat det gjelder for øvrig ikke bare for Sørlandet. Internasjonalt er det samme fenomen som ligger bak den økonomiske veksten i «solbeltene» i California, Sør-England og Provence.

Den beste måten å fremme økonomisk utvikling i landsdelen på, er ved å bygge opp under denne tendensen. Mange kommuner oppnår erfaringsmessig begrenset varig effekt av rene støttetiltak rettet direkte mot næringslivet, mens man oppnår mye ved å gjøre landsdelen til et attraktivt sted å bo og drive næringsvirksomhet. Det betyr at utviklingstiltak bør være konsentrert om tiltak for bedre tjenestetilbud, for bedre infrastruktur, og for bedre fysisk miljø.»

På nettstedet memoar.no, Kristiansand 1990-2017 forteller 30 personer sin historie om utviklingen i perioden. Dette er finansiert av Cultiva og gjennomført av professor Olav Wicken og Bjørn Enes.

Rapporten Felles mål på Agder fokuserte på at attraksjonsutvikling på sikt ville få Agder ut av den situasjonen som ble beskrevet i «Surt liv på det blide Sørland». En rekke av de konkrete forslagene innen forskning, utdanning og kultur er nå på plass med god hjelp fra Sørlandets Kompetansefond og Cultiva. Det gjenstår fortsatt tiltak som kan gjøre Kristiansand og landsdelen mer attraktiv.

2 Formålsparagrafen til Cultiva.

Cultiva er en stiftelse. I en stiftelse er det styret som er det øverste organ og stiftelser er selveiende. Formålsparagrafen har en sentral betydning i stiftelser idet formålet innebærer en kompetansebegrensning for styret. Det sies derfor at det er formålsparagrafen i en stiftelse som eier stiftelsen. Stiftelsestilsynet er kontrollorganet. Det er mer krevende å endre formålet til en stiftelse enn for andre virksomheter.

Det er verdt å merke seg at formålsparagrafen ble omarbeidet i den politiske prosessen i forhold til rådmannens innstilling. I saksfremlegget fra rådmannen ble tenkingen fra «Felles mål på Agder» fulgt opp:

«For å sikre velferd og utvikling er det også av stor betydning at byen har et kunst- og kulturtilbud som gjør den attraktiv. Kulturaktiviteter skaper grobunn for positiv samfunnsutvikling, og vil bli en viktig faktor for å sikre at aktivitet opprettholdes og at nyetablering skjer»

Den opprinnelige innstillingen fra rådmannen var som følger:

«§ 3

Stiftelsens formål er å gi støtte til kunst- og kulturinstitusjoner som bidrar til kompetanseoppbygging, nyskaping og utvikling av kreative miljøer i Kristiansand til sikring og etablering av arbeidsplasser og gode levekår.

Kunnskapsinstitusjoner som utvikler kreativitet og nyskaping kan tildeles midler fra stiftelsen.

Institusjonene som mottar støtte må drive på profesjonelt nivå til nytte for lokalsamfunnet.»

I den politiske saksbehandlingen fremmet FRP følgende forslag til formålsparagraf:

«Fondets avkastning kan disponeres til sikring og etablering av arbeidsplasser og gode levekår for Kristiansands befolkning, samt gi støtte til kulturinstitusjoner som bidrar til dette formål.

Kreative institusjoner som fremmer kultur på profesjonelt nivå skal kunne gis støtte fra fondet.

Tiltak som er med på å skape gode levekår og miljø innenfor grunnskole og omsorgsvesen som kommer Kristiansands befolkning til gode, skal kunne gis støtte til fra fondet.

Institusjoner som mottar støtte må utvikle kunnskap til nytte for næringsliv eller lokalsamfunnet.»

Forslaget ble fremmet i formannskapet den 27. september 2000. På grunn av tidsnød ble saken utsatt.

I neste formannskapsmøte den 18. oktober fremmet Høyre og Arbeiderpartiet et fellesforslag med nytt første og tredje ledd i formålsparagrafen. Forslaget imøtekom i stor grad Fremskrittspartiets forslag. Fremskrittspartiet fremmet ikke sitt opprinnelige forslag fra forrige møte.

oktober 10, 2018

Bystyrets vedtak 6. desember 2000:

«§3

Stiftelsens formål er å sikre arbeidsplasser og gode levekår i Kristiansand ved å gi støtte til prosjekter ved etablering av kunst-, kultur- og kunnskapsinstitusjoner eller organisasjoner som bidrar til nyskaping, utvikling og kompetansebygging ved kreative miljøer i Kristiansand. (48/5)

Kunnskapsinstitusjoner som utvikler kreativitet og nyskaping kan tildeles midler fra stiftelsen. (Enst.)

Institusjoner eller organisasjoner som mottar støtte må drive virksomhet på kvalitativt høyt nivå til nytte for lokalsamfunnet. (45/8)»

Bystyret flyttet tyngdepunktet i formålsparagrafen fra attraksjonsutvikling til levekår. Stiftelsens virkemiddel for å bedre levekårene er kunst, kultur og kreativitet.

3 Forståelsen av begrepet levekår i 2002

Allerede i den første kommuneplanen til Kristiansand i 1989 ble begrepet levekår introdusert. Nå som den gang blir den finske sosiologen Erik Allardts tre dimensjoner for levekår og livskvalitet brukt: "Att ha, att vara, att älska":

- Å ha (levekår) – Økonomiske og materielle faktorer som inntekt, boligstandard, sysselsetting, helse, utdanning – målbare objektive forhold.
- Å være (livskvalitet) – det som posisjonerer oss inn i tilværelsen som fritidssysler, anseelse, politiske ressurser.
- Å elske (livskvalitet) – vennskaps- og familierelasjoner.

På det tidspunkt bystyret i Kristiansand formulerte vedtektene til Cultiva ble Statistisk Sentralbyrås indeks for levekårsproblemer brukt i kommunens handlingsprogram. Kristiansand ble sammenlignet med andre større byer.

Statistikken viste at Kristiansand hadde et betydelig forbedringspotensial.

Levekårsfaktorene angis i tabellen nedenfor: Skalaen går fra 1 til 9 (dårligst)

Tabell Levekårsstatistikk år 2000, SSB

Levekårsfaktor	Dram	Fredriks.	Bærum	Oslo	Kr.sand	Stav.	Sandnes	Bergen
	7	7,3	2,3	5,8	6,8	3,8	3,5	5,3
Sosialhjelp	9	9	3	9	7	6	3	8
Dødelighet	7	7	2	7	6	5	4	4
Uføretrygd	4	7	2	1	7	2	2	3
Attf.penger	9	6	2	6	7	3	4	5
Arbeidsledige	9	9	3	9	7	4	4	8
Overg.stønad	4	7	2	3	7	3	4	4
Utd.-snivå	5	7	1	1	3	2	4	2

Statistikken ble publisert av SSB i tidsrommet 1995 til 2008.

Det var stor interesse for statistikken og kommunene ble rangert og media og særlig VG gav dette mye publisitet. SSB stoppet produksjonen av den sammenlignende statistikken fordi små endringer i en kommune resulterte i at en kommune kunne falle eller stige med opptil

100 plasser. Denne metodiske svakheten ble presisert av SSB, men ikke tatt til følge av media.

SSB skriver selv i notat publisert 2. september 2009: «Trass dei metodiske utfordringane som ligg i indeks for levekårproblem, er det muleg å nytta tala som er publisert for tidlegare årganger. Til dømes kan indikatorar som inngår i indeksen gi nyttig informasjon om utviklinga over tid i enkeltkommunar isolert.»

4 Levekårs-situasjonen i Kristiansand i dag

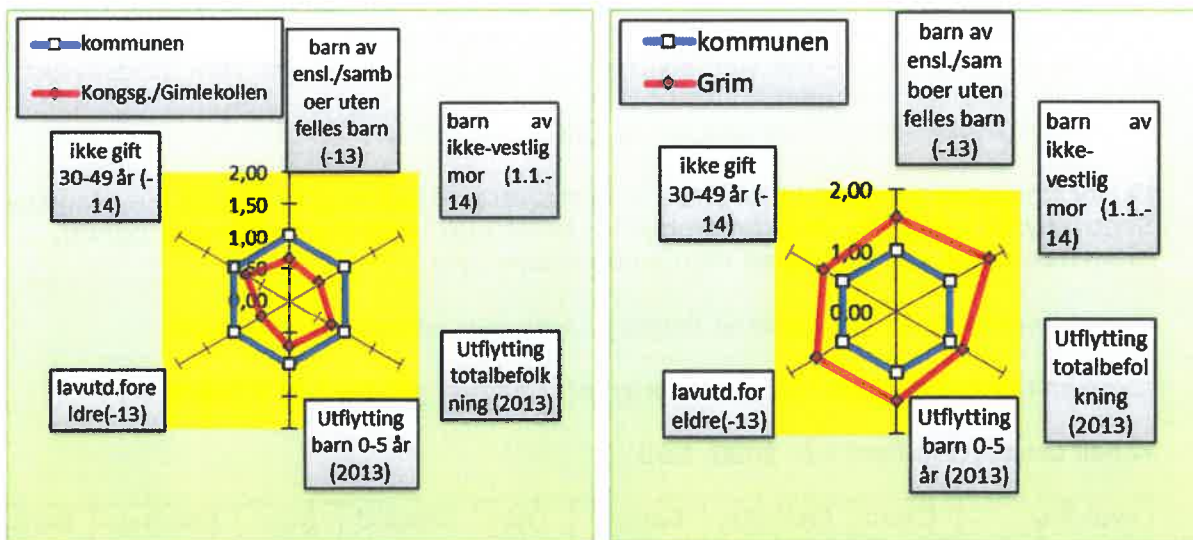
På Kristiansand kommunes hjemmesider kan en søke på «Levekår» Der er alle bydeler og skoler vurdert ut fra 16 levekårsindikatorer [Levekårsindikatorer 2012, leveranse juni 2014](#)

Følgende levekårs-indikatorer er brukt og vist for hver enkelt av de 18 statistiske bydelene i Kristiansand:

Leide boliger, Antall aleneboende, Ikke oppnådd kompetanse i løpet av 5 år, Median inntekt etter skatt EU, Personer i lavinntektshusholdninger EU-50, Personer i lavinntektshusholdninger EU-60, Barn i lavinntektshusholdninger EU-50, Barn i lavinntektshusholdninger, EU-60, Gjeld over 3 ganger samlet inntekt, Mottagere av AAP 18-66år Registrert arbeidsledighet 15-74 år, Registrert ungdomsledighet 16-29 år, Sosialhjelpsmottagere 16+, Unge uførepensjonister 18-44 år, Overgangstønad kvinner 16-39 år, Barn med barnevernstiltak.

Basert på overstående er det laget for de 18 bydelene bydelsvise profiler som viser at noen områder har større utfordringer enn andre.

Eksempel på bydelsvise profiler i Kristiansand:

Kristiansand og Sørlandet har fortsatt betydelige levekårsutfordringer. Nesten 2000 barn er i lavinntekts-husholdninger i Kristiansand. Det er betydelig forskjell mellom bydelene i Kristiansand.

5 Regional satsing på levekår, regionplan Agder 2020

«Sørlandstinget anmoder fylkeskommunene om å lede og koordinere et helhetlig og langsiktig levekårssatsing i et partnerskap mellom stat, fylke og kommuner». Regionplan Agder 2020 formulerer utfordringen slik:

«Levekår er en av Agder-regionens største utfordringer. På tross av mange års innsats, ligger Agder fremdeles bak resten av Norge på vesentlige levekårsstatistikker. Noen eksempler er:

- Høyeste andel unge under 30 år på arbeidsavklaringspenger.
- Blant fylkene med høyest andel på uføretrygd.
- Blant fylkene med lavest sysselsettingsgrad.
- Lavest andel kvinnelige innvandrere fra Asia/Afrika/Latin-Amerika/Øst-Europa utenfor EU som er i jobb.
- Høyest andel kvinner i deltidsstillinger.

Det er gjennomført og det pågår mye bra i kommuner og fylkeskommuner i Agder. Til tross for dette er ikke levekårene i Agder på det nivået de bør være.

For å nå det nivået er det helt nødvendig å sikre at kunnskapen fra gjennomførte og pågående prosjekter blir godt innarbeidet i kommunene, og at kunnskapen videreføres til andre kommuner.

Videre trengs det en ekstra satsing for å lukke gapet mellom Agder og resten av Norge – en satsing som kommer i tillegg til systematisk forbedringsarbeid som gjøres daglig i skoler, barnehager, helsesektoren og innsatsen fra frivillige organisasjoner.»

Fylkeskommunene og kommunene på Agder ønsker å lukke gapet mellom Agder og resten av Norge på levekårsfeltet.

6 Regionplan Agder - Anbefalte tiltak fra Oxford Research

På bestilling fra Regionplan Agder 2020 leverte Oxford Research en forskningsbasert rapport "[Veikart for Levekårssatsing Agder](#)" i slutten av april 2018. I rapporten gis det et utsnitt av levekårsutfordringene i Agder, tiltak som kan gjennomføres for å bedre levekårene, og anbefalinger for å organisere dette arbeidet.

Rapporten er tydelig på at den største effekten av en langsiktig satsing kommer fra tiltak rettet mot unge personer. Det foreslås derfor en tiltaksmeny med fire hovedspor som fokuserer på personer fra barnehagealder til unge voksne.

Eksempler på foreslåtte tiltak er:

- styrke barnehage- og SFO-deltakelsen gjennom gratis kjernetid eller informasjon- og veiledningsprogram
- satse på skolen som et nærmiljøsentert også utenfor den ordinære skoletiden
- innføre en Agderlos etter modell fra Lindesneslosen og skolelosen
- innføre kurs som forbereder elevene på neste utdanningsnivå

Den største effekten på bedring av levekår oppnår en ved å iverksette tiltak for barn og unge.

7 Cultiva - strategi og arbeidsform

2003- 2010

Cultiva hadde i etableringsfasen fokus på bygging av infrastruktur. Disse satsingsområdene sto sentralt:

- Utvikling av kompetansesentre: SØRF, Sørnorsk Filmsenter, Forfattersentrum Sørlandet, Agder Kunstnersenter og Fotohuset.
- Oppgradering av stedlige utdanningstilbud: Universitetet i Agder, Handelshøyskolen BI, Mediehøgskolen Gimlekollen og Fagskolen Noroff.
- Strategisk viktige festivaler og arrangementer: bl.a. Quart, Punkt, Kirkefestspillene, Figurteaterfestivalen, Dark Season, Otera Open, Kultopia, Kulturkarneval, Gimletroll Vintercup Festival og PlussbankCup.
- Etablering av presåkorn-, såkorn- og venturefond: Gallion Sørlandet Etablererfond, Skagerak Seed Capital II og Skagerak Venture Capital.
- Finansiering av Kilden og Sør Arena.
- Talentutvikling for unge: bl.a. trafo.no, Cultiva Ekspress Kunst og Cultiva Ekspress Idrett.

2011-2022

Cultiva vedtok sin nåværende strategi 11. april 2011.

Visjon og strategiske mål

Kristiansand er attraktiv for barn og barnefamilier. Byen skårer høyt på inkluderende og gode oppvekstmiljøer for barn og unge. I tillegg kan regionen vise til en vital opplevelsesindustri som særlig retter seg mot barn. Cultivas videre satsing skal aktivt medvirke til at denne posisjonen blir forsterket med følgende visjon:

Kristiansand skal bli Nordens fremste kulturby for barn. Byen skal med dette bli landets oppvekstby og en by som barn og barnefamilier må besøke.

Med dette vil Cultiva bidra til å:

- Bedre levekårene i Kristiansand ved å legge grunnlaget for at alle barn får de beste rammebetingelser for livsutfoldelse.
- Gjøre Kristiansand mer attraktiv for foreldre ved å skape den beste rammen for barns oppvekst.
- Videreutvikle Kristiansand for å sikre at byen fortsatt har rollen som barnefamilienes ferieby nr. 1.

Strategi

Visjonen skal være retningsgivende for Cultivas strategi. Stiftelsen vil virkeliggjøre visjonen i samarbeid med andre aktører i byen og landsdelen.

Dette skal skje ved:

- Hovedsatsing: Barn og unge
Tiltak og prosjekter som i særlig grad vil styrke barn og unges livssituasjon gjennom å fremme deres kreativitet, kulturelle deltakelse, opplevelse og utvikling. En andel av midlene skal særlig brukes til å løfte de grupper barn og unge som har de største

oktober 10, 2018

levetårproblemerne.

Stiftelsen mener at en spisset innsats for barn og unge vil ha grunnleggende effekt på levetår. Opplevelse av, og kompetanse innen, kunst, kultur og kreativitet anses som et fundament for å sikre innbyggernes livskvalitet og byens attraktivitet.

- Delsatsing 1: Talentutvikling
Bred satsing på unge talenter med særlige forutsetninger for å lykkes innenfor kunst- og kulturfeltet. Stiftelsen vil med dette bygge på de gode erfaringer som er høstet gjennom arbeidet med Cultiva Ekspress.
- Delsatsing 2: Kompetanseutvikling
Tiltak som bidrar til utvikling av forskning og utdanning tilknyttet kunst- og kulturnæringer. Det skal fortsatt satses på viktige kompetansesentre som mangler i landsdelen. Satsingen er et viktig bidrag for å styrke konkurransekraften i landsdelen.
- Nye muligheter
Det skal i tillegg til punktene ovenfor være åpning for nye muligheter som dukker opp og som styret finner det særlig viktig for byen at Cultiva engasjerer seg i.

Stiftelsen vil årlig utarbeide en handlingsplan hvor tiltak blir prioritert.

Arbeidsform

Stiftelsen vil bruke hovedtyngden av sine midler på barn og unge. Virksomheten på dette feltet vil i liten grad baseres på søknadsbehandling. Cultiva vil som selvstendig aktør definere de prosesser, prosjekter og tiltak som skal støttes.

For den brede talentutviklingen vil stiftelsen invitere til søknader etter nærmere kriterier. Det er et mål å videreføre en enkel og ubyråkratisk søknadsprosess. Gjennom dialog med relevante aktører vil Cultiva identifisere de kompetanseutviklingsprosjekter som stiftelsen skal gå inn i.

For å realisere strategien vil Cultiva invitere til et bredt anlagt partnerskap for de som ønsker å ta del i Cultivas visjon. Det skal søkes samarbeid med kommune, fylke og stat, profesjonelle og frivillige aktører, næringsliv, kunst-, kultur- og kunnskaps-organisasjoner.

I tillegg til å bygge videre på den underskogen av kunstnere, kunstmiljøer og kulturorganisasjoner som allerede finnes i Kristiansand, vil Cultiva legge til rette for å bruke disse ressursene på felt som vanligvis ikke bruker kunst og kultur som virkemiddel, f.eks. rusomsorg og psykiatri.

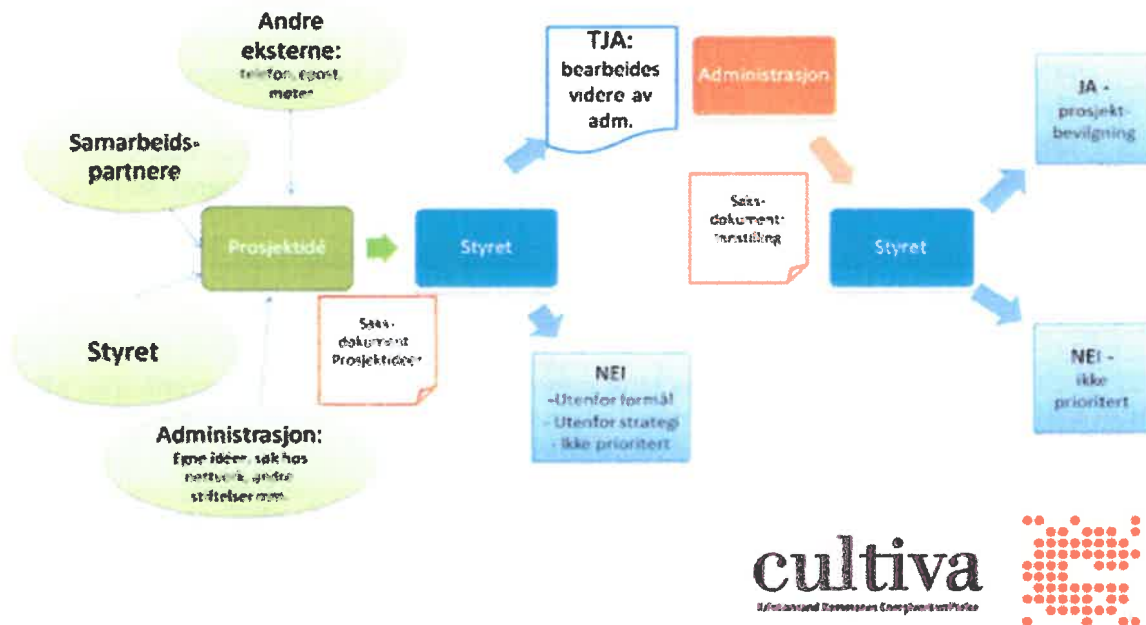
Følgende punkter skal være retningsgivende for Cultivas prioriteringer:

- Signalprosjekter: prosjekter og tiltak som initieres skal være nyskapende.
- Utløsende effekt: stiftelsens bidrag skal gjøre en forskjell og gjerne bidra til å utløse andre midler, spesielt nasjonale midler.
- Bærekraftig: prosjekter og tiltak må på lengre sikt være levedyktige uten Cultivas medvirkning. Cultiva skal være en igangsetter og ikke gi løpende driftsstøtte.
- Utfyllende rolle: Cultiva skal være en tilleggsressurs som gjør at Kristiansand kan ta en posisjon som andre byer ikke har samme anledning til. I dette ligger også at Cultiva ikke skal overta ansvaret for bl.a. kultur og levetår som andre aktører har ansvar for.
- Nytte/kostnad: prosjekter og tiltak som har den antatt største effekt på Cultivas formål sett i forhold til kostnadene prioriteres.

For alle typer virksomhet som stiftelsen støtter, gjelder vedtektenes krav til høy kvalitet. Cultiva vil aktivt knytte til seg tematisk ekspertise for å vurdere kvaliteten i prosjektene.

I de deler av Cultivas virksomhet hvor det ikke er ordinær søknadsbehandling kan forslag til tiltak komme fra mange kilder og som deretter blir vurdert av styret:

Prosessbeskrivelse tilfang av prosjektidéer

Cultiva prioriterte infrastrukturbygging i etableringsfasen. Gjeldende strategi gir levekårs-problemer økt oppmerksomhet.

8 Hva har Cultiva bidradd med?

Cultiva fikk tildelt hoveddelen av sin stiftelseskapital i januar 2003 på 1 440 050 000 kroner. Cultiva har delt ut 700 millioner kroner siden 2003. Hvorav nesten halvparten gikk med til realiseringen av Kilden teater og konserthus. Kapitalen i Cultiva er ved utgangen av august 2018 på 2 000 millioner kroner.

Vi har ikke statistikker som viser hvordan prosjektmidlene er fordelt på henholdsvis attraksjonsutvikling og levekårsprosjekter. I mange tilfeller vil det være vanskelig å lage et skarpt skille, siden innretningen av tilbudet kan være avgjørende. Det anslås at 75-90 prosent har gått med til attraksjonsutvikling.

I 2011 vedtok Cultiva en ny strategi som er omtalt i avsnitt 7. I perioden 2012-2013 sparte Cultiva opp bufferkapital og startet opp med tildelinger fra 2014. Det er bevilget ca. 178

oktober 10, 2018

MNOK til ulike prosjekter innenfor de valgte satsingsområdene i den nye strategien.

Nedenfor gis en oversikt over de større prosjektene som er gjennomført basert på strategien fra 2011.

	MNOK	I
Barn og unge	40	22
Talentutvikling	29	16
Kompetanseutvikling	8	5 %
Nye muligheter	100	56
Prosjektinvesteringer	178	100
Tilbakeføringer	-5	
Netto prosjektinvesteringer i perioden	172	

Hovedsatsing Barn og unge:

	MNOK	I
Festivaler	3,7	9 %
Forestillinger og oppsetninger	10,0	25
Infrastruktur	16,2	41
Kompetanse/seminarer	2,2	5 %
Utsatte barn	6,0	15
Økt etterspørsel	1,9	5 %
Sum	39,9	100

Barnas hus prosjektering, Vitensenter, Geitmyra matkultursenter, Sand Internasjonale Scenekunsthøstfestival for barn og unge, magasinet «Barn i byen», Blå kors Posebyen kulturskole, Sørnorsk filmsenter – filmbil, Slow Bridge, Barnas skulptursti-RUTPLUKS, Skapende barn-tidlig innsats for utsatte barn i barnehage, My Machine, Sørlandet sykehus- Psyken vår. Av de totale bevilgningene til barn og unge på 40 MNOK er 6 MNOK definert som bevilgninger til «Utsatte barn». Dette er prosjekter som Psyken vår barn og unge (ABUP), profilering «Natta pappa henta oss», etablering av linje for «Barn og oppvekst» ved Kristiansand folkehøyskole og Skapende barn (samarbeid UiA og Kristiansand kommune).

Delsatsing Talentutvikling:

	MNOK	I
Musikk	8,0	28
Film	3,2	11
Scenekunst	7,3	25
Visuell kunst	1,6	5 %
Litteratur	1,4	5 %
Idrett	6,5	22
Kompetanseutvikling og seminarer	1,1	4 %
Sum	29,0	100

Cultiva Ekspress kunst og idrett, Ungdomskilden, Storbyprosjekt UKM, Olympiatoppen Sør og Talent Norge AS

oktober 10, 2018

Delsatsing Kompetanseutvikling:

	MNOK	I
Kompetansesentre	6,6	79
Utdanning	1,3	15
Kompetanseutvikling og seminarer	0,5	6 %
Sum	8,4	100

Det siste bidraget til Universitetet i Agder er etablering av en produsentutdanning. Cultiva har stått for oppstarts midler til en rekke kompetansesentre i Kristiansand (Sørnorsk filmsenter, Sørnorsk Kompetansesenter For Musikk- SØRF-, Forfattersentrum Sørlandet, Scenekunst Sør) og Kilden Dialog

Delsatsing Nye muligheter

Vedtatt bidrag til Kunstsilo på 100 MNOK.

Cultiva ønsker å ha fokus på levekår i gjeldende strategi. Attraksjonsutvikling har fått mest selv om en ser bort fra det ekstra ordinære tiltaket å få realisert Kunstsiloen.

9 Samhandling med Kristiansand kommune

Kristiansand kommune vedtok en ny kommuneplan høsten 2017 «Kristiansand – en skapende by med ambisjoner».

Det ble valgt ut tre posisjoner som skal gjøre byen kjent og attraktiv for næringsliv, innbyggere og besøkende:

- Attraktiv opplevelses by
- Inkluderende storby
- Grønn innovasjons by

Det er i tillegg valgt ut fire satsingsområder:

- Samskaping som drivkraft
- Kompetanse for verdiskaping
- Deltakelse og tilhørighet
- Byvekst med kvalitet

Cultivas formål og virkemidler harmonerer med prioriteringene i kommuneplanen. Utfordringen er å finne gode prosjekter som utfyller kommunens aktivitet.

Det foreligger en rekke gode eksempler på vellykkede samarbeidsprosjekter mellom Cultiva og kommunen:

- Slow Bridge
- Rutpluks
- Posebyen kulturskole
- Etablering av kompetansesentre
- Geitmyra matkultursenter
- Festivaler mm

oktober 10, 2018

Som omtalt ovenfor har mye av Cultivas bidrag gått med til attraksjonsutvikling med klar støtte fra kommunen.

Som angitt i vedleggene til denne sak er det vist et betydelig politisk engasjement og flere administrative utredninger som fokuserer på «Barn og unge og lavinntektsfamilier i Kristiansand.»

Fokuset er på hvordan det offentlige kan redusere og lindre konsekvensene for barn som vokser opp i fattige familier.

Det sivile samfunn, næringsliv eller stiftelser for øvrig synes ikke å ha noen rolle i vurderingene. Slik sett kan det stilles spørsmål ved berettigelsen av et levekårsfokus for Cultiva når de tiltakene som prioriteres er Cultiva avskåret fra å medvirke til i følge lov og vedtekter.

Historisk sett har det store velferds-spranget for den enkelte og samfunnet i etterkrigstiden vært at evnerik ungdom fra fattige kår, har kunnet få en klassereise ved hjelp av Statens lånekasse for utdanning og tilhørende utbygging av utdannelseinstitusjoner. Et stort og langsiktig prosjekt.

Kristiansand kommune ved oppvekstdirektøren, RVT Sør, Cultiva og Kulturtanken har hatt en dialog for å sette fokus på de aller yngste barna fordi det er dokumentert at det kan gi et betydelig løft for det enkelte barn og for samfunnet på lang sikt. Prosjektet er kalt «Barneblikk». Barneblikk-gruppen har identifisert et enkeltprosjekt som kan ruller ut i Kristiansand: Nurse Family Partnership (NFP) piloteres i 2 bydeler i Oslo samt i Stavanger, Sandnes og Time. Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP) driver prosjektet. <http://www.r-bup.no/no/vi-tilbyr/skreddersvdd-opplaering/nurse-family-partnership-programmet-nfp>

I Danmark har Trygfonden bevilget betydelig midler på dette området. Dette er investering i den enkeltes humankapital som kan gi betydelig avkastning for den enkelte og samfunnet og satt i system kan ha en tilsvarende effekt som Statens lånekasse for utdanning.

10 Cultiva og interessentgrupper

I tillegg til kommunen som stifter som er omtalt særskilt ovenfor kan vi dele interessentgruppene i fire:

- Kunstnere
- Kulturinstitusjoner
- Virksomheter med fokus på attraksjonsutvikling
- Virksomheter med fokus på levekår

Det aller meste av Cultivas bidrag har gått med til attraksjonsutvikling med klar støtte fra kulturinstitusjonene, kommunen og til dels kunstnerne.

På levkår har Kilden Teater- og Konserthus vært en meget viktig samarbeidspartner og det er nå etablert en egen virksomhet med fokus på levekår - Kilden Dialog.

Sørlandet sykehus har i barne- og ungdoms-psykiatrien valgt å bruke kunst og kultur som et viktig terapeutisk virkemiddel.

oktober 10, 2018

I tillegg har ideelle foreninger vært en viktig samarbeidspartner for eksempel Blå Kors med posebyen kulturskole.

I samspill med kommunen har det vært formelle hindringer for å finansiere kommunens ordinære virksomhet. Prosjektet «Skapende barn» er et godt eksempel på hvordan Cultiva kan samhandle med kommunen og UiA.

For å fremme mer kunstnerisk aktivitet og kompetanse har Cultiva bidradd med betydelig infrastrukturbygging for kunstnerisk utfoldelse samt nye høyskole og universitetstilbud. Cultiva har vært med å starte opp en rekke kompetansesentre. Flere kompetansesentre hjelper talenter til å komme videre i sin kunstneriske utvikling og finne finansiering for sin virksomhet. Cultiva har bidradd med tilskudd til kompetansesentrene for søknadsskriving fordi det viser seg at Kristiansand og Sørlandet over tid har hatt få søkere til nasjonale finansieringskilder.

Talentprogrammet Cultiva Ekspress er også et tiltak for å stimulere unge talenter. Kunstnere har ønsket direkte støtte til sine kunstneriske prosjekter. Cultiva har et innbyggerfokus og skal ifølge vedtektene gi sine bidrag til institusjoner eller organisasjoner. Cultiva har derfor ikke prioritert direkte støtte til kunstnere, men mange prosjekter er realisert hvor kunstnere har hatt en avgjørende rolle for resultatet. Eksempler kan være «Slow Bridge» og «Rutpluks»

De tre første interessentgruppene har siden oppstarten vært meget aktive i forhold til Cultiva. Det har vært få talspersoner som har hatt fokus på byens levekårsproblemer. Kan noe av grunnen skyldes at lokalavisen har hatt egne kultur-, sport- og næringslivs-redaksjoner som har gitt de tre førstnevnte interessegruppene oppmerksomhet?

En ny interessegruppe dukket opp i forbindelse med protestaksjonen mot Kunstsiloen. Det ble av flere framhevet Cultivas viktige satsing på barn og unge som kunne bli ofret til fordel for Kunstsiloen.

Cultiva har mange sterke interessegrupper, men få som har fokus på levekår.

11 Handlingsprogrammet for 2018-21 - Anbefalinger og vedtak

I styremøtet den 19. desember 2017 ble forslag til handlingsprogram utsatt. I dette forslaget lå det inne flere prosjekter som ble anbefalt igangsatt. Styret ønsket imidlertid å øke bidraget til Kunstsiloen fra tidligere signalisert 25+MNOK til 100MNOK og ba om en ny sak der dette ble søkt innarbeidet.

Administrasjonen foreslo en bevilgning på 100MNOK til styremøtet den 19. januar 2018 og at ikke påbegynte prosjekter ble stilt i bero. Administrasjonens innstilling ble vedtatt. Nye prosjekter vurderes i desember 2018 i forbindelse med handlingsprogrammet.

I forbindelse med styreseminar 8.- 9. mars 2018 ble det signalisert at styret ville ha en drøfting av hvilke prosjekter som burde prioriteres når de økonomiske mulighetene igjen ga rom for nye tildelinger.

De prosjektene som ble anbefalt, men trukket i forbindelse med handlingsprogrammet var følgende:

oktober 10, 2018

- SØRF Bransjeutviklingsprosjekt år 1 av 3, kr 500 000,
- Innenfor en ramme på 15 millioner kroner de kommende 4 årene fremmes følgende prosjekter til vurdering i styret:
  - Kompetansesenter for lek
  - Barnas Kunstmuseum (hovedprosjekt)
  - Videreutvikling av skolekorps i Kristiansand
  - Barnas kulturhus (arb.tittel) fase 2-4
  - Barneblikk
  - Barn og byrom
  - Barnas musikkteater
  - My Machine
  - Eventuelle nye prosjekter kan også vurderes innenfor rammen.

Avsetningen til barnas hus på 20 MNOK ble vedtatt tatt ut for å bidra til finansiering av kunstsiloprosjektet, men skal tas inn igjen i 2020 og 2021.

12 Hva vil styret i Cultiva prioritere i årene som kommer?

En bedre barndom og by gjennom kunst, kultur og kreativitet

Styret ønsket å bidra med et betydelig beløp til Kunstsiloen i 2018. Styret tok konsekvensen av dette med å ikke iverksette andre nye tiltak før avkastningen på kapitalen og bufferkapitalen er tilstrekkelig.

I dette avsnittet presenteres en rekke ideer som kan være aktuelle når økonomien i Cultiva tillater det.

Med utgangspunkt i gjeldende strategi ser vi nærmere på prosjektideer innenfor:

- Barnas by
- Talentutvikling og kompetanseutvikling

12.1 Barnas by

Som for all aktivitet i Cultiva vil hovedmålet med en satsing på barnas kulturby være å sikre arbeidsplasser og gode levekår i Kristiansand kommune gjennom å bruke kunst, kultur og kreativitet som virkemiddel.

I strategidokumentet er det formulert en visjon for Cultivas aktivitet:

Kristiansand skal bli Nordens fremste kulturby for barn. Byen skal med dette bli landets oppvekstby og en by som barn og barnefamilier må besøke.

Strategiens hovedsatsing er «Barn og unge», og det er satt et særlig fokus på de grupper barn og unge som har de største levekårsproblemene.

Vi har tidligere skissert følgende mål knyttet til barnas by:

- Kultur for barnekultur
  - o Kultur er en naturlig og integrert del av ALLE barns hverdag
  - o Trygge og sunne oppvekstvilkår

oktober 10, 2018

- Barn får muligheter til å utforske og bruke sine kreative evner
- Stort og variert kunst- og kulturtilbud tilgjengelig for alle
- Økt status for kultur av, for og med barn
- Attraktiv by
  - Ha et stort og variert kulturtilbud som er enkelt å finne og bruke
  - Skape lyst til å feriere i regionen
  - Bi barnefamilieene lyst til å etablere seg eller fortsette å bo i regionen
  - Oppnå høy attraktivitet ved rekruttering
- Humankapital
  - Personlig vekst og utvikling for Kristiansands barn og unge
  - Økt forståelse for effekten av satsing på barn og kultur for å gi byen og næringslivet kompetente arbeidstakere
  - Redusert antall NAV-brukere

Effektene av en satsing på barnas kulturby kan være (gevinsten):

- Det enkelte barn får muligheten til å realisere mer av sitt potensiale, og bli den beste utgaven av seg selv
- Mindre frafall/utenforskap, flere i arbeid
- Mer attraktiv by
- Bedre oppvekstvilkår
- Mer mangfoldig og tolerant samfunn (kunst og kultur kan være døråpner, brobygger og en kanal for dialog mellom ulike grupper i samfunnet)
- Høyere status og kvalitetskrav til barnekultur

Resultatmål (resultatene vi planlegger å realisere):

- Økt antall kulturarrangementer og – produksjoner for og med barn og unge
- Økt etterspørsel og bruk av kulturtilbud, spesielt for dem som vanligvis ikke kan/vil/får til å bruke kulturtilbudet
- Mer kunnskap og kompetanse på kunst og kulturens effekter på barn og unge
- Økt fokus på estetiske fag i skoler/barnehager
- Større bruk av kunst og kultur som innsatsfaktor i helsevesen/psykiatri
- Økt tilbud av opplevelsesbaserte reiselivsprodukter for barn og unge (med kunst og kultur som råvare)

For å realisere de skisserte delmålene, kan det tenkes ulike tematiske satsingsområder. Forslag til tematiske satsingsområder er:

- En by for alle
- Barn og byrom
- En tidlig kulturstart
- Barnas hus
- Barn og kreativitet
- Barnas ferieby
- Barn i lek og fysisk aktivitet

Under hvert tema kan det formuleres egne programmer som beskriver mulige aktiviteter og prioriterer rekkefølge og økonomiske rammer innenfor programmet. Ved valg av aktiviteter og prioriteringer bør det være et særskilt fokus på grupper med størst levekårsutfordringer. Programmene bør være flerårige for å gi muligheten til et systematisk og forutsigbart arbeid for å nå målene. Tiltakene kan variere fra år til år.

Nedenfor følger en mer utfyllende beskrivelse av de syv foreslåtte tematiske satsingsområdene. Beskrivelsene er på skissestadiet, og må eventuelt utvikles mer både internt i Cultiva og i samråd med potensielle samarbeidspartnere.

oktober 10, 2018

I alle prosjektene som vurderes, bør det være et spesielt fokus på hvordan man kan sikre barns deltakelse og medvirkning.

1) En by for alle

Utvikle et flerårig program hvor fokusområdet er hvordan vi kan bruke kunst, kultur og kreativitet til å redusere forskjellene i samfunnet (utenforskap, sosioøkonomiske hensyn, integrering, mangfold). Programmet bør ha et særskilt fokus på barn og deres familier med størst utfordringer.

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Skapende barn (UiA i samarbeid med kommunen)
  - o iverksatt, sørge for tydelige rammer og gode strukturer i videreføringen.
- Barneblikk (samarbeid med kommunen/UiA)
- Aktivitetskort
- Områdeinnsats i bydeler med store levekårsproblemer.
  - o Skolen som nærmiljøsentre (Oxford-rapport)
- Integreringstiltak hos idrettslag (SR Bank modell?) og frivillige organisasjoner
- Gratis busstilbud
- Tilbud til utsatte barn og barnefamilier
- Kulturtilbud til utsatte grupper
  - o Helsestasjon
  - o Barnehager

2) Barn og byrom

Hvordan kan vi bruke kunst og kultur i byrommene til å bygge gode og trygge byrom og attraktive rammer for oppvekst og opplevelser for barn?

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Etterbruk av RUTPLUKS-skulpturene i bydelene
- Nye RUTPLUKS-prosjekter i utsatte bydeler
- Skulpturpark-prosjekt
- Lekeplasser, parker og andre byrom
- Kulturaksen med barn i begge ender

3) En tidlig kulturstart

Arbeid for at de minste barna skal få positive opplevelser og gode møter med kunst og kultur. Det bør også arbeides med holdninger og bygge en regional kultur for at små barn også skal få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet (Det kommer en ny kulturmelding for barn og unge).

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Bokkoffert til alle barn (Trygfonden)
- Stimulere til mestring av grunnleggende ferdigheter
- Kompetansemiljø UiA (f.eks. Jorun Seljeset: poesi for de minste)
- Mer kulturtilbud i barnehagene
  - o Kulturell bæremeis
  - o Refusjonsordning kulturaktiviteter
  - o Arrangementsstøtte barnekultur
- Mer kunst og kultur inn i barnehagelærerutdanningen
- Kompetanseheving for ansatte i barnehagene

oktober 10, 2018

- o Barnas musikkteater, kurs ansatte
- Kulturbusser/Lekebusser

4) Barnas hus (arb.tittel)

Videre arbeid med å etablere et hus i Kristiansand sentrum dedikert til barn og unges møter med kunst, kultur og kreativitet.

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Vitensenter
- Kafe/møteplasser
- Scener
- Uterom

5) Barn og kreativitet

Kreativitet, kritisk tenkning, samarbeid og evnen til problemløsning er viktige ferdigheter innenfor absolutt alle studie-, arbeids- og forskningsfelt. Uten mennesker med denne kompetansen vil vi gå glipp av små og store idéer som igjen resulterer i innovasjon, utvikling og framdrift.

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Prosjekter for å trigge kreativiteten hos barn: MyMachine, Rutpluks, Slow Bridge, junior Maker Space m.fl.
- Større bruk av kreative metoder i undervisning

6) Barnas ferieby

Kristiansand har allerede en sterk posisjon som barnas ferieby. Ta nye grep for å utvikle tilbudet, spesielt knyttet til store kulturelle satsinger som Kilden, Kunstsilo, nytt fylkesmuseum mm.

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Barnas turistinformasjon/informasjonskontor (Wien)
- Samarbeid med USUS
- Sommeråpen kulturby (alle kulturinstitusjonene skal ha sommeråpent, og tilby kvalitetsopplevelser også i sommersesongen)

7) Barn i lek og fysisk aktivitet

De aller fleste barn vil på en eller annen måte leke. Fra et pedagogisk eller psykologisk standpunkt har man ment at leken er nødvendig for at mennesket kan vokse og utvikle seg. Gjennom leken møter barnet verden, sin kultur og seg selv. Lek gir rom for stimulering av språksansen og intellektet, trening av kroppen og motorikken og gir nødvendig sosial trening. Barneleken gir nyttig erfaring og er avgjørende for all slags læring. Leken hos barn tjener altså fra en slik synsvinkel derfor ytterst sett som trening både til å mestre hverdagen og voksenlivet. (Kilde: Wikipedia/Ph.D: Peter Gray "Free to learn")

Mange hevder at det har blitt for mye måling og tellekanter i barnehager og skoler. Hvordan kan vi øke fokus og muligheten til lek og fysisk aktivitet i våre barns daglige gjøremål?

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Senter for lek v/UiA

oktober 10, 2018

- Forskning og kunnskapsutvikling om betydningen av lek og fysisk aktivitet for barns utvikling
- Utdanning av lærere og pedagoger
- Støtte til idrettslag og frivillige organisasjoner
- Pilotprosjekter i skoler og barnehager
- Infrastruktur (lekeplasser, utearealer, grønne lunger mm)'
- Utstysordninger

12.2 Talentutvikling og kompetanseutvikling

Som for all aktivitet i Cultiva vil hovedmålet med en satsing på talentutvikling og kompetanseutvikling være å sikre arbeidsplasser og gode levekår i Kristiansand kommune gjennom å bruke kunst, kultur, kreativitet og innovasjon som virkemiddel.

I strategien beskrives delsatsingene slik:

Talentutvikling: Bred satsing på unge talenter med særlige forutsetninger for å lykkes innenfor kunst- og kulturfeltet. Stiftelsen vil med dette bygge på de gode erfaringer som er høstet gjennom arbeidet med Cultiva Ekspress.

Kompetanseutvikling: Tiltak som bidrar til utvikling av forskning og utdanning tilknyttet kunst- og kulturnæringene. Det skal fortsatt satses på viktige kompetansesentre som mangler i landsdelen. Satsingen er et viktig bidrag for å styrke konkurransekraften i landsdelen.

Både talentutvikling og kompetanseutvikling har en tydelig fellesnevner – økt kvalitet hos kulturprodusentene og de kulturproduksjonene som produseres i Kristiansand.

Hvordan kan Cultiva arbeide med talentutvikling og kompetanseutvikling for å øke byens attraktivitet, kulturelle kapital og status som kulturby? Eksempler på mål kan være:

- Kultur for kultur
  - Kristiansand har en sterk kultur for kultur. Alle skal ha tilgang til god kultur, og flere skal bruke tilbudet
  - Kristiansand skal være kompetent kulturby.
  - Økt status, verdsettelse og bruk av estetiske fag og kreativitet i hele samfunnet
- Attraktiv by
  - Fulle kulturinfrastrukturen med aktivitet
  - Være en god oppvekst- og bokommune for barnefamiliene
  - Ha et attraktivt og mangfoldig næringsliv
  - Være et attraktivt studiested
  - Ha mange kulturarbeidere og kulturarbeidsplasser (stor kulturell kapital)
  - Ha en komplett og kompetent kulturell infrastruktur
- Humankapital
  - Talentutvikling og kompetanseheving bidrar til mer kompetente arbeidstakere og bedrifter
  - Mobilisere innbyggernes ulike talenter (kultur for kreativitet og innovasjon)

Effektene av satsing på talentutvikling og kompetanseutvikling kan være (gevinsten):

- Større fokus i samfunnet på kunst og kulturens betydning (politikkutforming, media, debatter mm.)
- Økt kulturell kapital hos innbyggerne i Kristiansand
- Mer kompetente arbeidstakere (mer kreativ og innovativ arbeidskraft)
- Økt bruk av kunst og kultur som innsatsfaktor i andre næringer og sektorer

oktober 10, 2018

- Mer mangfoldig og tolerant samfunn (kunst og kultur kan være døråpner, brobygger og en kanal for dialog mellom ulike grupper i samfunnet)
- Bedre levekår for kunstnere og kulturarbeidere (økt kompetanse og økt produksjon)

Resultatmål (resultatene vi planlegger å realisere):

- Høyere rangering på Norsk kulturindeks
- Økning i tildelte midler fra Kulturrådet
- Økt antall kulturarrangementer og – produksjoner
- Økt etterspørsel og bruk av kulturtilbud (også dem som vanligvis ikke kan/vil/får til å bruke kulturtilbudet)
- Flere kulturarbeidere og kompetansearbeidsplasser
- Talentutviklingstilbud i alle kunstarter
- Mer kunnskap og kompetanse på kunst og kulturens effekter i samfunnet
- En sterk kultur for kultur i Kristiansand
- Kristiansand oppleves som en attraktiv by for familier, næringsliv, studenter, kunstnere mm.

Mulige delsetninger under paraplyen «Talentutvikling og kompetanseutvikling» kan være:

- Talentutvikling
- Kompetanseutvikling
- Økt produksjonsvolum
- Infrastruktur
- Holdningsarbeid

Under hver delsetning kan det formuleres egne programmer som beskriver mulige tiltak, prioriterer rekkefølge og angir økonomiske rammer innenfor programmet. Programmene bør være flerårige for å gi muligheten til et systematisk og forutsigbart arbeid for å nå målene. Tiltakene kan variere fra år til år.

Nedenfor følger en mer utfyllende beskrivelse av de syv foreslåtte tematiske satsingsområdene. Beskrivelsene er på skissestadiet, og må eventuelt utvikles mer både internt i Cultiva og i samråd med potensielle samarbeidspartnere.

1) Talentutvikling

Sørge for at det eksisterer tilbud for unge talenter innen flere kunstarter og bistå i overgangen fra ungt talent til profesjonell utøver.

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Videreutvikle Cultiva Ekspress
  - o Mentor/assistentordninger/praksisplasser (bruke metodikken de allerede har for barnehagelærere/lærere)
- Talent Norge avd. Kristiansand
- Kartlegge hva vi har og hva vi mangler av utdanning og kompetanse (visuell kunst, dans, idrettsgrener) Kommunen har arbeidet med dette.
  - o Styrke og/eller etablere nye talentutviklingstilbud
  - o Helhetlig tenking fra barnehage til universitet + private tilbud
- Etablere og/eller videreutvikle egne tilbud for nyutdannede hos kompetansesentrene
- Bygge en god kultur for dyrking av unge talenter. Når begynner spissingen? Kan kulturen og idretten lære noe av hverandre?

2) Kompetanseutvikling

Kristiansand skal være en kompetent kulturby. Øke konkurransekraften i landsdelen.

oktober 10, 2018

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Behov for nye utdanninger
- Øke kvaliteten og kompetansen hos kulturprodusentene/kunstnerne/idrettsutøvere
- Økt forskningsaktivitet:
  - o Gaveforsterkning på statlig finansiert forskning innen kunst- og kulturnæringene
  - o Sammenhengen levekår og kunst/kultur
  - o Barn og kunst
- Behov for nye kompetansesentre?
- Videreutvikle eksisterende kompetansesentre
- Kulturgründeraktiviteter/kulturentreprenører (EIK/Sørf)
- Styrke fagmiljøene ved kulturinstitusjonene
- Økt kompetanse hos ansatte i barnehager, skoler, kommunen, NAV, frivillig sektor om den positive effekten av kunst og kultur kan ha på levekår
- Økt kunnskap og forståelse om endringer i opplevelsesindustrien – handel utvikler seg til å bli en blanding mellom opplevelser og fysiske produkter. Kulturturisme er sterkt voksende, og kultur og kulturrelaterte opplevelser samt mat er nå en hoveddriver for turisme i Europa. Utvikle Kristiansand som attraktivt reisemål for kulturturister (Kunstsilo, Kilden, nytt fylkesmuseum mm.)
- Tverrfaglige nettverksaktiviteter
- Barn og unges medvirkning. Utvikle kompetanse og metoder for å fremme lyst og kraft til deltagelse (jfr. Slow Bridge og Ung Kultur Møtes /UKM)

3) Økt produksjonsvolum

For å være en kulturby må Kristiansand ha en stor grad av kulturproduksjon og et kompetent miljø av kunst- og kulturarbeidere. For å få dette til, må det være tilgang på midler til å produsere kunst og kultur for.

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Toppfinansiering og/eller gaveforsterkning offentlige og private tilskuddsordninger
  - o Produksjonsfond (forslag fra Steffan Strandberg)
  - o Utviklingsfond film (Sørnorsk Filmsenter)
- Videreutvikling/utvikling av Cultiva Ekspress
- Stipender/priser

4) Kultur, kreativitet og innovasjon

Hvordan kan vi få samfunnet til å anerkjenne og ta i bruk kultur og kreativitet som en viktig innsatsfaktor i omstillingsprosesser? Kunsten har ikke enerett på kreativitet, og vi trenger kreative mennesker i alle samfunnslag og -posisjoner. Kreativitet, kritisk tenkning, samarbeid og evnen til problemløsning er viktige ferdigheter innenfor absolutt alle studie-, arbeids- og forskningsfelt. Uten mennesker med denne kompetansen vil vi gå glipp av små og store idéer som igjen resulterer i innovasjon, utvikling og framdrift.

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

- Prosjekter for å trigge kreativiteten
- Bruk av kreative metoder
  - o I undervisning
  - o I næringslivet
  - o Ungt Entreprenørskap
  - o Senter for entreprenørskap v/UiA

5) Infrastruktur

Kristiansand bør ha relevante utdanninger, kompetansemiljøer og fysisk infrastruktur for å tilrettelegge for at byen har et stort og mangfoldig kulturtilbud, og faktisk er en kulturby.

Eksempler på aktiviteter som kan iverksettes:

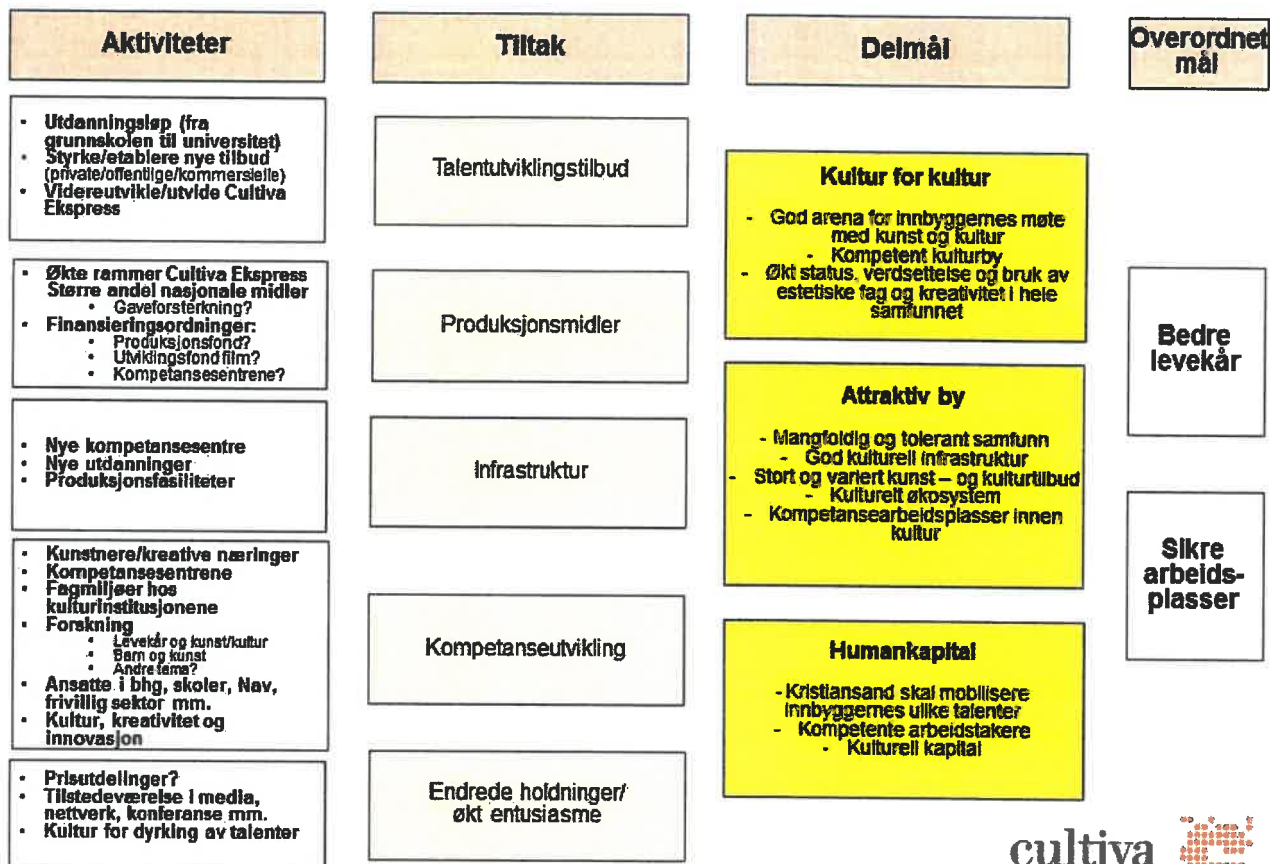
- Nye utdanninger
- Nye kompetansesentre
- Annen fysisk infrastruktur (scener, produksjonslokaler mm)

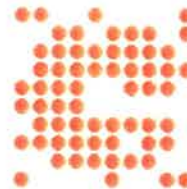
Barnas by – fra mål til handling

Aktiviteter (kunst, kultur og kreativitet)	Tiltak	Delmål	Overordnet mål
• Aktivitetsnett • Områdesatsing i bydeler med store levekårsutfordringer • Integrasjonsstiltak hos idrettslag og frivillige organisasjoner • Gratis bussstilbud • Tilbud til utsatte barn • Skapende barn, Barneblikk • Helsestasjon/barnehager	En by for alle	Kultur for barnekultur Kultur er en naturlig og integrert del av ALLE barns hverdag i Kristiansand - Trygge og sunne oppvekstvilkår - Barn får muligheten til å utforske og bruke sine kreative evner - Stort og varert kunst- og kulturtilbud - Økt status for kultur av, for og med barn	Bedre levekår
• Etterbruk/videreføring RUTPLUKS • Skulpturpark • Lekeplasser/byrom/uterom • Utvikling av kulturaksen med barn i begge ender	Barn og byrom	Attraktiv by Ha et stort og variert kulturtilbud som er enkelt å finne og bruke - Lyst til å feriere i regionen - Gi barnefamilie lyst til å fortsette å bo eller etablere seg i regionen - Høy attraktivitet ved rekruttering	Sikre arbeidsplasser
• Bok-koffert (Trygtonden) • Kulturbuss/lekebuss • Kulturell barnehagesekke e.l. • Lekeplasser • Utvikling av kulturaksen med barn i begge ender • Kompetanseheving ansatte i bhg • Barnehagelærutdanning	En tidlig kulturstart	Humankapital - Personlig vekst og utvikling for Kristiansands barn og unge - Økt forståelse for effekten av satsing på barn og kultur for å gi byen og næringslivet kompetente arbeidstakere - Redusert antall NAV-brukere	
• Vitensenter • Kafe/møteplasser • Scener • Uterom	Barnas hus		
• Triggere kreativitet hos barn: MyMachine, Rutpluks, Slow Bridge • Kreativ metode i undervisning	Barn og kreativitet		
• Barnas turistinformasjon (Wien) • Samarbeid med USUS • Sommeråpen kulturby	Barnas ferieby		
• Senter for Lek w/JIA • Idrettslag og frivillige organisasjon • Pilotprosjekter i skoler og bhg • Infrastruktur • Utstysordninger	Barn i lek og fysisk aktivitet		

Talentutvikling og kompetanseutvikling – fra mål til handling

Dato: 8. oktober 2018
 Saksnr: 43/2018
 Til: Styret
 Møtedato: 22. oktober 2018
 Saksbehandler: Jan Erik Tønnessen

Status Kapitalforvaltning 30.09.2018

Status per 30. september 2018 er en porteføljeavkastning hittil i år på MNOK 65 (3,4%). Justert for KPI (inflasjon på 2,8% p.a.) på grunnkapitalen, er realavkastningen MNOK 33 (1,7%). Bufferkapitalen har siden august 2018 falt fra MNOK 329 (16,5%) til MNOK 320 (16,0%). Aksjeandelen har falt (fra 54%) til 53%.

Nøkkeltall - Cultivas kapitalforvaltning i perioden desember 2011 til september 2018.

MNOK	31.12.12	31.12.13	31.12.14	31.12.15	31.12.16	31.12.17	30.09.18
Porteføljeverdi	1 380,9	1 429,4	1 566,7	1 695,6	1 751,2	1 936,5	1 991,8
Stiftelseskapital KPI-just**	-1 343,8	-1 354,5	-1 383,0	-1 410,6	-1 440,3	-1516,0	-1 550,9
Ikke utbetalte prosjektinv.	-14,6	-9,5	-8,6	-12,0	-20,8	-41,6	-121,3
Tellende bufferkapital	22,5	65,2	175,1	273,0	290,1	378,9	319,6
Beregnet stresstest-tap	36,5	67,1	144,5	165,1	174,9	234,8	245,3
Aksjeandel	8 %	18 %	42 %	45 %	47 %	52%	53 %

Porteføljefordeling (vedtatt i styremøte 12.2.2018):

Aktivklasse	Ramme 2017	Status 31.07.18	Ramme 2018	Min	Maks	Referanse indeks	Langsiktig mål
Bank/Pengemarked	12 %	8 %	5 %	3 %	20 %	ST1X	5 %
Norske obligasjoner	13 %	16 %	14 %	0 %	25 %	ST4X	5 %
Globale obligasjoner	13 %	11 %	13 %	0 %	25 %	BCGBAI(NOK)	5 %
Sum renteplasseringer	38 %	35 %	32 %				15 %
Norske aksjer	0 %	0 %	0 %	0 %	10 %	OSEBX	0 %
Nordiske aksjer	5 %	6 %	6 %	0 %	10 %	VINX (NOK)	8 %
Globale aksjer (val.sikr)	23 %	28 %	27 %	15 %	40 %	MSCI (NOK)	30 %
Globale aksjer	18 %	18 %	18 %	15 %	30 %	MSCI	22 %
Venture/Såkorn	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	OSEBX	0 %
Sum aksjeplasseringer	47 %	53 %	52 %	48 %	64 %		60 %
Eiendom Norge og utland	5 %	4 %	8 %	0 %	10 %	ST4X + 1 %	10 %
Infl.sikrede obl. - anlegg	10 %	8 %	8 %	0 %	15 %	ST4X + 1 %	15 %
Sum andre aktivklasser	15 %	12 %	16 %				25 %
Sum	100 %	100 %	100 %				100 %

Cultiva

Kristiansand
 Kommunes
 Energiverkstiftelse

Postboks 494
 NO-4664 Kristiansand

Tel: +47 380 380 20
 Faks: +47 380 380 29

post@cultiva.no
 www.cultiva.no

Org.nr.
 984 336 845

Forslag til vedtak:

Statusrapport kapitalforvaltning pr. 30.09.18 tas til etterretning.

Erling Valvik
Administrerende direktør

Trykte vedlegg: Porteføljerapport pr 30.09.18

Utrykte vedlegg: Ingen

	MARKEDSVERDI I NOK			MARKEDSVERDI I %			STRATEGI I %			
	31.08.2018	30.09.2018	ENDR.	31.08.2018	30.09.2018	ENDR.	STRATEGI	AVVIK	ØVRE GRENSE	NEDRE GRENSE
DNB Global Indeks	249 327 000	243 949 700	-5 377 300	12,5	12,2	-0,2				
KLP AksjeGlobal Indeks I	127 386 900	124 571 200	-2 815 700	6,4	6,3	-0,1				
GLOBALE AKSJER - USIKREDE	376 713 900	368 520 900	-8 193 000	18,9	18,5	-0,4	19,5	-1,0	30,0	
KLP AksjeGlobal Indeks II	548 370 500	551 549 400	3 178 900	27,4	27,7	0,2				
GLOBALE AKSJER - VAL_SIKREDE	548 370 500	551 549 400	3 178 900	27,4	27,7	0,2	19,5	8,2	30,0	
KLP AksjeNorden	124 132 600	121 844 200	-2 288 400	6,2	6,1	-0,1				
NORDISKE AKSJER	124 132 600	121 844 200	-2 288 400	6,2	6,1	-0,1	6,0	0,1	10,0	
Private equity	20 863 140	15 863 140	-5 000 000	1,0	0,8	-0,2				
SUM PRIVATE EQUITY	20 863 140	15 863 140	-5 000 000	1,0	0,8	-0,2	1,0	-0,2	2,0	
AKSJEPLASSERINGER	1 070 080 140	1 057 777 640	-12 302 500	53,6	53,1	-0,4	46,0	7,1	60,0	
Bankinnskudd	10 741 520	16 178 040	5 436 520	0,5	0,8	0,3				
DNB Likviditet IV	133 691 200	133 738 400	47 200	6,7	6,7	0,0				
BANK/PENGEMARKED	144 432 720	149 916 440	5 483 720	7,2	7,5	0,3	13,0	-5,5	20,0	
DNB Europ. Covered Bonds	50 633 390	50 763 030	129 640	2,5	2,5	0,0				
DNB Global Credit	51 355 240	51 151 910	-203 330	2,6	2,6	-0,0				
DNB Global Credit Short	51 333 770	51 575 980	242 210	2,6	2,6	0,0				
DNB Global Treasury	75 866 490	75 983 380	116 890	3,8	3,8	0,0				
GLOBALE OBLIGASJONER	229 188 890	229 474 300	285 410	11,5	11,5	0,1	10,0	1,5	20,0	
DNB Obligasjon III	323 079 000	321 926 600	-1 152 400	16,2	16,2	-0,0				
NORSKE OBLIGASJONER	323 079 000	321 926 600	-1 152 400	16,2	16,2	-0,0	10,0	6,2	30,0	
RENTEPLASSERINGER	696 700 610	701 317 340	4 616 730	34,9	35,2	0,3	33,0	2,2		
Realobl. Trønderenergi-bokført	150 475 100	151 162 700	687 600	7,5	7,6	0,1				
SUM ANLEGGSOBLIGASJONER	150 475 100	151 162 700	687 600	7,5	7,6	0,1	20,0	-12,4	25,0	
DNB Scand.PropFund	80 814 460	81 492 710	678 250	4,0	4,1	0,0				

Oversikt – Balanser fortsetter på side 2

Oversikt – Balanser fortsetter fra side 1

	MARKEDSVERDI I NOK			MARKEDSVERDI I %			STRATEGI I %			
	31.08.2018	30.09.2018	ENDR.	31.08.2018	30.09.2018	ENDR.	STRATEGI	AVVIK	ØVRE GRENSE	NEDRE GRENSE
SUM ANDRE AKTIVAKLASSER	231 289 560	232 655 410	1 365 850	11,6	11,7	0,1	20,0	-8,3		
TOTAL	1 998 070 310	1 991 750 390	-6 319 920	100,0	100,0	0,0	99,0			

	PERIODEN 1.9.2018– 30.09.2018			HITTIL I ÅR		
	Avkastning totalt	Renter / utbytte	Markedsverdi Endringer	Avkastning totalt	Renter / utbytte	Markedsverdi Endringer
DNB Global Indeks	-5 419 052	0	-5 419 052	11 485 927	0	11 485 927
KLP AksjeGlobal Indeks I	-2 815 647	0	-2 815 647	5 784 586	0	5 784 586
GLOBALE AKSJER - USIKREDE	-8 234 699	0	-8 234 699	17 270 513	0	17 270 513
KLP AksjeGlobal Indeks II	3 178 879	0	3 178 879	30 777 734	0	30 777 734
GLOBALE AKSJER - VAL.SIKREDE	3 178 879	0	3 178 879	30 777 734	0	30 777 734
KLP AksjeNorden	-2 288 437	0	-2 288 437	3 274 612	0	3 274 612
NORDISKE AKSJER	-2 288 437	0	-2 288 437	3 274 612	0	3 274 612
Private equity	0	0	0	0	0	0
SUM PRIVATE EQUITY	0	0	0	0	0	0
AKSJEPLASSERINGER	-7 344 257	0	-7 344 257	51 322 859	0	51 322 859
Bankinnskudd	0	0	0	0	0	0
DNB Likviditet IV	36 973	0	36 973	1 632 452	0	1 632 452
BANK/PENGEMARKED	36 973	0	36 973	1 632 452	0	1 632 452
DNB Europ. Covered Bonds	127 491	0	127 491	131 317	0	131 317
DNB Global Credit	- 214 244	0	- 214 244	- 849 193	0	- 849 193
DNB Global Credit Short	231 292	0	231 292	- 306 402	0	- 306 402
DNB Global Treasury	116 895	0	116 895	344 898	0	344 898
GLOBALE OBLIGASJONER	261 433	0	261 433	- 679 379	0	- 679 379
DNB Obligasjon III	-1 076 456	0	-1 076 456	3 021 427	0	3 021 427
NORSKE OBLIGASJONER	-1 076 456	0	-1 076 456	3 021 427	0	3 021 427
RENTEPLASSERINGER	- 778 050	0	- 778 050	3 974 500	0	3 974 500
Realobl. Trønderenergi-bokført	687 629	0	687 629	6 236 281	0	6 236 281
SUM ANLEGGSOBLIGASJONER	687 629	0	687 629	6 236 281	0	6 236 281
DNB Scand.PropFund	678 258	0	678 258	3 673 316	1 147 997	2 525 319

Budsjettkontroll fortsetter på side 4

Budsjettkontroll fortsetter fra side 3

	PERIODEN 1.9.2018– 30.09.2018			HITTIL I ÅR		
	Avkastning totalt	Renter / utbytte	Markedsverdi Endringer	Avkastning totalt	Renter / utbytte	Markedsverdi Endringer
SUM ANDRE AKTIVAKLASSER	1 365 887	0	1 365 887	9 909 597	1 147 997	8 761 600
TOTAL	-8 756 419	0	-6 756 419	65 206 956	1 147 997	64 058 959

	1.9.2018– 30.09.2018			Hittil i år			30.09.2018		1.9.2018– 30.09.2018	
	Tidsvektet avkastning i %			Tidsvektet avkastning i %			Allokering		Avkastning	
	Portefølje	Ref. Indeks	Meravkastning	Portefølje	Ref. Indeks	Meravkastning	i NOK	i %	i NOK	bidrag i %
DNB Global Indeks	-2,2	-2,1	-0,1	4,9	5,0	-0,1	243 949 700	12,2	-5 419 052	-0,3
KLP AksjeGlobal Indeks I	-2,2	-2,1	-0,1	4,9	5,0	-0,1	124 571 200	6,3	-2 815 647	-0,1
GLOBALE AKSJER - USIKREDE	-2,2	-2,1	-0,1	4,9	5,0	-0,1	368 520 900	18,5	-8 234 699	-0,4
KLP AksjeGlobal Indeks II	0,6	0,6	-0,0	5,9	6,0	-0,1	551 549 400	27,7	3 178 879	0,2
GLOBALE AKSJER - VAL.SIKREDE	0,6	0,6	-0,0	5,9	6,0	-0,1	551 549 400	27,7	3 178 879	0,2
KLP AksjeNorden	-1,8	-1,8	0,0	2,8	2,6	0,2	121 844 200	6,1	-2 288 437	-0,1
NORDISKE AKSJER	-1,8	-1,8	0,0	2,8	2,6	0,2	121 844 200	6,1	-2 288 437	-0,1
Private equity	-24,0	3,5	-27,5	-10,5	15,2	-25,7	15 863 140	0,8	0	-0,2
SUM PRIVATE EQUITY	-24,0	3,5	-27,5	-10,5	15,2	-25,7	15 863 140	0,8	0	-0,2
AKSJEPLASSERINGER	-1,2	-0,8	-0,4	4,9	5,4	-0,5	1 057 777 640	53,1	-7 344 257	-0,6
Bankinnskudd	-0,0	0,0	-0,0	17,0	0,4	16,7	16 178 040	0,8	0	-0,0
DNB Likviditet IV	0,0	0,0	-0,0	1,1	0,4	0,7	133 738 400	6,7	36 973	0,0
BANK/PENGEMARKED	0,0	0,0	-0,0	2,5	0,4	2,1	149 916 440	7,5	36 973	0,0
DNB Europ. Covered Bonds	0,2	-0,0	0,3	0,3	0,2	0,1	50 763 030	2,5	127 491	0,0
DNB Global Credit	-0,4	-0,4	0,0	-1,6	-1,9	0,3	51 151 910	2,6	-214 244	-0,0
DNB Global Credit Short	0,4	-0,4	0,9	-0,6	-1,9	1,3	51 575 980	2,6	231 292	0,0
DNB Global Treasury	0,2	-0,4	0,6	0,5	-1,9	2,4	75 983 380	3,8	116 895	0,0
GLOBALE OBLIGASJONER	0,1	-0,4	0,5	-0,3	-1,9	1,6	229 474 300	11,5	261 433	0,0
DNB Obligasjon III	-0,4	-0,3	-0,1	0,8	-0,2	1,0	321 926 600	16,2	-1 076 456	-0,1
NORSKE OBLIGASJONER	-0,4	-0,3	-0,1	0,8	-0,2	1,0	321 926 600	16,2	-1 076 456	-0,1
RENTEPLASSERINGER	-0,1	-0,2	0,1	0,8	-0,5	1,3	701 317 340	35,2	- 778 050	-0,0
Realobl. Trønderenergi-bokført	0,4	-0,2	0,6	3,8	0,6	3,2	151 162 700	7,6	687 629	0,0
SUM ANLEGGSOBLIGASJONER	0,4	-0,2	0,6	3,8	0,6	3,2	151 162 700	7,6	687 629	0,0
DNB Scand.PropFund	0,8	-0,2	1,0	6,2	0,6	5,6	81 492 710	4,1	678 258	0,0

Avkastningsoversikt – totalt fortsetter på side 6

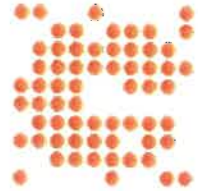
Avkastningsoversikt – totalt fortsetter fra side 5

	1.9.2018– 30.09.2018			Hitil i år			30.09.2018		1.9.2018– 30.09.2018	
	Tidsvektet avkastning i %			Tidsvektet avkastning i %			Allokering		Avkastning	
	Portefølje	Ref. Indeks	Meravkastning	Portefølje	Ref. Indeks	Meravkastning	i NOK	i %	i NOK	bidrag i %
SUM ANDRE AKTIVAKLASSER	0,6	-0,2	0,7	4,6	0,6	4,1	232 655 410	11,7	1 365 887	0,1
TOTAL	-0,6	-0,5	-0,1	3,4	2,4	0,9	1 991 750 390	100,0	-6 756 419	-0,6

Ansvarsbegrensning

Denne rapporten er basert på informasjon som Mercer (Norge) AS har innhentet fra ulike kilder. Mercer (Norge) AS er ikke ansvarlig for eventuelle skader eller feil som beror på hendelser utenfor selskapets kontroll. Materialet kan være delvis eller helt basert på informasjon fra tredjepart. Vi anser denne informasjonen som pålitelig, men kan ikke garantere at den er korrekt eller komplett. Innholdet i denne rapporten er gyldig for den dato som er oppgitt.

Ved spørsmål eller problemer, ta kontakt med din rådgiver.

Dato: 11. oktober 2018
Saksnummer: 44/18
Til: Styret
Møtedato: 22. oktober 2018
Saksbehandler: Erling Valvik og Jan Erik Tønnessen

Kapitalforvaltningsstrategi 2019

Sammendrag:

Forslag til kapitalforvaltningsstrategi fremmes i to deler:

- Saksframlegg der flere spørsmål blir stilt med påfølgende anbefalinger.
- Basert på saksframlegget rulleres kapitalforvaltningsstrategien gjeldende for 2019.

Forslag til vedtak:

- 1) Foreslåtte allokeringsrammer for 2019 og forvaltningsstrategi for 2019 godkjennes.
- 2) Cultiva engasjerer ekstern uavhengig rådgiver for å vurdere:
  - a. sammensetning og fordeling av obligasjons- og eiendomsporteføljen. Utgangspunktet skal være å ligge tett opp til allokeringen i Statens Pensjonsfond Utland.
  - b. valg av investeringsprodukter innen obligasjoner og eiendom
- 3) Administrasjonen gis fullmakt til valg av rådgiver.
- 4) Kapitalforvaltningsstrategien for 2019 vil bli foreslått revidert igjen etter resultatet av rådgivningsprosessen foreligger.
- 5) Det innføres en ny stresstest som tar høyde for et aksjefall på 40 %.

Erling Valvik
Adm.dir.

Vedlegg:

- Trykte vedlegg: 1) Kapitalforvaltningsstrategi 2019
2) Opprinnelig utkast til saksframlegg
- Utrykte vedlegg: Kommentarer fra:
  - a. Investeringsrådet
  - b. Grieg Investor
  - c. Gabler
  - d. Industrifinans

Bakgrunn:

Styret i Cultiva vedtok 11.juni i sak 28/18 «Kapitalforvaltningsstrategi og bruk av eksterne rådgivere»:

1. Administrasjonen får fullmakt til å bruke inntil 200 000 kroner i forbindelse med rullering av kapitalforvaltningsstrategien.
2. I kapitalforvaltningsstrategien tas det stilling til om og eventuelt hvordan Cultiva vil bruke eksterne rådgivere.
3. Styret ber administrasjonen tilrettelegge for en drøfting av om formålstjenlige investeringer bør inkluderes i Cultivas kapitalforvaltningsstrategi

Styret i Cultiva vedtok 12. februar i sak 08/18 Kapitalforvaltningsstrategi:

- 1) Foreslåtte allokeringssrammer for 2018 og Forvaltningsstrategi 2018 godkjennes.
- 2) Styret viderefører administrasjonens fullmakt til å investere i realrenteobligasjoner fra Hafslund, andre nettselskaper eller infrastrukturselskaper med minimum 2,5 % realrente.

I Cultivas kapitalforvaltningsstrategi er følgende framhevet:

- Samlet risiko minimeres ved å spre investeringene på et stort antall verdipapirer, såkalt diversifisering
- Være lojal til forvaltningsstrategi ved ikke å foreta re-allokeringer ut fra markedssyn.
- Finne alternativer til aksjer som virker motsyklisk til aksjemarkedet. I tillegg til statsobligasjoner kan eiendomsfond og realrenteobligasjoner ha en slik funksjon.
- Ha som mål å bygge en bufferkapital som utgjør 20% av porteføljeverdien ved en aksjeandel på 50%.

Investeringsrådet har også bedt oss bemerke at:

Det er også vedtatt av styret i gjeldende kapitalforvaltningsstrategi at Cultiva skal rebalansere mellom aksjer og obligasjoner hvis betydelige (4%) avvik fra strategisk allokering. Rebalansering skal ikke foretas oppover før aksjeandelen har nådd 64% (inkludert 4% avvik fra strategisk allokering).

Rent konkret betyr dette at med dagens (2018) vedtatte ramme for aksjeeksponering på 52%, så må Cultiva foreta en rebalansering dersom aksjeandelen i løpet av 2018 faller under 48%. I så fall vil det selges andre aktivaklasser for å bringe aksjeandelen tilbake på 52%. Ettersom rebalansering ikke skal foretas oppover inntil vi har nådd 60%, så vil dette rent konkret bety at Cultiva vil måtte selge aksjer når aksjeandelen overstiger 64%, og dermed bringe andelen tilbake på 60%.

Sammendrag av høringsuttalelser

I denne sak har administrasjonen i Cultiva laget et notat som drøfter en del problemstillinger som er tatt opp i styret. Notatet er vedlagt. Vi har bedt Investeringsrådet og noen rådgivningsmiljøer kommentere følgende spørsmål:

- Hvordan bør obligasjonsporteføljen settes sammen?
- Hvordan bør aksjeporteføljen settes sammen?
- Bør formålstjenlige investeringer tas inn i vår aksjeportefølje?
- Bør vi fortsatt valutasikre halvparten av vår aksjeportefølje?
- Bør Cultiva søke etter utenlandske realrenteobligasjoner?
- Trenger Cultiva eksterne rådgivere i tillegg til dagens investeringsråd?
- Ny stresstest

I notatet er det innledningsvis et eget avsnitt «Hvordan forvalter Cultiva sin portefølje sett i forhold til andre fond og stiftelser» som en av våre leverandører har utarbeidet for oss. Det viser seg at sammenligningen hadde flere feil og det er derfor utelatt i våre kommentarer.

Basert på anbefalingene er gjeldende kapitalstrategi for 2019 vurdert.

Administrasjonen har sendt Investeringsrådet, Industrifinans, Gabler og Grieg Investor et notat samt gjeldende kapitalforvaltningsstrategi som behandler de spørsmål som stilles ovenfor. Industrifinans har svart med et mer generelt dokument som i liten grad besvarer våre spørsmål.

Det må bemerkes at et evighetsperspektiv i forvaltningen, hvor vi ikke inntar noe markedssyn, kombinert med en 100% rendyrket indeksforvaltning på aksjesiden, begrenser behovet for rådgivere. Gabler skriver f.eks. «Her vil vi ikke være uhildet ettersom vi lever av rådgivningen.»

1. Hvordan bør obligasjonsporteføljen settes sammen?

Investeringsrådet:

Nær 60% av Statens Pensjonsfond Utlands (SPU) obligasjonsportefølje er stat eller statsrelatert (nominelle eller realrente), dvs at SPU har et betydelig innslag av høykvalitets kredittobligasjoner (Investment Grade (IG)). IG tilbyr også en relativt god diversifikasjon av fondets aksjerisiko, men mindre enn statsobligasjoner, jfr. figur 5 i appendikset. Dette betyr at høykvalitets kredittobligasjoner (BBB eller bedre) kan aksepteres for Cultiva, men disse bør i så fall internasjonalt diversifiseres og valutasikres, jfr. om valutasikring nedenfor.

Inger-Lise Larsen supplerer med følgende:

Men dersom det skal investeres i statsobligasjoner, bør det vel i hvert fall skrives noe om land og rammer.

Vi har i vår strategi fokusert på fond – fra flere forvaltere, nordiske og globale fond, og kun innenfor IG. Renteporteføljen er valutasikret.

Grieg Investor:

Mener også at obligasjoner med lav kreditrisiko (IG eller stat) fungerer som en god forsikring mot aksjer, da disse obligasjonene typisk vil stige i verdi under fremtidige aksjekrakk. Det anbefales en kombinasjon mellom stat og IG obligasjoner, både i Norge og Globalt.

Gabler:

Mener det er stor forskjell å gå fra 60% til 70% aksjer slik som SPU nå har besluttet. Gabler mener at SPU hadde selskapsobligasjoner som inntektskilde da aksjeandelen deres lå i intervallet 40%-60%, og at dette kan sammenlignes med Cultivas nåværende strategi (p.t. 54% aksjer). Statsobligasjonsandelen må derfor alltid ses i sammenheng med aksjeandelens størrelse. Gabler nevner også at historien ikke nødvendigvis vil gjenta seg, og trekker frem sør-europeiske (Italia, Hellas og Spania) som alle falt kraftig i verdi samtidig som aksjer også falt.

Administrasjonens innstilling:

Basert på Cultivas aksjeandel på 53% samt tilhørende bufferkapital på 16,0% pr 30. september 2018, mener administrasjonen, i likhet med Norges Banks forvaltning av SPU, at obligasjons- og eiendomsporteføljen i sterkere grad må virke motsyklisk på aksjemarkedets utvikling. Den aktivaklassen som fungerer best er statsobligasjoner, men også IG obligasjoner og ubelånte eiendomsfond har mange av de samme egenskapene.

Cultivas nåværende obligasjonsportefølje (eksklusive pengemarkedsfond) er på ca NOK 700 millioner. Av dette er ca 10% statsobligasjoner. Under følger oversikt per August 2018:

	Rating	Avkastn. siste 5 år	Durasjon (rente)	Ca Beløp NOK 1.000	Stat
DnB Obligasjon III	A/BBB	3,5%	2,3	323 000	0%
DnB Global Credit	A-	4,2%	6,3	51 400	0%
DnB Global Credit Short	A-	N/A	0,9	51 300	0%
DnB European Covered Bonds	A-	0,81%	0,4	50 600	13%
DnB Global Treasury	A-	N/A	0,4	75 900	90%
TrønderEnergi (markedsverdi)	BBB (?)	5-6%	5,0	165.500	0%
Total				717.700	10,2%

Administrasjonen mener obligasjonsporteføljen bør ligge tett opp mot allokeringen til Statens Pensjonsfond Utland. Det bør gjennomføres en prosess med ekstern rådgiver før det endelig konkluderes mht. strategi for obligasjonsporteføljen.

2. Hvordan bør aksjeporteføljen settes sammen?

Investeringsrådet:

Steen Koekebakker og Thore Johnsen:

Anbefaler at dagens praksis med indeksfond videreføres.

Inger-Lise Larsen mener følgende:

Jeg har kanskje en større tro på aktiv forvaltning enn Thore, og vil nok gå for både aktivt forvaltede fond og indeksfond. Drøftingen knyttet til aktiv/passiv aksjeforvaltning er noe mangelfull etter mitt syn.

Ved valg av aktive fond blir det viktig å finne fond med god historikk (selv om det ikke gir garantier for fremtiden) som ikke er for indekxnære, og hvor honorarer er lave.

Her kan det være nyttig med ekstern uavhengig rådgiver til fondseleksjon.

Grieg Investor:

Mener at bruk av aktiv forvaltning vil tilføre ekstra verdi, og jo større andelen av passiv forvaltning blir, jo lettere blir det for aktive forvaltere å skape meravkastning. Videre mener Grieg at så lenge Cultiva ønsker å sikre kjøpekraften i Norge til de avsatte midlene (NOK 2 mrd), så bør man ha et betydelig innslag av norske aksjer (enten som aktiv eller passiv forvaltning).

Gabler:

Har en noe motstridig tilbakemelding. Først anføres det at «indeksforvaltning er en nobelprisvinnende strategi som Gabler har stor tro på. Indeksforvaltning er en svært aktiv investeringsstrategi som kontinuerlig og disiplinert roterer aksjeporteføljen mot de mest suksessrike bedriftene (som også har høyest børskurs)»

Deretter argumenterer Gabler for at det må suppleres med aktiv forvaltning fordi det er et bedre alternativ for Cultiva, og viser til egne kunder som i snitt har oppnådd 1% bedre avkastning gjennom to tiår ved bruk av aktiv forvaltning. Gabler understreker at det er deres evne til å finne de beste aktive forvalterne som har gitt disse resultatene.

Administrasjonens innstilling:

Dagens struktur beholdes, det vil si 100% indeksforvaltning. Argumentene i notatet er begrenset fordi styret i 2014 hadde en drøfting av aksjeporteføljen. Styret vedtok da å si opp de aktive forvaltningsmandatene og gå inn for dagens allokering.

3. Bør formålstjenlige investeringer tas inn i vår aksjeportefølje?

Investeringsrådet:

Tilslutter seg konklusjonen fra administrasjonen. «Cultiva bør videreføre sin strategi om å utestenge selskaper som ikke tilfredsstillers etikkrådets retningslinjer for SPU. Cultiva må være innstilt på, i tillegg til gavedelen, å også bruke sin kapital til formålstjenlige investeringer i Kristiansand der dette gir gode sosiale og økonomiske resultater når dette er innenfor Cultivas strategi.»

Steen Koekebakker supplerer med følgende:

Cultiva har vel dårlig erfaring fra tidligere investeringer i lokale såkornfond etc; dårlige resultater og en uheldig sammenblanding av forvaltning og formålsutdeling. Dette bør holdes fra hverandre.

Grieg Investor:

Sammenfallende syn som Investeringsrådet.

Gabler:

Mener at ren ekskluderingsfilosofi som SPU anvender ikke er tilstrekkelig, men samtidig utøver SPU sin eiermakt på andre måter enn eksklusjon – det kan man lese i SPU sin rapport for ansvarlige investeringer. Gabler mener også at Cultiva ikke (for sterkt) bør fokusere på impact-investeringer (do good). Dette blir uansett i stadig større grad ivarettatt av ulike fond som også leverer indeksfond. Gabler stiller også spørsmål ved om fond som markedsfører seg som bærekraftige fond kan mistenkes å anvende slik markedsføring for å kunne ta høyere kostnader eller presentere sitt fond slik at det er vanskelig å sammenligne med relevant indeks. Slik fremstår ofte fondene som bedre enn innholdet.

Administrasjonens innstilling:

Cultiva bør videreføre sin strategi om å utestenge selskaper som ikke tilfredsstillers etikkrådets retningslinjer for SPU. Cultiva er innstilt på, i tillegg til gavedelen, å også bruke sin kapital til formålstjenlige investeringer i Kristiansand der dette gir gode sosiale og økonomiske resultater når dette er innenfor Cultivas strategi.

Om formålstjenlige/allmennyttige investeringer, se også DNB-stiftelsen:

<https://www.sparebankstiftelsen.no/no/strategi>

4. Bør vi fortsatt valutasikre halvparten av vår aksjeportefølje?

Investeringsrådet:

Mener at Cultiva skal opprettholde dagens valutasikringsstrategi (50%).

Grieg Investor:

Har samme kommentar som Investeringsrådet.

Gabler:

Er også enig i konklusjonen om 50% valutasikring, men påpeker at dagens krone i et historisk perspektiv er så svak at en kronestyrkelse er sannsynlig.

Administrasjonens innstilling:

Dagens valutasikring av halvparten av aksjeeksponeringen opprettholdes.

5. Bør Cultiva søke etter utenlandske realrenteobligasjoner?

Investeringsrådet:

Mener dette ikke er en fornuftig aktivaklasse. Hovedårsakene er at disse (i) beskytter mot utenlandsk og ikke norsk inflasjon, (ii) at disse er høyt priset pga overskuddsetterspørsel og gir derfor lavere forventet avkastning enn hva risiko skulle tilsi, og (ii) at det rent «timingmessig» vil være en gal investering i en periode hvor man frykter økte realrenter mer enn økt inflasjon – man går da glipp av realrentestigningen.

Grieg Investor:

Har i store trekk samme oppfatning som Investeringsrådet. Etterspørselsoverskuddet påpekes spesielt, samt at markedet er svært tynt.

Gabler:

Det påpekes at å beholde eller investere i realrenteobligasjoner vil være i strid med opprinnelig forslag (kun statsobligasjoner) siden disse obligasjonene inneholder selskapsspesifikk risiko. For øvrig har man samme syn som både Investeringsrådet og Grieg Investor. Gabler nevner i tillegg at ubelånt norsk eiendom og infrastrukturinvesteringer er gode alternativer for å beskytte seg mot norsk inflasjon.

Administrasjonens innstilling:

Utenlandske realrenteobligasjoner inkluderes ikke i porteføljen. Eksisterende realrenteobligasjon (TrønderEnergi) vil bli en del av rådgivningsmandatet knyttet til omfordeling av obligasjons- og eiendomsporteføljen (se pkt 1).

6. Trenger Cultiva eksterne rådgivere?

Her påpeker samtlige rådgivningsmiljøer at man selvsagt har egeninteresser å ivareta. Således er deres råd ikke overraskende at man anbefaler kontinuerlig rådgivning.

Investeringsrådet:

Tilslutter seg konklusjonen fra administrasjonen. Denne var «Det er behov for rådgivere i enkeltoppdrag i søk etter bestemte produkter der en også kan oppnå deres rabatter. Det vil også være nyttig å ha eksterne rådgivere tidvis for vurdering av vår strategi i tillegg til investeringsrådet».

Inger-Lise Larsen supplerer med følgende:

Jeg er enig i at «hvorvidt man trenger en fast tilknyttet rådgiver i tillegg til dagens investeringsråd, er avhengig av valg av strategi». En enkel sammensetning av porteføljen; indeksfond på aksjesiden, og hvor kjøp/salg foretas av administrasjonen selv, vil nok redusere behovet for en fast rådgiver. Dersom det skal plasseres i aktive fond, vil jeg anbefale bruk av ekstern uavhengig rådgiver til fondsseleksjon og overvåkning. Ved plassering i globale fond (forvaltet utenfor Norge) vil jeg sterkt anbefale å gjøre dette gjennom en norsk aktør; veldig krevende å gjøre dette på egenhånd. Forvaltningshonorarene har oftest en sammenheng med volum, og i en del sammenheng vil nok rådgivere oppnå en lavere pris. Dette koker vel uansett ned til en vurdering av kost/nytte. Men jeg er enig i konklusjonen på side 16, ville imidlertid lagt til grunn at ekstern rådgiver ikke har egne produkter; altså «ekstern uavhengig rådgiver»

Grieg investor og Industrifinans:

Mener at en fra sak til sak bestilling bryter med deres forretningsmodeller. De mener at man må ha et kontinuerlig kundeforhold for å oppnå deres rabatter.

Gabler:

Mener at Cultiva kan engasjere Gabler på enkeltoppdrag, og at Cultiva deretter kan velge å nyttiggjøre seg de rabatter Gabler kan tilby. For å oppnå rabattene må investeringen ligge i deres innkjøpsfelleskap «Performa», men det er ikke noe i veien for at kun enkelte deler av Cultivas portefølje er organisert på denne måten.

Administrasjonens innstilling:

Det er behov for rådgiver i et enkeltoppdrag for å omfordele eiendoms- og obligasjons-porteføljen. Mandatet blir å sette sammen en portefølje som ligger tett opp til allokeringen i SPU, samt oppnå lave forvaltningshonorarer. Administrasjonen gis fullmakt til valg av rådgiver.

7. Ny stresstest og rebalansering

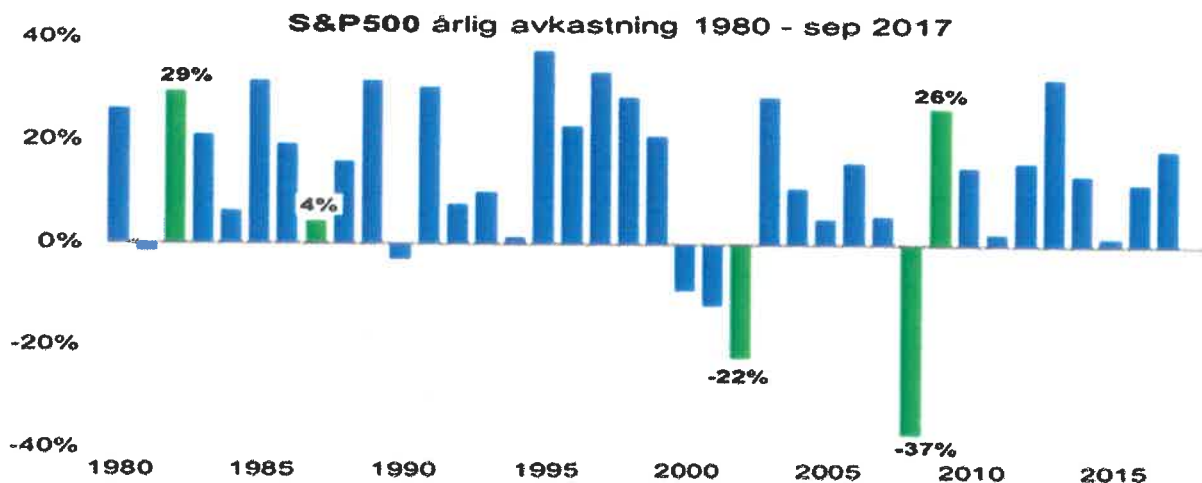
I forbindelse med høringsrunden fikk vi også merknader til den stresstesten som vi anvender i den månedlige rapportering. Grieg Investor påpeker:

«Denne testen er for mild for porteføljer med mye aksjer (mer enn 40%) og for streng for porteføljer med mye obligasjoner.»

Vi har en stresstest som kalkulerer hva vi har igjen som bufferkapital hvis følgende inntreffer:

- 20% fall i aksjeverdier
- 12% fall i eiendomsverdier
- 1,5% økt rente

I tillegg blir bufferkapitalens størrelse oppgitt i prosent av porteføljeværdien. I forbindelse med handlingsprogrammet ble det vist til at i løpet av de siste 17 årene hadde aksjeværdiene falt to ganger ned mot 40 %, men hadde raskt kommet tilbake til utgangsposisjonen.

Administrasjonen anbefaler å søke etter obligasjoner og eiendommer som i størst mulig grad reagerer motsyklisk til aksjer. Det kan derfor være et poeng at vi til enhver tid tilstreber en bufferkapital som til enhver tid kan takle et aksjefall på 40 %. Ettersom det tilstrebes at obligasjons- og eiendomsporteføljen i størst mulig grad er motsyklisk til aksjemarkedet, foreslår administrasjonen at verdien av disse aktivaklassene forblir uendret ved et betydelig fall i aksjemarkedet.

Dette vil bidra til at Cultiva kan velge å ha relativt stabile utdelinger på tross av variasjoner i aksjemarkedet. Det er i handlingsprogrammet kalkulert med årlige utdelinger på 40 MNOK.

I følge våre vedtekter kan vi ikke dele ut når den inflasjonsjusterte stiftelseskapitalen er angrepet.

Tabell: Bufferkapital som er tilstrekkelig for å ta et fall på 40 % i aksjer i porteføljen:

Aksjeandel i porteføljen	45%	50%	55%	60%	65%	70%
Bufferkapital MNOK	360	400	440	480	520	560

Ved utgangen av september var aksjeandelen 53 % og bufferkapitalen på 320 MNOK.

Administrasjonens innstilling:

I forbindelse med den månedlige rapportering erstattes gjeldende stresstest med en stresstest som ser på bufferkapitalens størrelse i forhold til et aksjefall på 40%.

cultiva
Kristiansand Kommunes Energiverkstiftelse

Utkast til Kapitalforvaltningsstrategi 2019

Vedtak i styremøte 22. oktober 2018:

44/18 Kapitalforvaltningsstrategi 2019

Vedtak:

- 1) Foreslåtte allokeringssrammer for 2019 og forvaltningsstrategi for 2019 godkjennes.
- 2) Cultiva engasjerer ekstern uavhengig rådgiver for å vurdere:
  - a. sammensetning og fordeling av obligasjons- og eiendomsporteføljen. Utgangspunktet skal være å ligge tett opp til allokeringen i Statens Pensjonsfond Utland.
  - b. valg av investeringsprodukter innen obligasjoner og eiendom
- 3) Administrasjonen gis fullmakt til valg av rådgiver.
- 4) Kapitalforvaltningsstrategien for 2019 vil bli foreslått revidert igjen etter resultatet av rådgivningsprosessen foreligger. Revisjonen skal omfatte både valg og vekting mellom de ulike aktivaklassene i obligasjonsporteføljen, og konkrete valg av obligasjons- og eiendomsfond.
- 5) Det innføres en ny stresstest som tar høyde for et aksjefall på 40 %.

INNHOLD

DEL 1

1 FORVALTNINGSSTRATEGI 2018

- 1.1 Vedtak kapitalforvaltningsstrategi
- 1.2 Allokeringsrammer 2018
- 1.3 Øvrige begrensninger 2018
- 1.4 Risikoevne 31.12 2018
- 1.5 Resultat 31.12.2018
  - 1.5.1 Status
  - 1.5.2 Stresstest
  - 1.5.3 Bufferkapital
- 1.6 Historisk Avkastning i Cultiva

2 FORVALTNINGSSTRATEGI 2019

- 2.1 Administrasjonens forslag til tiltak

DEL 2

3 INNLEDNING

- 3.1 Målet med kapitalforvaltningen
- 3.2 Organisering/ansvar
  - 3.2.1 Styret
  - 3.2.2 Daglig leder

4 SENTRALE BEGREPER

- 4.1 Sikkerhet
- 4.2 Risikospredning
  - 4.2.1 Strategisk diversifisering
  - 4.2.2 Taktisk diversifisering
  - 4.2.3 Risiko i forhold til Cultivas balanse
- 4.3 Likviditet
  - 4.3.1 Omsettelighet
  - 4.3.2 Kurssvingninger
- 4.4 Valutaeksponering
- 4.5 Øvrige ord og uttrykk
  - 4.5.1 Durasjon
  - 4.5.2 Rentefølsomhet/-volatilitet
  - 4.5.3 Standardavvik

5 LOV, FORSKRIFTER OG REGLER FOR KAPITALFORVALTNINGEN

- 5.1 Generelt om kapitalforvaltningen

6 ETISKE RETNINGSLINJER FOR KAPITALFORVALTNINGEN

7 KLASSIFISERING OG VURDERINGSREGLER

8 PLASSERINGSALTERNATIVENE

- 8.1 Bank/pengemarked
  - 8.1.1 Bankinnskudd
  - 8.1.2 Pengemarkedsplassing/sertifikater
- 8.2 Obligasjoner
  - 8.2.1 Omløpsobligasjoner
  - 8.2.2 Anleggsobligasjoner
  - 8.2.3 Internasjonale obligasjoner
  - 8.2.4 Inflasjonssikrede obligasjoner
- 8.3 Aksjer
  - 8.3.1 Norske aksjer
  - 8.3.2 Utenlandske aksjer
  - 8.3.3 Aksjefond
  - 8.3.4 Strategiske plasseringer i aksjer
- 8.4 Øvrig
  - 8.4.1 Eiendom
  - 8.4.2 Derivater
  - 8.4.3 Private equity / Aktiv eierkapital
  - 8.4.4 Hedgefond
  - 8.4.5 Grunnfondsbevis

9 RISIKOEVNE

- 9.1 Bufferkapital
  - 9.1.1 Stresstest
- 9.2 Egenkapital

10 INVESTERINGSPROSESS

- 10.1 Allokeringsrammer
- 10.2 Rebalanseringsmekanisme
- 10.3 Rapporteringsrutiner
- 10.4 Oppfølging, kontroll og evaluering

DEL 1

Oppsummert kan man si at den generelle målsetting med dette strategidokumentet er å utforme kapitalforvaltningen til Cultiva på en slik måte at det er sammenheng mellom lover/forskrifter, balansesammensetning, risikoevne/bufferkapital og Cultivas forpliktelser.

Kapitalforvaltningsstrategien er delt opp i to deler. Del I består av to kapitler. Kapittel 1 beskriver fjorårets resultat, og kapittel 2 er strategien for årets kapitalforvaltning.

Del 2 består av 8 kapitler som tar for seg sentrale begreper og særegne forhold som gjelder Cultiva.

1 FORVALTNINGSSTRATEGI 2018

1.1 Vedtak om kapitalforvaltningsstrategi

Styret i Cultiva vedtok følgende på styremøte 12. februar 2018 (Enstemmig):

- 1) Foreslåtte allokeringssammene for 2018 og Forvaltningsstrategi 2018 godkjennes.
- 2) Styret viderefører administrasjonens fullmakt til å investere i realrenteobligasjoner fra Hafslund, andre nettselskaper eller infrastrukturselskaper med minimum 2,5 % realrente

1.2 Allokeringssammene 2018

Som revidert ramme for aktiva-allokering for 2017 ble følgende vedtatt i styremøte 12. februar 2018:

Aktivklasse	Ramme 2017	Status 31.12.17	Ramme 2018	Min	Maks	Referanse indeks	Langsiktig mål
Bank/Pengemarked	12 %	8 %	5 %	3 %	20 %	ST1X	5 %
Norske obligasjoner	13 %	16 %	14 %	0 %	25 %	ST4X	5 %
Globale obligasjoner	13 %	12 %	13 %	0 %	25 %	BCGBAI(NOK)	5 %
Sum renteplasseringer	38 %	36 %	32 %				15 %
Norske aksjer	0 %	0 %	0 %	0 %	10 %	OSEBX	0 %
Nordiske aksjer	5 %	6 %	6 %	0 %	10 %	VINX (NOK)	8 %
Globale aksjer (val.sikr)	23 %	27 %	27 %	15 %	40 %	MSCI (NOK)	30 %
Globale aksjer	18 %	18 %	18 %	15 %	30 %	MSCI	22 %
Venture/Såkkorn	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	OSEBX	0 %
Sum aksjeplasseringer	47 %	52 %	52 %	48 %	64 %		60 %
Eiendom Norge og utland	5 %	4 %	8 %	0 %	10 %	ST4X + 1 %	10 %
Infl.sikrede obl. - anlegg	10 %	8 %	8 %	0 %	15 %	ST4X + 1 %	15 %
Sum andre aktivklasser	15 %	12 %	16 %				25 %
Sum	100 %	100 %	100 %				100 %

Referanseindeksen på totalporteføljen skal være:

5 % ST1X + 14 % ST4X + 13 % BCGBAI (NOK) + 6 % VINX (NOK) + 27 % MSCI (NOK) + 18 % MSCI + 1 % OSEBX + 16 % (ST4X + 1 %).

Inflasjonssikrede obligasjoner skal føres som anlegg i porteføljen og ved rapportering. Markedsverdi fremkommer således ikke i balansen og/eller i den løpende avkastningsrapportering

1.3 Øvrige begrensninger 2018

Det kan gjøres plasseringer i rentepapirer utstedt av:

- Norske Stat/statsforetak inkl. papirer garantert av stat: Max 100 % av renteporteføljen
- Kommuner/fylkeskommuner inkl. papirer garantert av kommuner/fylkeskommuner. Samt obligasjoner med fortrinnsrett (OMF)/Boligforetak med offisiell kredittrating fra Standard & Poors eller Moodys. Max 80 % av renteporteføljen.
- Finansselskaper hvor rentepapiret har en kredittrating tilsvarende Investment Grade (BBB- eller bedre) hos Standard & Poors, Moodys eller Fitch. Finansinstitusjoner skal ha en forvaltningskapital større enn NOK 5 mrd, og ha en kapitaldekning som tilfredsstillende Basel III-regelverket. Max 50 % av porteføljen.
- Kraftselskaper eller industriselskaper hvor rentepapiret har en kredittrating lik Investment Grade (BBB- eller bedre) hos Standard & Poors, Moodys eller Fitch. Max 20 % av renteporteføljen.

I fond hvor deler av fondsverdien er representert ved utstedere uten offisiell rating er kravet at forvaltningsselskapet selv vurderer kredittkvaliteten til rentepapiret eller utsteder til å være minimum BBB-. Ved investeringer i ansvarlige lån er kravet at forvaltningsselskapet selv vurderer kredittkvaliteten til utsteder til å være minimum BBB+. Slike fond må ha en gjennomsnittlig kredittkvalitet på A- eller bedre.

Den gjennomsnittlige kredittkvalitet i obligasjonsporteføljen må minimum være BBB+.

Durasjon-gjennomsnitt for obligasjonsporteføljen: 1,5 år (minimum 0 år og maksimum 3 år).

Durasjon-gjennomsnitt for pengemarkedsporteføljen: 3 mnd (minimum 0 mnd og maksimum 1 år).

Maksimal plassering i papirer utstedt av en og samme låntaker: 10 % med unntak av norske statspapirer og statsgaranterte papirer.

Det kan investeres i veldiversifiserte pengemarkedsfond eller obligasjonsfond/-porteføljer som i hovedsak tilfredsstillende ovennevnte kriterier. Inntil 30 % av renteporteføljen kan investeres i fond som inkluderer sub-Investment grade papirer («High Yield») i porteføljen.

KAPITALFORVALTNINGSSTRATEGI FOR CULTIVA

Det kan investeres i realrenteobligasjoner på minimum 2,5 % rente og KPI på minimum 2,0 % i nettselskap, andre infrastrukturselskap med rating på minimum Investment Grade eller norske kommuner/stat.

Derivater kan kun benyttes til sikring av inflasjons- og valutarisiko knyttet til obligasjonsporteføljen.

Alle investeringer skal ha en screeningprosess tilsvarende Statens Petroleumsfond Utland.

Det skal ikke gjennomføres rebalansering av aksjeporteføljen ved verdistigning. Økningen i aksjeandel er begrenset oppad til 60 %¹.

Dersom aksjeandelen faller mer enn 4 % fra vedtatt ramme gjennomføres en rebalansering tilbake til vedtatt ramme. Rebalansering skal gjennomføres innen utgangen av påfølgende måned².

1.4 Risikoevne per 30. september 2018

Vår inflasjonssikrede obligasjon (TrønderEnergi) er først som anleggsobligasjon, det vil si at den er ført til kostpris i balansen, og den er derfor ikke inkludert i stresstestberegningene.

Pr. 30.09.18 var opparbeidet bufferkapital 320 millioner kroner som tilsvarende 16,0% av totalporteføljen.

1.5 Resultat pr. 30. september 2018

1.5.1 Status pr. 30.09.18

Aktivklasse	Ramme 2017	Status 30.09.18	Ramme 2018	Min	Maks	Referanse indeks	Langsiktig mål
Bank/Pengemarked	12 %	8 %	5 %	3 %	20 %	ST1X	5 %
Norske obligasjoner	13 %	16 %	14 %	0 %	25 %	ST4X	5 %
Globale obligasjoner	13 %	11 %	13 %	0 %	25 %	BCGBAI(NOK)	5 %
Sum renteplasseringer	38 %	35 %	32 %				15 %
Norske aksjer	0 %	0 %	0 %	0 %	10 %	OSEBX	0 %
Nordiske aksjer	5 %	6 %	6 %	0 %	10 %	VINX (NOK)	8 %
Globale aksjer (val.sikr)	23%	28 %	27 %	15 %	40 %	MSCI (NOK)	26 %
Globale aksjer	18%	18 %	18 %	15 %	30 %	MSCI	26 %
Venture/Såkorn	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	OSEBX	0 %
Sum aksjeplasseringer	47 %	53 %	52 %	48 %	64 %		60 %
Eiendom Norge og utland	5 %	4 %	8 %	0 %	10 %	ST4X + 1 %	10 %
Infl.sikrede obl. - anlegg	10 %	8 %	8 %	0 %	15 %	ST4X + 1 %	15 %
Sum andre aktivaklasser	15 %	12 %	16 %				25 %
Sum	100 %	100 %	100 %				100 %

¹ Vedtak i styremøte 28.mars 2014

² Vedtak i styremøte 27. juni 2013

KAPITALFORVALTNINGSSTRATEGI FOR CULTIVA

Oversikten viser at porteføljen er overvektet i både aksjer og obligasjoner og undervektet i inflasjonssikrede obligasjoner og eiendom i forhold til gjeldende allokeringsramme for 2018. Dette skyldes at (i) aksjemarkedet har utviklet seg positivt i 2018 og at Cultiva foretar ingen rebalansering før aksjeandelen har nådd 64% (4% avvik er tillatt), og (ii) at det ikke er identifisert interessante inflasjonssikrede obligasjoner og/eller eiendomsfondsinvesteringer. Ettersom det er svært sjeldent at inflasjonssikrede obligasjoner utstedes i det norske markedet, kan denne rammen benyttes til ordinære obligasjonsinvesteringer eller eiendom.

I tillegg har Cultiva ikke innbetalte investeringsforpliktelser i følgende selskaper:

	Kommitert	Ikke innbet.
Skagerak Seed Capital	10,0 mill	0,89 mill
Skagerak Maturo Seed	4,0 mill	3,16 mill
Sum	14,0 mill	4,05 mill

Avkastning på porteføljen pr. 30.09.18 utgjør ca NOK 65 mill. kr eller 3,4 %.

Nominell avkastning	Kr	65 206 956	3,4 %
Justering grunnkapital*	Kr	- 31 898 364	-2,8 %
Realavkastning pr 30.09.18	Kr	33 308 592	1,7 %

*Merk at KPI-justering er av grunnkapitalen på ca NOK 1,5mrd, og derfor kan ikke prosentene sammenlignes.

1.5.2 Stresstest

Stresstesting er et verktøy for å måle tapspotensialet i stiftelsens portefølje av investeringer dersom gitte forutsetninger slår til. Stresstesten gir et uttrykk for et betydelig fall i porteføljen, men benytter lavere fall i aksje- og obligasjonsmarkedet enn det som faktisk har vært tilfelle både i 2000-2002 og i 2008. Stresstesten benytter eksempelvis 20% fall over natten i aksjeverdiene. Testen er i hovedsak utarbeidet til bruk for pensjonskasser.

Pr. 30.09.18 viser stresstesten, justert for erfaringsmessig differanse mellom modellene, et tapspotensiale på 245,3 millioner kroner (12,3%).

1.5.3 Bufferkapital

	30.09.18
Markedsverdi portefølje	1 991,8 mill
- Inflasjonsjustert grunnkapital	-1 550,8 mill
- Ikke utbetalte prosjektbevilgninger	-121,3 mill
Beregnet bufferkapital*	319,7 mill
- Tapspotensiale stresstest	-245,3 mill
Over/underdekning bufferkapital*	74,4 mill

1.6 Historisk avkastning i Cultiva

Siden 2011 har Cultiva hatt følgende avkastningshistorikk:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Sep.2018
Realavkastning	-0,3%	4,0%	7,8%	7,2%	2,4%	0,3%	8,1%	1,7%
Aksjeandel	8%	18%	42%	45%	47%	48%	52%	53%
Bufferkapital (mill)	22	65	175	273	293	263	379	320

2 REVIDERT FORVALTNINGSSTRATEGI 2019

2.1 Administrasjonens forslag til tiltak

Kapitalforvaltningsstrategien ble sist revidert i styremøte 12. februar 2018. Det er vedtatt årlig rullering av kapitalforvaltningsstrategien. Således er det kun minimums- og maksimumsrammene i 2018 for hver enkel aktivaklasse som diskuteres i dette dokumentet (de langsiktige målene ligger fast).

Basert på høringsuttalelser mottatt fra investeringsrådet samt eksterne rådgivningsmiljøer, foreslår administrasjonen følgende endringer i kapitalforvaltningsstrategien for 2019.

- 1) Foreslåtte allokeringssrammer for 2019 og forvaltningsstrategi for 2019 godkjennes.
- 2) Cultiva engasjerer ekstern uavhengig rådgiver for å vurdere:
  - a. sammensetning og fordeling av obligasjons- og eiendomsporteføljen. Utgangspunktet skal være å ligge tett opp til allokeringen i Statens Pensjonsfond Utland.
  - b. valg av investeringsprodukter innen obligasjoner og eiendom
- 3) Administrasjonen gis fullmakt til valg av rådgiver.
- 4) Kapitalforvaltningsstrategien for 2019 vil bli foreslått revidert igjen etter resultatet av rådgivningsprosessen foreligger.
- 5) Det innføres en ny stresstest som tar høyde for et aksjefall på 40 %.

KAPITALFORVALTNINGSSTRATEGI FOR CULTIVA

Som allokeringssamme for 2019 foreslås:

Aktivklasse	Ramme 2018	Status 30.09.18	Ramme 2019	Min	Maks	Referanse indeks	Langsiktig mål
Bank/Pengemarked	5 %	8 %	4 %	3 %	20 %	ST1X	5 %
Norske obligasjoner	14 %	16 %	14 %	0 %	25 %	ST4X	5 %
Globale obligasjoner	13 %	11 %	13 %	0 %	25 %	BCGBAI(NOK)	5 %
Sum renteplasseringer	32 %	35 %	31 %				15 %
Nordiske aksjer	6 %	6 %	6 %	0 %	10 %	VINX (NOK)	8 %
Globale aksjer (val.sikr)	27%	28 %	28 %	15 %	40 %	MSCI (NOK)	30 %
Globale aksjer	18%	18 %	18 %	15 %	30 %	MSCI	22 %
Venture/Såkorn	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	OSEBX	0 %
Sum aksjeplasseringer	52 %	53 %	53 %	49 %	64 %		60 %
Eiendom Norge og utland	8 %	4 %	8 %	0 %	10 %	ST4X + 1 %	10 %
Infl.sikrede obl. - anlegg	8 %	8 %	8 %	0 %	15 %	ST4X + 1 %	15 %
Sum andre aktivklasser	16 %	12 %	16 %				25 %
Sum	100 %	100 %	100 %				100 %

Referanseindeksen på totalrammen er:

4 % ST1X + 14 % ST4X + 13 % BCGBAI (NOK) + 6 % VINX (NOK) + 28 % MSCI (NOK) + 18 % MSCI + 1 % OSEBX + 16 % (ST4X + 1 %).

Øvrige begrensninger:

Øvrige begrensninger fra 2018 videreføres uendret inntil resultatet av rådgivningsprosessen foreligger.

Den vedtatte reallokeringsmekanismen gjør at med foreslått 2019-ramme (se tabell) for aksjeeksponering på 53 %, så må Cultiva foreta en rebalansering dersom aksjeandelen i løpet av 2019 faller under 49 %. I så fall vil det selges andre aktivklasser for å bringe aksjeandelen tilbake på 53 %. Ettersom rebalansering ikke skal foretas oppover inntil vi har nådd 60 %, så vil dette rent konkret bety at Cultiva vil måtte selge aksjer når aksjeandelen overstiger 64 %, og dermed bringe andelen tilbake på 60 %.

DEL 2

3 INNLEDNING

Oppsummert kan man si at målsettingen med denne delen av dokumentet er å presisere særegne forhold for stiftelser og Cultiva og dessuten omtale viktige begreper brukt i kapitalforvaltningen.

3.1 Målet med kapitalforvaltningen

Fra stiftelsens vedtekter:

§ 4

Stiftelseskapital er kr 1 133 800 000,-. (Endret fra kr 1 440 050 000,- i styremøte 07.05.10.)

Stiftelsens kapital skal hvert år tillegges et beløp som er tilstrekkelig til at stiftelsen opprettholder sin realverdi. Den øvrige avkastningen kan brukes det enkelte år til å fremme stiftelsens formål eller tillegges et rentefond som kan benyttes senere år.

Grunnkapital og tilleggskapital må aldri angripes. Hvis stiftelsens eiendeler har sunket i verdi slik at grunnkapital og tilleggskapital er angrepet, kan årlig utbetaling ikke finne sted før grunnkapital og tilleggskapital er oppfylt.

§ 5

Stiftelsens midler forvaltes av styret. Styret kan delegere forvaltningen til daglig leder, men stiftelsens styre må gi instruks og retningslinjer for forvaltningen. Midlene må ikke anbringes på en måte som anses som spekulasjonspreget.

Midlene skal fortrinnsvis investeres i aksjer og obligasjoner direkte, i verdifond eller i fast eiendom.

Forvaltningen av Cultivas kapital er den ene overordnede oppgaven som gir grunnlaget for den neste oppgaven som er å tildele prosjekt- og investeringsstøtte i henhold til stiftelsens formålsparagraf.

Dette dokumentet sammenfatter de rammebetingelser som skal gjelde for Cultivas kapitalforvaltning. Samtidig skal det gi uttrykk for de målsettinger som bør knyttes til kapitalforvaltningen. Til sist skal det fremgå hvilke plasseringsprodukter som skal benyttes for å oppnå de ønskede målsettinger.

Definisjoner:

Stiftelseskapital er selskapets grunnkapital som er registrert i stiftelsesregisteret hos Stiftelsestilsynet.

Tilleggskapital tilsvarer akkumulerte tillegg til stiftelsens grunnkapital for å opprettholde realverdien. Tilleggskapital fremgår som en egen post i balansen klassifisert under innskutt egenkapital.

Stiftelsens kapital er summen av grunnkapital og tilleggskapital.

Rentefond (jf § 4) vil være ikke utdelt avkastning som settes av for bruk senere år. Avsetningene kan være øremerket til et bestemt formål, eller være en generell avsetning som kan disponeres senere år. Slike avsetninger vil vises i stiftelsens balanse under opptjent egenkapital.

3.2 Organisering/ansvar

3.2.1 Styret

Styret har ut fra lov og vedtekter presisert sine oppgaver slik:

- a. Styret skal innrette Cultivas kapitalforvaltning slik at investeringene kan foretas og følges opp av eksterne forvaltere.
- b. Styret skal sørge for å innhente tilstrekkelig informasjon om og holde seg løpende orientert om investeringene for å kunne vurdere om de enkelte investeringer tilfredsstillende stiftelsens formål, ønskede etiske standarder og for øvrig er i samsvar med de mandater og instruksjoner som forvalterne er undergitt.
- c. Styret skal besørge at kapitalforvaltningen undergis en tilfredsstillende og overordnet risikostyring til enhver tid. Styret plikter å besørge at den samlede kapitalforvaltningen av stiftelsens midler tilfredsstillende bestemmelsene i Cultivas vedtekter, og at det sikres at instruksjoner for eventuelle forvaltere inneholder bestemmelser som ivaretar dette forhold.
- d. Styret har ansvaret for å besørge at honorarer til eksterne forvaltere eller rådgivere for stiftelsen holdes innenfor rimelige grenser, og at det ikke avtales honorarordninger som avviker fra det som er alminnelig akseptert i markedet for tilsvarende tjenester.
- e. Styret skal besørge at kapitalforvaltningen innordnes slik at det frigjøres likvide midler til utdelinger som forutsatt i Cultivas formål.
- f. Styret skal sørge for at det utarbeides etiske retningslinjer for kapitalforvaltningen.
- g. Styret kan knytte til seg et rådgivende organ (Investeringsrådet) for kapitalforvaltningen for å kunne drøfte valg av investeringsstrategi og plasseringsalternativer, samt hente råd om valg av forvaltere. Investeringsrådet skal bestå av uavhengige personer med spesiell kompetanse innen finansforvaltning.

Rapportering:

Styret skal etablere regelmessige rutiner for rapportering vedrørende kapitalforvaltning, tildeling og løpende drift og behandle slike rapporter i de løpende styremøtene.

3.2.2 Daglig leder

Styret har ut fra lov og vedtekter presisert daglig leders oppgaver slik:

Stiftelsesloven § 35:

Daglig leder står for den daglige ledelse av stiftelsens virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt. Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter stiftelsens forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

Daglig leder skal sørge for at stiftelsens regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte

Cultivas vedtekter §9:

Styret ansetter daglig leder og fastsetter dennes lønns- og arbeidsvilkår. Det hører inn under den daglige ledelsen å sørge for forvaltning av midler i henhold til styrets retningslinjer, behandler søknader om tilskudd og avgi innstilling overfor styret.

I tillegg presiseres følgende oppgaver til daglig leder:

- Det hører inn under den daglige ledelsen å følge opp forvaltningen av Cultivas midler i henhold til styrets retningslinjer, behandle søknader om tilskudd og avgi innstilling overfor styret om tilskudd og annen kapitalanvendelse til fremme av stiftelsens formål.
- Daglig leder skal ha ansvaret for å utføre styrets beslutninger om stiftelsens kapitalforvaltning og utbetalinger fra stiftelsen.
- Daglig leder er ansvarlig for å tilrettelegge og forberede saker for behandling i styret.
- Daglig leder skal sørge for at Cultivas regnskaper til enhver tid er i samsvar med regnskapsloven og andre relevante lover og forskrifter og skal i samråd med styret påse at stiftelsens formuesforvaltning er ordnet på betryggende måte.
- Daglig leder har rett og plikt til å delta i styremøter med mindre styret bestemmer annerledes for den enkelte sak.
- Styret kan til enhver tid kreve at daglig leder gir styret nærmere redegjørelse for bestemte saker.
- Daglig leder skal på månedlig basis avgi skriftlig rapport til styrets leder eller den styret utpeker med angivelse av status for kapitalforvaltningen, vesentlige disposisjoner i perioden samt andre forhold av betydning for forvaltningen.
- Daglig leder skal hvert tertial avgi en mer utførlig rapport til styret med beskrivelse av Cultivas investeringer, status, verdiutvikling, forventet utvikling, disposisjoner i perioden samt andre forhold av betydning for forvaltningen."

4. SENTRALE BEGREPER

4.1 Sikkerhet

Hensynet til sikkerheten skal stå sentralt i forhold til Cultivas kapitalforvaltning.

4.2. Risikospredning

Det finnes ingen enkel metode for å definere risiko på en portefølje. En tilnærming til definisjon er;

«sannsynligheten for ikke å oppnå en ønsket avkastning»

Denne avkastningen kan være et gitt måltall, for eksempel 6,5 % årlig avkastning, eller en benchmark som Oslo Børs Hovedindeks. Vanlig er det også å sammenfatte risiko gjennom standardavvik. Brukt på finansielle data gir dette uttrykk for variabiliteten på avkastningen.

All sparing innebærer en eller annen form for risiko. Ulike spareformer har forskjellig risiko, og derav forskjellig avkastningspotensial.

Cultiva skal ha en klar holdning til risikobegrepet i sin kapitalforvaltning. Videre skal man til enhver tid benytte muligheten til å spre plasseringene, for på den måten å kunne møte tilbakeslag som kan ramme deler av markedet. Denne risikospredningen henspeiler både på strategisk og taktisk diversifisering.

4.2.1 Strategisk diversifisering

Strategisk diversifisering refererer seg til hvordan Cultiva fordeler midlene på de ulike aktivaklassene som f.eks. aksjer, obligasjoner, eiendom osv. En god spredning av Cultivas investeringer innen de ulike aktivaklassene vil kunne bidra til å redusere Cultivas risikoeksponering.

Cultivas styre skal fastsette de ytre rammer for slik fordeling mellom de ulike aktivaklassene. Rammene skal fremgå av dette dokumentet.

4.2.2 Taktisk diversifisering

Foruten å spre risiko på ulike typer aktiva, skal Cultiva også innenfor hver aktivaklasse søke å foreta risikospredning. Kravet til risikospredning innenfor hver aktivaklasse skal være større dess større volatilitet eller standardavvik som gjelder for den bestemte aktivaklassen. Dette betyr f.eks. at kravet til spredning innenfor enkeltaksjer skal være større enn krav til spredning innenfor obligasjoner.

Cultivas styre skal fastsette de ytre rammer for spredning innenfor den enkelte aktivaklasse. Rammene skal fremgå av dette dokumentet.

4.2.3 Risiko i forhold til Cultivas balanse

Ved vurderingen av risiko skal det være porteføljens samlede risiko som skal være relevant, ikke risikoen ved hver enkelt plassering eller i hver enkelt aktivaklasse. Noen aktivaklasser med relativt høy risiko er likevel være attraktive i en portefølje fordi de har en liten samvariasjon med de øvrige av

aktivaklassene.

4.3 Likviditet

Cultiva må til enhver tid ha midler tilgjengelig til å kunne dekke en stabil utbetaling til prosjekter og investeringsstøtte, samt øvrige kostnader den er forpliktet til å dekke. Sett i forhold til forvaltningskapitalen er det løpende likviditetsbehovet relativt lite, men må hensyntas i valg av plasseringsalternativer.

4.3.1 Omsettelighet

Det skal være et rimelig likvid marked for de eiendeler som Cultiva investerer i. Deler av Cultivas samlede portefølje bør derfor kunne la seg realisere på forholdsvis kort sikt uten store tap.

4.3.2 Kurssvingninger

Eiendeler kan være mer eller mindre likvide alt etter hvor store svingninger det er i prisen på eiendelene. Stor variasjon i pris på realiseringstidspunktet kan ha stor betydning for realisasjonsverdien. Aksjer har tradisjonelt hatt en større fluktusjon i pris enn andre papirer. Cultiva skal derfor, både av hensyn til forpliktelsene på kort sikt og for å diversifisere investeringene, holde deler av sine midler i mer kortsiktige og likvide eiendeler.

4.4 Valutaeksponering

Deler av Cultivas midler kan plasseres i aktiva i utlandet for derigjennom å oppnå ytterligere risikodiversifisering.

Behovet for å kurssikre slike plasseringer skal følges opp i forhold til omfanget og spredningen på disse.

Cultivas styre skal fastsette de øvre grenser for plasseringer i fremmed valuta. Rammene skal fremgå av dette dokumentet.

4.5 Øvrige ord og uttrykk

4.5.1 Durasjon

Et begrep for løpetid der man også tar hensyn til når obligasjonen har rente- og avdragsbetalinger. Begrepet gir dermed uttrykk for når långiver får tilbake de pengene han har lånt ut.

4.5.2 Rentefølsomhet/-volatilitet

Et verdipapirs rentefølsomhet viser den mulige endring i verdipapirets verdi ved en renteendring på ett (1) prosentpoeng. Rentefølsomhet kan regnes på enkeltpapirer og som gjennomsnitt for hele porteføljer. Verdipapirer med lang løpetid har stor rentefølsomhet og er utsatt for store kursbevegelser ved endringer i markedsrenten.

Volatilitet gir tilsvarende et uttrykk for hvor mye obligasjoner eller aksjer kan svinge rundt sin egen antatte trend. Stor volatilitet innebærer at markedsverdien endres i betydelig grad mer enn trenden i markedet.

4.5.3 Standardavvik

Når vi beregner den forventede avkastningen for en investering, finner vi hvor «tyngden» av mulige avkastningsutfall vil ligge. Standardavviket gir informasjon om gjennomsnittlige avvik fra gjennomsnittet eller forventningen.

5. LOV, FORSKRIFTER OG REGLER FOR KAPITALFORVALTNINGEN

5.1 Generelt om kapitalforvaltningen

I Stiftelsesloven av 2001 finner vi følgende:

” § 18 Forvaltning av stiftelsens kapital
Stiftelsens kapital skal forvaltes på en forsvarlig måte, slik at det til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til sikkerheten og mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning for å ivareta stiftelsens formål”

I forslag til ny stiftelseslov (NOU 2016:21) har utvalget gått lengre i sine krav til styret i stiftelser. Det er nå inkludert følgende setning i den nye § 20: «...Styret skal fastsette en *plan for den nærmere forvaltningen* av stiftelsens kapital....»

6. ETISKE RETNINGSLINJER FOR KAPITALFORVALTNINGEN

Kapitalforvaltningen i Cultiva skal innrettes på en slik måte at den oppfyller kravene i de etiske retningslinjer for Statens Pensjonsfond Utland - etikkrådet.

7. KLASSIFISERING OG VURDERINGSREGLER

Cultiva er underlagt regnskapslovens regler om oppstillingsplan for balansen. I finansregnskapet må derfor regnskapslovens regler følges. Stiftelsen kan imidlertid velge å bruke andre inndelinger i sin interne rapportering. Den interne rapporteringen er det styringsverktøyet som stiftelsen bruker for å følge opp den markedsrisiko stiftelsens kapital eksponeres for. Det forsiktighetshensyn som ligger bak regnskapslovgivningen vil medføre at bokførte verdier av stiftelsens investeringer i enkelte tilfeller vil avvike fra den virkelige verdien.

En forutsetning for en riktig allokering av Cultivas aktiva, vil være en oversiktlig inndeling av stiftelsens balanse i relevante «hoved»markeder eller aktivaklasser.

En hensiktsmessig inndeling av eiendelene kan gjøres i de fire hovedgruppene bank/pengemarked, obligasjoner, aksjer og øvrige (eiendom). Et viktig kriterium for inndelingen er tidsperspektivet som ligger til grunn for investeringen. Risikobeskrivelsen utledes i det vesentligste av tidsperspektivet. Hovedgruppene vil videre bli delt opp i nærmere definerte aktivaklasser.

Regnskapslovens vurderingsregler skiller mellom anleggsmidler (eiendeler ervervet til varig eie eller bruk) og omløpsmidler (residualpost).

Anleggsmidler

Anleggsmidler verdsettes i finansregnskapet til anskaffelseskost. Anleggsmidler skal nedskrives til virkelig verdi dersom det oppstår et verdifall som ikke forventes å være forbigående. Nedskrivningen kan senere reverseres tilbake til anskaffelseskost dersom virkelig verdi passerer anskaffelseskost.

Omløpsmidler

Omløpsmidler skal iht. regnskapsloven verdsettes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. For slike plasseringer vil dermed en verdinedgang fremgå av finansregnskapet, mens en verdistigning utover anskaffelseskost ikke vil vises. Fra denne regelen gis det unntak for markedsbaserte finansielle omløpsmidler. Slike plasseringer skal ved gitte forutsetninger vurderes til virkelig verdi.

8 Plasseringsalternativer / Aktivaklasser

De ulike plasseringsalternativene er forsøkt gruppert etter bindingstid og kredittrisikobindinger.

8.1 Bank/pengemarked

Fellesnevner for gruppen bank/pengemarked er kortsiktigheten i plasseringen, med spesiell fokus på tidsperspektivet på avkastningsdelen. Avkastning på plasseringer innenfor denne gruppen får en forholdsvis umiddelbar tilpasning til den rentesituasjon som gjelder ellers i samfunnet.

8.1.1 Bankinnskudd

Innskudd i bank regnes som en trygg plassering. Ingen andre plasseringsformer har en lovbestemt innskuddsgaranti. Denne innskuddsgarantien gir enkeltinnskyttere sikkerhet for innestående beløp inntil 2 mill. kr. pr. bank. Innskuddsgarantien er knyttet til sparebankenes og forretningsbankenes sikringsfond.

Den «norske» innskuddsgarantien på 2 mill. kr. er vesentlig høyere enn det som er nødvendig for å oppfylle internasjonale regler. Regelverket er lempet i forhold til tidligere, da vi hadde det som måtte oppfattes som en total innskuddsgaranti i norske banker.

Selv om den formelle garantiforpliktelsen er skjerpet i disfavør av innskyterne, drar andre momenter i motsatt retning, så som skjerpede egenkapitalkrav og tettere oppfølging fra det offentlige gjennom f.eks. tilsyn fra Kredittilsynet. Sikkerheten for Cultivas bankinnskudd ligger først og fremst i bankenes egenkapital.

De fleste typer bankinnskudd har i dag en forholdsvis rask tilpasning til det som oppfattes som det løpende generelle rentenivået i markedet. Ulike typer referanserenter kan avtales for å kontrollere rentefastsettelsen i den enkelte bank.

Bankinnskudd kan også plasseres på termin, dvs. at renten for en avtalt periode fastsettes på forhånd. Banker tilbyr denne type plasseringsform for perioder av inntil ett år.

Verdiøkningen på bankinnskudd representeres ved renteinntekter. Renteinntekter inntektsføres i regnskapet i den periode de er påløpt.

8.1.2 Pengemarkedsplassering/sertifikater

Plassering i pengemarkedet kan enten gjøres i enkeltsertifikater eller i pengemarkedsfond som i realiteten er en sammensetning av enkeltsertifikater. Et sertifikat er et rentebærende papir med løpetid under ett år, eller i realiteten en kortsiktig obligasjon (beskrives i d. f.).

Risikoen med plassering i pengemarkedet knyttes til utsteder av det enkelte rentepapiret. Cultiva bør derfor angi nærmere hvilke enkeltutstedere, grupper av utstedere eller eventuelt hvilket ratingnivå som aksepteres på denne delen av porteføljen.

8.2 Obligasjoner

Generelt er det slik at et høyt realrentenivå er gunstig for Cultiva, da dette i det lange løpet gir oss god avkastning på våre midler (gitt at inflasjonen er lavere enn det generelle rentenivået). Perioder med svingninger i rentenivået, gjør at en bør skille mellom omløpsobligasjoner, anleggsobligasjoner, aksjeindekserte obligasjoner, inflasjonssikrede obligasjoner og samtidig være bevisst på ulike egenskaper med norske og globale obligasjoner.

Ved plassering av midler i obligasjoner låner man bort midler til en på forhånd fastsatt rente over en avtalt periode.

Dersom markedsrenten stiger, vil en obligasjon med en rente fastsatt på et tidligere tidspunkt i en avtalt periode gi en ugunstig avkastning for obligasjonseier. Verdien på obligasjonen synker. Omvendt når renten ellers går ned, da stiger obligasjonens verdi. Risikoen for endringer i rentenivået betegnes som renterisikoen.

Det er løpetiden på obligasjonen som avgjør i hvor stor utstrekning obligasjonen synker eller stiger i verdi. Lang bindingstid (durasjon) gir størst utslag.

For obligasjoner vil det alltid være risiko for at utsteder ikke skal kunne gjøre opp sine forpliktelser. Denne type risiko betegnes om kredittrisikoen.

8.2.1 Omløpsobligasjoner

Omløpsobligasjoner er obligasjoner som inngår i en handelsportefølje, og som kan omsettes fortløpende dersom det oppstår endringer i markedet. Slike obligasjoner vil være et markedsbasert finansielt omløpsmiddel, og det vil til enhver tid være markedsverdi som skal brukes i forhold til bokføringen.

8.2.2 Anleggsobligasjoner

Uavhengig av hvorvidt renten går opp eller ned, så gir den enkelte obligasjon (ser bort fra kredittrisiko) en fast årlig avkastning, samt at hovedstolen tilbakebetales på forfallstidspunktet. Regnskapsmessig er det derfor slik at i de tilfeller hvor man positivt bestemmer seg for å sitte på obligasjonen frem til forfall, så regnskapsføres denne til anskaffelseskost, med en betinget nedskrivningsplikt ved varig verdifall.

En anleggsobligasjon som holdes helt til forfall vil kun gi den avtalte rente i avkastning. Endringer i markedsrenten vil dermed ikke påvirke den avkastning (i form av renteinntekter) som Cultiva oppnår. Ved fall i markedsrenten kan Cultiva, ved å reklassifisere til omløpsobligasjoner, kunne ta ut kursgevinsten som oppstår fordi det er avtalt en høyere rente enn den renten som kan oppnås i markedet på realisasjonstidspunktet.

Anleggsobligasjoner vil være et virkemiddel for å stabilisere den regnskapsmessige avkastningen på midlene, men vil vanskelig kunne gi en høyere avkastning enn markedet.

8.2.3 Globale obligasjoner

Man oppnår en viss gevinst gjennom internasjonal diversifisering, samtidig med at det norske markedet for rentepapirer er forholdsvis lite, noe som bl.a. kan forklares med et stadig synkende lånebehov for den norske stat. Det må også for internasjonale obligasjoner skilles mellom omløps- og anleggsobligasjoner.

8.2.4 Inflasjonssikrede obligasjoner

Utsteder av en inflasjonssikret obligasjon forplikter seg til å betale en fast, reell rente med jevne mellomrom, og et reelt innløsningsbeløp ved forfall. I tillegg betales en kompensasjon for den løpende utvikling i en definert inflasjonsindeks. Etter hvert som realrenten i markedet forandres, vil den reelle prisen på obligasjonen forandres.

8.3 **Aksjer**

Det er godt historisk belegg for å si at man i et lengre tidsperspektiv får en risikopremie (meravkastning) ved å investere i aksjer fremfor i andre typer aktiva som er mulig å investere i. Årsaken er at aksjer har en høyere risiko enn obligasjoner og vil således overtid også gi høyere avkastning. Aksjeplasseringer skjer imidlertid i utgangspunktet med en udefinert tidshorison, i og med at man fortløpende (dog til en viss grad avhengig av likviditet i aksjen) kan velge å realisere de aktuelle aksjene.

Den naturlige motposten til den forventede risikopremien, er faren for de mer kortsiktige fluktuasjoner i aksjens verdi. Slike svingninger kan være betydelige fra det ene året til det andre, og tilsier at man ved investeringer i aksjer bør legge et langsiktig perspektiv til grunn.

8.3.1 Norske aksjer

Oslo Børs har en gjennomgående høyere risiko enn gjennomsnittet av verdens børser. Dette forklares ved at mange av selskapene er råvarebaserte, samt at Norge er en liten økonomi og dermed ikke like bred næringssammensetning. Forventet gjennomsnittlig avkastning vil således ligge noe høyere enn verdensgjennomsnittet, samtidig som svingningene også vil være større.

Børsnoterte norske aksjer verdsettes i regnskapet til kursverdi.

8.3.2 Utenlandske aksjer

En bredt sammensatt portefølje av utenlandske aksjer vil innebære risikoutjevning i forhold til om Cultiva bare er plassert i norske aksjer. Dette fordi konjunkturer i enkeltmarkeder avdempes når verdensmarkedet sees under ett.

Volatiliteten i en sammensatt portefølje av utenlandske aksjer vil normalt være lavere enn for en norsk portefølje. Dette skal igjen gi seg utslag i at vi bør kreve en høyere avkastning for Cultivas plasseringer i det norske aksjemarkedet enn tilsvarende for utenlandske aksjeplasseringer. Utenlandske aksjer notert på børs vil i regnskapet verdsettes til kursverdi.

8.3.3 Aksjefond

Hvis omfanget av en aksjeportefølje er begrenset, spesielt med tanke på nominelle kroneverdier, kan plasseringer i aksjefond være et aktuelt alternativ. Med en liten portefølje av enkeltaksjer vil det være vanskelig å oppnå en hensiktsmessig diversifisering på porteføljen.

I aksjefond vil man oppnå en portefølje av aksjer satt sammen etter en fastsatt investeringsprofil som skal gjelde for det aktuelle fond. Fondsforvalter får en fastsatt provisjon som avregnes løpende i verdiutviklingen på fondet.

I forhold til regnskapsreglene er det forholdsvis små forskjeller mellom plasseringer i enkeltaksjer og plasseringer i aksjefond. Investeringer i aksjefond vil normalt være enklere å håndtere administrativt, da det vil være fondet som sørger for nødvendige tilpasninger til de rådende markedssyn som gjelder til enhver tid.

8.3.4 Strategiske plasseringer i aksjer

Dersom det skulle være ønskelig med et strategisk oppkjøp av aksjer i andre selskaper, vil investeringen klassifiseres som en anleggsinvestering. Dette medfører at verdistigning på aksjene ikke vil gjenspeiles i regnskapet, da aksjene skal verdsettes til anskaffelseskost.

For Cultiva vil slike plasseringer normalt ikke være ønskelig. I enkelte tilfeller kan det bli aktuelt, men plasseringsbeløpene vil da være marginale i forhold til grunnkapitalen.

8.4 **Øvrig**

Ut over de aktivaklassene som er beskrevet, gjenstår det fortsatt andre alternativer. Eiendomsinvestering har historisk vært et alternativ, mens handel med derivater også beskrives i det følgende. I tillegg må Cultiva til en hver tid måtte vurdere innføring av nye plasseringsprodukter.

8.4.1 Eiendom

Cultiva har adgang til å investere i ubelånte eiendomsfond. Det er begrensninger knyttet til leietagernes soliditet, antall eiendommer og størrelse på selve eiendomsfondet. Cultiva investerer ikke direkte i enkeltvise eiendommer.

8.4.2 Derivater

Opsjons- og terminkontrakter kan være produkter som er hensiktsmessige for å redusere den risiko som enkelte verdipapirer har når det gjelder rente- og kursrisiko. Dette fordrer at kontraktene konkret tilpasses Cultivas øvrige portefølje, noe som forutsetter både kjennskap til gjeldende portefølje og til hvordan handel med opsjons- og terminkontrakter fungerer. Forutsatt at denne

kompetansen er til stede, kan bruk av slike produkter være hensiktsmessig for Cultiva, og være med på å gi høyere avkastning til en lavere risiko.

8.4.3 Private equity/Aktiv eierkapital

Private equity brukes som samlebetegnelse på ikke-børsnoterte aksjer.

Såkornsfasen er betegnelsen på den helt tidlige fasen i en bedrifts liv, før det er etablert en omsetning av betydning eller overhodet. Vanligvis foreligger det fortsatt en betydelig teknologisk risiko. Såkornfond investerer i svært usikre prosjekter, og i alle vestlige land er staten en betydelig risikoavlaster for investorer i denne fasen.

Ventureselskapene investerer i gründer- og vekstselskaper i en ekspansjonsfase med betydelig markedsrisiko. I venturefinansierte selskaper vil ledelsen ofte ha behov for tilgang til kommersiell kompetanse. Ventureselskapene bidrar vanligvis med styreverv og tett oppfølging i tillegg til kapital.

Buy out virksomhet er videreutvikling av modne selskaper. Utgangspunktet er ofte bedrifter som har utviklingsmessig stagnert i sitt eksisterende eierskap.

De som investerer i private equity gjør dette fordi klassen gir høy forventet avkastning. Typisk har private equity med 5, 10 og 20 års horisont i USA gitt avkastning mellom 15-25 % pr. år. De som investerer er hovedsakelig private/selskaper med formue og institusjonelle finansielle investorer, f.eks. pensjonskasser som allokere en andel (typisk 3-8 %) av sin kapital til investeringer innen private equity. Å være investor i private equity krever langsiktighet fordi de selskaper det er investert i skal vokse/modne fra 3-7 år før de selges og avkastning beregnes. Denne type investering er vanskelig å verdivurdere og lite likvid. Det er normalt også svært dyrt å investere i denne type fond.

8.4.4 Hedgefond

Et hedgefond har som mål å gi en viss absolutt avkastning, uavhengig av om børsen og renter går opp eller ned. I tillegg til en jevn, absolutt avkastning, skal et hedgefond redusere volatiliteten mest mulig. Slike fond kan gi samme avkastning som børsen over tid, men med lavere svingninger.

Hedgefond som aktivaklasse skal ha en relativ lav samvariasjon med avkastningen til andre aktivaklasser. Dette innebærer at avkastningen til hedgefond i liten grad svinger i takt med avkastningen til de andre aktivaklassene over tid. Resultatet kan være en reduksjon av risikoen i en portefølje der man inkluderer hedgefond. Disse egenskapene er svært verdifulle fordi man i teorien ved å inkludere hedgefond i en portefølje kan få høyere forventet avkastning ved å ta samme risiko, eller få samme forventet avkastning ved å ta lavere risiko i forhold til markedsrisiko. Dog er det slik at det finnes både gode og dårlige Hedgefond, og det er ingen garanti for at man klarer å plukke ut det rette fondet.

8.4.5 Grunnfondsbevis

Sparebankene i Norge har tradisjonelt vært organisert som selveiende stiftelser, hvor egenkapitalen i all hovedsak har bestått av tidligere års tilbakeholdt

overskudd. Sparebankloven ble i 1987 endret slik at de sparebankene som ønsker det, kan hente inn kapital i markedet ved å utstede grunnfondsbevis. Sparebankenes grunnfondsbevis ligner mye på aksjer, men det er noen forskjeller knyttet til eierrett til selskapsformuen og innflytelse i bankens organer. Grunnfondsbevis er fritt omsettelige verdipapirer som kan noteres på Oslo Børs.

9. RISIKOEVNE

Cultiva er en selveiende stiftelse, og har dermed ingen eiere som forventer en direkte avkastning på den investerte kapitalen. Stifteren har ved å overføre midler til en selveid stiftelse gitt avkall på muligheten til å få avkastningen av disse midlene, og har i vedtektene gitt retningslinjer for hvem eller hva denne avkastningen skal brukes til. Dette innebærer at Cultiva ikke er eksponert for den risikoen at investorene trekker tilbake sin investerte kapital dersom avkastningen ikke er god nok.

Selv om Cultiva ikke direkte har eiere som stiller krav, vil det være store forventninger i kommunen og lokalsamfunnet om at stiftelsens midler skal forvaltes på en måte som gir en god avkastning.

For å oppnå en avkastning som er høyere enn bankrentene, må hele eller deler av midlene investeres i alternative plasseringer med en høyere forventet avkastning og risiko. Viljen til å ta risiko premieres med muligheter for høyere avkastning (men også større muligheter for at prosjektet mislykkes)

For Cultiva er det to typer risiko som stiftelsen bør ha evne til å håndtere:

- mulige tap på investeringene på grunn av svingninger i markedet
- mulighet for å gi stabile og forutsigbare utbetalinger selv om avkastningen enkelte år egentlig er for liten til å kunne dele ut midler

Cultivas evne til å takle (i) svingninger i markedet, og å opprettholde (ii) stabile og forutsigbare utbetalinger for sine investeringsvalg, kan kvantifiseres ved å se på soliditeten uttrykt ved Cultivas bufferkapital

9.1 Bufferkapital

Stiftelsens bufferkapital vil være et anslag på hvor store tap på investeringene stiftelsen kan tåle før stiftelsens inflasjonsjusterte grunnkapital forringes. Cultivas investeringsråd har i flere møter uttalt at bufferkapitalen bør være 25% ved 60% aksjeandel, 20% ved 50% aksjeandel og 16% ved 40% aksjeandel.

For Cultiva vil det være viktig å opparbeide en bufferkapital av hensyn til økt handlefrihet i finansforvaltningen som gir grunnlag for å øke risikoen i balansen og dermed øke mulighetene for høyere avkastning over tid.

I den løpende rapporteringen til styret skal det etableres rutiner for å anslå Cultivas bufferkapital for å kunne vurdere om bufferkapitalen er forsvarlig i forhold til den markedsrisiko stiftelsen er eksponert for. Bufferkapital vil ikke

fremgå direkte fra stiftelsens regnskaper, og vil måtte beregnes ved hver rapportering. Beregningen skal baseres på følgende:

Portefølje vurdert til markedsverdi
- Inflasjonsjustert grunnkapital
- Ikke utbetalte bevilgninger (prosjektgjeld)
= Bufferkapital

9.1.1 Stresstest

Et uttrykk for den faktiske risiko i Cultivas portefølje, er det kurstapet som fremkommer ved gjennomføring av en såkalt stresstest. Stresstesten er et verktøy for å måle tapspotensialet i stiftelsens portefølje av investeringer dersom gitte forutsetninger slår til.

Stresstesten skal forelegges styret i hvert styremøte sammen med øvrig rapportering fra finansforvaltningen.

Cultiva har frem til 2019 tatt stresstester på porteføljen for å måle tapet som oppstår ved følgende hendelser;

- en økning i det generelle rentenivået i Norge og internasjonalt
- fall i verdien av private equity investeringer
- fall i norske og utenlandske aksjeverdier
- fall i eiendomsmarkedet

Dersom resultatene fra stresstesten viser at Cultiva kan bli påført tap som overstiger bufferkapitalen, bør Cultiva vurdere å iverksette tiltak for å redusere markedsrisikoen eller øke bufferkapitalen.

Fra og med 2019 innfører Cultiva en forenklet stresstest hvor det legges til grunn et fall i aksjemarkedet (inklusive private equity) på 40%. Ettersom obligasjons- og eiendomsporteføljen er utvalgt fra et motsyklisk perspektiv forutsettes det at disse aktivaklassene opprettholder sin verdi i stresstesten.

Styret skal ved årlig gjennomgang av Cultivas kapitalforvaltningsstrategi, gjennom aktuelle stresstester, ta stilling til Cultivas risikoevne. Dette gjøres ved å sammenholde tapspotensialet med Cultivas bufferkapital, for derigjennom å komme frem til et såkalt risikotoleransenivå.

9.2 **Egenkapital**

Oppbygning av en egenkapital utover grunnkapital og tilleggskapital, vil kunne bedre muligheten til forutsigbarhet og stabilitet i de årlige utbetalingene fra stiftelsen.

Stiftelsens bokførte egenkapital vil bestå av:

Grunnkapital
+ Tilleggskapital (akkumulerte inflasjonsjusteringer)
= Inflasjonsjustert egenkapital
+ Annen egenkapital (akk. avkastning som ikke er utdelt eller brukt til adm)
= Bokført egenkapital

Forskjellen mellom «Annen Egenkapital» og bufferkapital er at prosjektgjelden alltid er fratrukket i bufferkapitalbegrepet.

Den reelle egenkapitalen vil avvike fra den bokførte pga at enkelte eiendeler ikke vurderes til virkelig verdi i regnskapet.

10 INVESTERINGSPROSESS

Investeringsprosessen for Cultiva kan deles inn i 2 nivåer.

Det strategiske nivå omfatter fastsettelse av mål, strategier, risikostyring, vedtak om frihetsgrader (maksimums/minimumsnivå) innenfor de ulike investeringsalternativer samt rapportering. Beslutninger som fattes på det strategiske nivå skal fremgå av dette dokumentet, eller vedlegg til dette.

På det operative nivå inngår valg av forvalter, fond eller separate investeringsbeslutninger. Tilsvarende vil også analyser innenfor de ulike aksje- og rentemarkedene inngå på det operative nivå. Beslutninger som fattes på det operative nivå skal ha utgangspunkt i det strategiske nivået.

De strategiske beslutningene knyttet til sammensetningen av balansen og geografisk fordeling av plasseringene vil være viktigst for Cultivas forventede fremtidige avkastning.

10.1 Allokeringsrammer

Ved utformingen av Cultivas investeringsmandat skal Cultivas risikovilje/bufferkapitalnivå og rammebetingelsene forøvrig legges særlig til grunn.

Investeringsmandatet skal gi en oppstilling over aktuelle aktivaklasser. Av mandatet skal det fremgå idealportefølje, frihetsgrad og oversikt over hva som skal benyttes som sammenlikningsindekser for de ulike aktivaklasser. Eventuelle vedtak om valutasikring skal også fremgå av mandatet.

10.2 Rebalanseringsmekanisme

Styret velger hvilke aktivaklasser Cultiva kan investere i. Disse valgene utgjør stiftelsens investeringsvekter. Det skilles mellom strategiske vekter og faktiske vekter.

Ulik verdiutvikling mellom aktivaklassene vil over tid føre til at de faktiske vektene endrer seg.

Rebalansering skjer når de faktiske vektene bringes tilbake til de strategiske vektene ved kjøp eller salg av aktiva. Dette medfører transaksjonskostnader. Sjeldne rebalanseringer kan føre til at porteføljen beveger seg bort fra de strategiske vektene, mens hyppige rebalanseringer vil føre til høye transaksjonskostnader.

Administrasjonen skal sørge for at det blir gjennomført rebalansering av porteføljen når grenseverdiene i allokeringsrammene overskrides.

Det hele kan illustreres med et eksempel. Dersom den vedtatte ramme for aksjeandel er 53%, og at et avvik på 4% tillates, så må administrasjonen foreta en rebalansering av aksjeporteføljen dersom andelen faller under 49%. Administrasjonen vil da selge proporsjonalt andeler i pengemarkeds-, obligasjons- og eiendomsfond for å benytte disse midlene til å gjenopprette aksjeandelen til å bli 53%. På samme måte må aksjer selges proporsjonalt dersom aksjeandelen overstiger 64%, og pengemarkeds-, obligasjons- og eiendomsfond økes proporsjonalt med den andel disse fondene har av totalporteføljen.

Dersom rebalanseringen medfører at tapspotensialet i stresstesten blir høyere enn opparbeidet bufferkapital, skal beslutningen om rebalansering godkjennes av styret.

10.3 Rapporteringsrutiner

Det skal til hvert styremøte i Cultiva legges frem rapporter som viser allokeringen av Cultivas midler, sammen med løpende resultatutvikling for kapitalforvaltningen.

Overfor Cultivas aktive forvaltere skal det være et krav at disse oversender månedlige avkastningsrapporter for den portefølje som disse forvalter for Cultiva. Disse rapportene skal være Cultiva i hende senest 10 virkedager etter månedsskiftet.

Cultiva skal i jevnlige møter med sine aktive forvaltere gå gjennom historisk avkastning, Cultivas risikosituasjon og makroøkonomiske forhold i aksje- og rentemarkedene. Forvalterne skal i tillegg i disse møtene komme med sine anbefalinger i forhold til eventuelle endringer i investeringsmandatet.

10.4 Oppfølging, kontroll og evaluering

Cultiva skal i sine vurderinger legge til grunn at aktører som mottar forvaltningsoppdrag på Cultivas midler, søker å optimalisere risikojustert avkastning over tid i forhold til det investeringsmandat de er tildelt. Cultivas styre skal derfor legge særlig stor vekt på en løpende vurdering av samlet investeringsmandat.

Overfor den enkelte forvalter skal det primære evalueringskriterium være oppnådde resultater sett i forhold til "benchmarkavkastning" (normalavkastning) for den porteføljen som er avtalt. Selv om Cultiva skal legge et langsiktig perspektiv til grunn ved evaluering av forvalternes resultater, så skal en sikre seg at forvalterne kontinuerlig bidrar med adekvate forklaringer på eventuelle unormale avvik fra sammenlikningsindeksene.

For forvalter innebærer innføring av frihetsgrader i forvaltningen, at den andel som er angitt som hovedmandat, kan avvikes for på den måten å kunne oppnå meravkastning i forhold til "benchmarkavkastning".

KAPITALFORVALTNINGSSTRATEGI FOR CULTIVA

I tillegg til avkastningen skal også andre forhold vektlegges i betydelig grad ved evalueringen av aktive forvaltere. Dette skal være forhold som:

- organisering av forvaltningen, særlig med hensyn til størrelse, erfaring og kompetanse
- kvalitet på månedlige rapporter som går til Cultiva
- faktiske avvik i fra det investeringsmandatet som er gitt til forvalter
- soliditet hos forvalter
- pris på tjenestene, primært uttrykt gjennom forvaltningsprovisjon

Cultivas oppfatning av servicen til forvalter skal også vektlegges i betydelig grad. I dette legger vi forvalternes evne og vilje til å respondere på Cultivas behov, tilby fleksible og i enkelte tilfeller skreddersydde løsninger, samt fungere som en viktig bidragsyter i forhold til at Cultiva løpende tilpasser sin egen kapitalforvaltningsstrategi så optimalt som mulig.

Dato: 10. oktober 2018
Saksnummer:
Arkivkode:
Til: Styret
Møtedato:
Saksbehandler:

Utkast til Kapitalforvaltningsstrategi 2019

Sammendrag:

Forslag til kapitalforvaltningsstrategi fremmes i to deler:

- Saksframlegg der flere spørsmål blir stilt med påfølgende analyser og anbefalinger. Basert på saksframlegget revideres kapitalforvaltningsstrategien gjeldende for 2019

Forslag til vedtak:

Erling Valvik
Adm.dir.

Vedlegg:

Trykte vedlegg: PowerPoint presentasjon «Formålstjenlige investeringer»

Utrykte vedlegg:

Bakgrunn:

Styret i Cultiva vedtok 11.juni i sak 28/18 «Kapitalforvaltningsstrategi og bruk av eksterne rådgivere»:

1. Administrasjonen får fullmakt til å bruke inntil 200 000 kroner i forbindelse med rullering av kapitalforvaltningsstrategien.
2. I kapitalforvaltningsstrategien tas det stilling til om og eventuelt hvordan Cultiva vil bruke eksterne rådgivere.
3. Styret ber administrasjonen tilrettelegge for en drøfting av om formålstjenlige investeringer bør inkluderes i Cultivas kapitalforvaltningsstrategi

Styret i Cultiva vedtok 12. februar i sak 08/18 Kapitalforvaltningsstrategi:

- 1) Foreslåtte allokeringssrammer for 2018 og Forvaltningsstrategi 2018 godkjennes.
- 2) Styret viderefører administrasjonens fullmakt til å investere i realrenteobligasjoner fra Hafslund, andre nettselskaper eller infrastrukturselskaper med minimum 2,5 % realrente.

I Cultivas kapitalforvaltningsstrategi er følgende framhevet:

- Samlet risiko minimeres ved å spre investeringene på et stort antall verdipapirer, såkalt diversifisering
- Være lojal til forvaltningsstrategi ved ikke å foreta re-allokeringer ut fra markedssyn.
- Finne alternativer til aksjer som virker motsyklisk til aksjemarkedet. I tillegg til statsobligasjoner kan eiendomsfond og realrenteobligasjoner ha en slik funksjon.
- Ha som mål å bygge en bufferkapital som utgjør 20% av porteføljeverdien ved en aksjeandel på 50%.

Cultiva

Kristiansand

Kommunes

Energiverksstiftelse

Postboks 494

NO-4664 Kristiansand

Tel: +47 380 380 20

Faks: +47 380 380 29

post@cultiva.no

www.cultiva.no

Org.nr.

984 336 845

Drøfting av saken

I denne sak skal vi først se på hvordan Cultiva forvalter sin portefølje sett i forhold andre fond og stiftelser.

Deretter analyserer vi følgende problemstillinger:

- Hvordan bør obligasjonsporteføljen settes sammen?
- Hvordan bør aksjeporteføljen settes sammen?
- Bør formålstjenlige investeringer tas inn i vår aksjeportefølje?
- Bør vi fortsatt valutasikre halvparten av vår aksjeportefølje?
- Bør Cultiva søke etter utenlandske realrenteobligasjoner?
- Trenger Cultiva eksterne rådgivere i tillegg til dagens investeringsråd?

Basert på analysene anbefales det en strategi for 2019.

En av våre hovedleverandører i dag er DNB Asset Management AS. Vi har utfordret dem å komme opp med statistikk på vår oppfordring på problemstillinger som er viktig for våre strategiske valg.

De tar forbehold om mulige feil.

Dokumentet er deretter sendt til vårt investeringsråd for kommentarer og til «uavhengige «leverandører.

Der det er motstrid mellom administrasjonens vurdering og eksterne innspill blir det markert i saken.

Et overblikk. Hvordan forvalter Cultiva sin portefølje sett i forhold til andre fond og stiftelser?

Vi har utfordret DnB om å sammenligne Cultivas allokeringstrategi med andre fond:

- SPN (Statens pensjonsfond Norge (Folketrygdfondet)),
- SPU (Statens pensjonsfond utland)
- SKF (Sørlandets Kompetansefond),
- KLP (Kommunal Landspensjonskasse)

Den første tabellen viser Allokeringstrategien for de 5 fondene og den neste viser hva en slik strategi ville ha gitt historisk. Hva ville ha skjedd om de ulike fondene hadde hatt denne porteføljen stabilt fra 1990?

Nederst i samme tabell er det regnet på forventninger. Merk at det er nominelle størrelser. Forutsetningene ligger tett opp til NOU -utredningen, Mork-utvalget NOU 2016:20. Et avvik er at DNB har brukt en aksjepremie på 4 % mens Mork-utvalget har brukt 3% (realavkastning).

Vi skal knytte noen kommentarer til de to tabellene.

Porteføljestatistikk: Allokering

	SPN	SPU	Sørlandets kompetansefond	KLP	Cultiva
Pengemarked	0.0 %	0.0 %	0.0 %	7.5 %	5.0 %
Obligasjoner	40.0 %	30.0 %	20.0 %	77.9 %	25.0 %
Obl. Norge Stat	10.2 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Obl. Norge Kreditt IG	23.8 %	0.0 %	20.0 %	77.9 %	20.0 %
Obl. Globale Stat	3.6 %	30.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Obl. Globale Kreditt IG	2.4 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %	5.0 %
Noterte aksjer	60.0 %	70.0 %	70.0 %	2.8 %	60.0 %
Aksjer Norge	51.0 %	0.0 %	23.0 %	0.0 %	0.0 %
Aksjer Norden	9.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Aksjer Globale	0.0 %	61.6 %	47.0 %	2.8 %	60.0 %
Aksjer Emerging Markets	0.0 %	8.4 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Alternativer	0.0 %	0.0 %	10.0 %	11.8 %	10.0 %
Elendom (unotert)	0.0 %	0.0 %	10.0 %	11.8 %	10.0 %
Sum	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %

For SPU er det forskuttert at ved 70 % i aksjer vil resten være i stat og stat-relaterte obligasjoner.

Porteføljestatistikk: Avkastning og risiko

	SPN	SPU	Sørlandets kompetansefond	KLP	Cultiva
Historikk 12/1989 - 12/2017					
Årlig gj.snittlig avkastning	8.7 %	7.8 %	8.3 %	7.1 %	7.8 %
Årlig standardavvik	12.1 %	11.9 %	10.5 %	2.9 %	8.2 %
Laveste ann. femårsavk.	-3.8 %	-5.8 %	-3.1 %	3.5 %	-0.4 %
Laveste ann. treårsavk.	-10.7 %	-15.1 %	-12.5 %	1.6 %	-7.0 %
Laveste årsavk.	-32.6 %	-32.3 %	-26.1 %	-1.0 %	-22.9 %
Laveste 3 mnd. avk.	-26.9 %	-19.9 %	-17.9 %	-2.8 %	-15.3 %
Laveste mnd. avk.	-13.9 %	-10.0 %	-10.4 %	-2.6 %	-8.4 %
Andel år med neg. avk.	28.9 %	24.0 %	21.8 %	1.2 %	17.2 %
Forventninger					
Avkastning	5.7 %	5.5 %	6.0 %	3.7 %	5.5 %
Standardavvik	11.5 %	10.1 %	11.9 %	3.0 %	10.1 %
Sharpe ratio	0.28	0.30	0.30	0.41	0.29

Allokering

Pensjonsfondet KLP utmerker seg ved svært lav aksjeandel, mens de øvrige fondene har 60 eller 70% aksjeandel i sine strategier.

Det er verdt å merke seg at SKF, SPU og SPN har null i pengemarked.

De to sistnevnte har tilnærmet null også i eiendom.

Det er også verdt å merke seg at SPU har alle obligasjoner i global stat. SPN har 13,8 prosent i stat. De øvrige fondene har tilnærmet null i stat i sine strategier.

Avkastning og risiko

Den neste tabellen viser hva som hadde blitt resultatet om overnevnte allokeringsstrategier hadde blitt fulgt fra 1990- 2017.

Vi ser at KLP ville ha fått meget gode resultater fordi renten har falt i perioden. Det er lite sannsynlig med et ytterligere fall i renten. Risikoen for KLP har vært minimal.

For de øvrige fondene ser vi at avkastning og risiko henger sammen. Cultiva er minst risikoeksponert. Dette har nok sammenheng med at Cultiva har lavere aksjeandel enn SPU og SK og lavere andel i norske aksjer enn SPN.

Ser en nærmere på Cultiva i forhold til SPU så har Cultiva høyere forventet avkastning på eiendom og kredittobligasjoner. Det veier opp for høyere aksjeandel i SPU. I tillegg har Cultiva kortere rentedurasjon (norske obligasjoner) enn SPU (globale obligasjoner). Det har bidradd lavere risiko for Cultiva, men også lavere avkastning.

At SKF kommer rimelig bra ut på risiko kan også tilskrives 10 % i eiendom og kortere durasjon på obligasjoner.

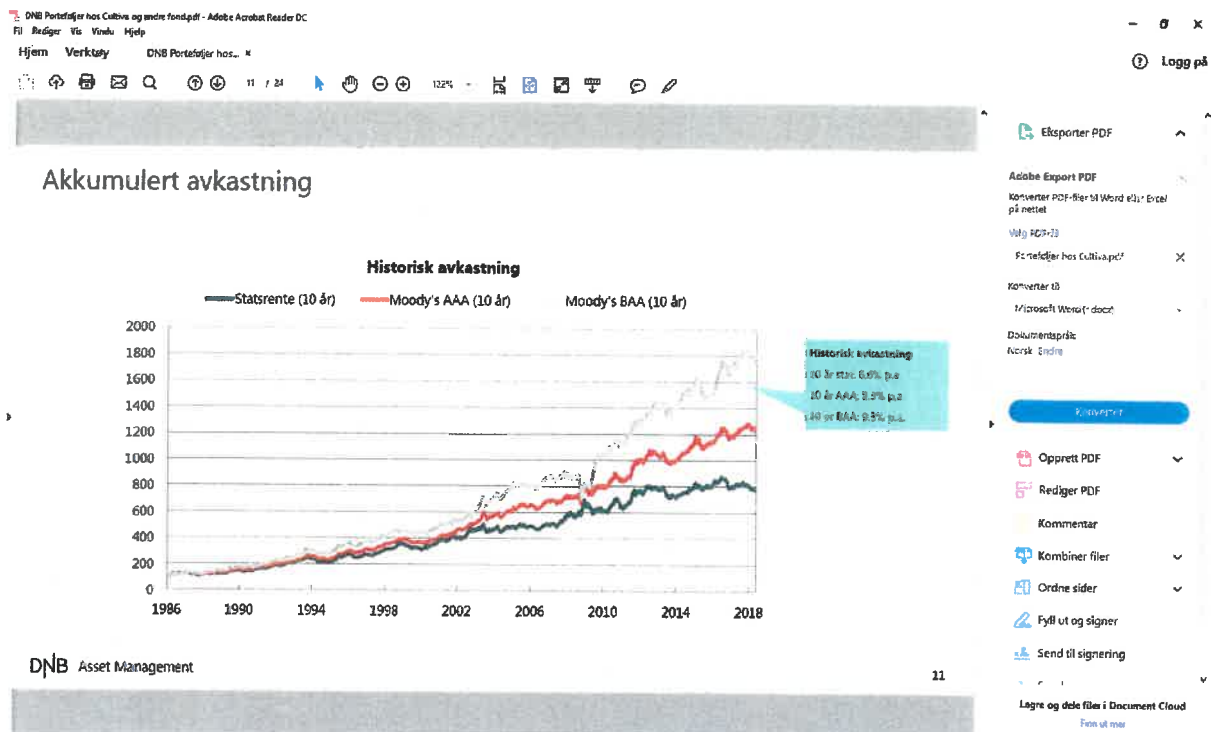
Forventninger

Nederst i samme tabell er det regnet på forventninger (i nominelle størrelser)

Her ser vi at SKF har høyest forventet avkastning og risiko og at KLP vil få en betydelig lavere avkastning fordi renten neppe vil falle ytterligere. For øvrig vises til kommentarene ovenfor.

Hvordan bør obligasjonsporteføljen settes sammen?

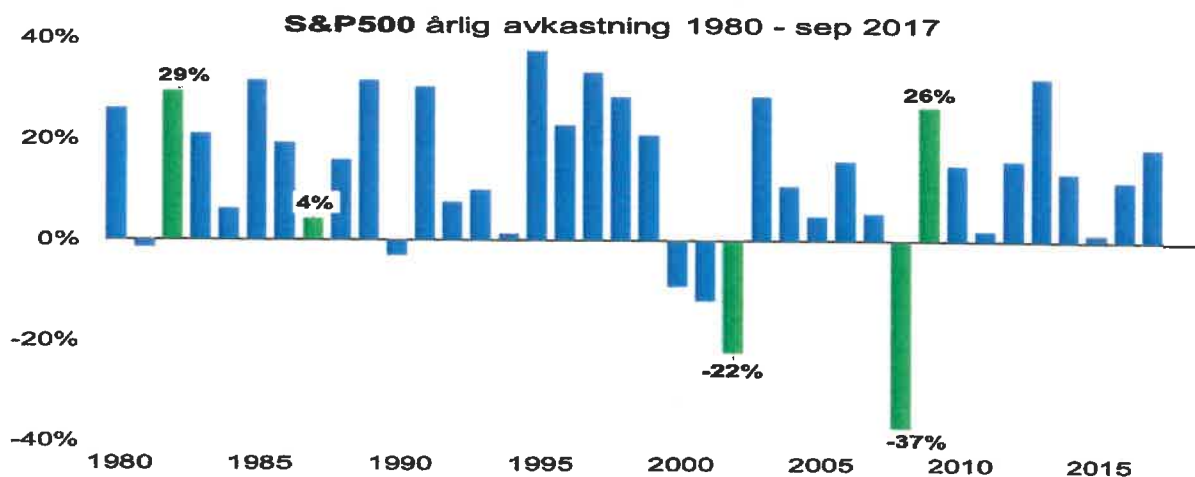
Det er en klar sammenheng mellom avkastning og risiko også for obligasjoner.

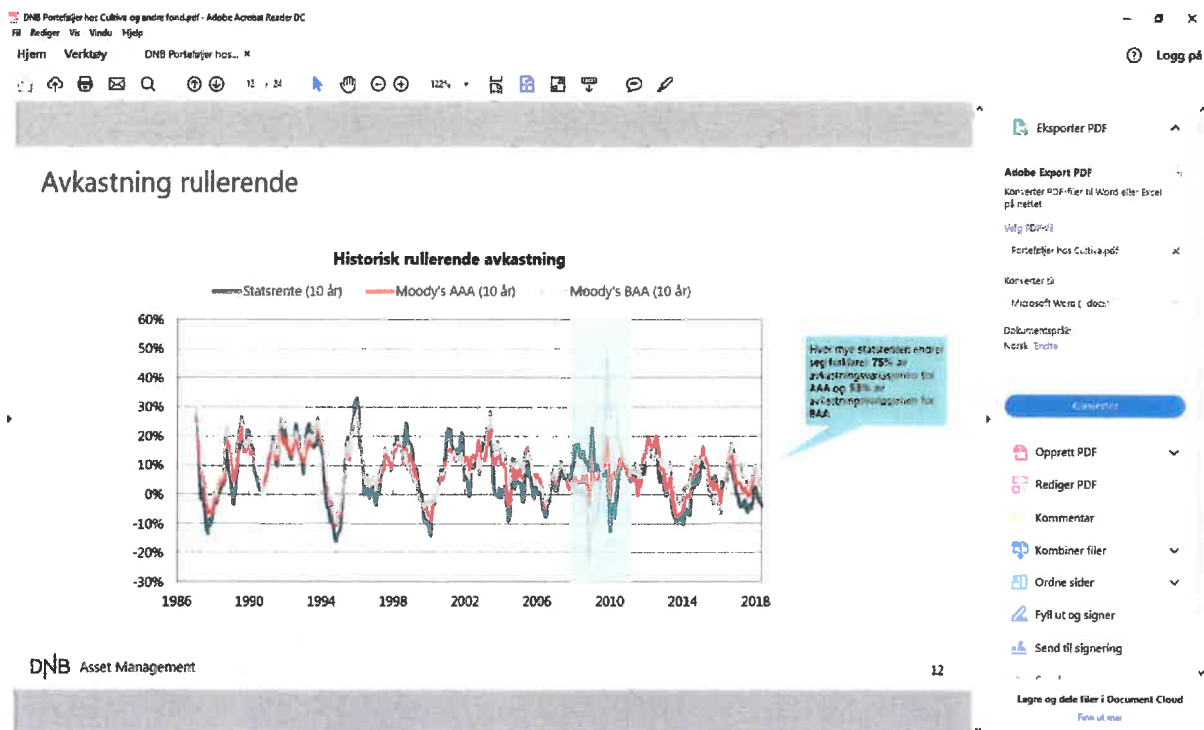

Tabellen illustrerer dette godt. Slik sett bør logikken være at en bør søke en del risiko for å oppnå en god avkastning.

Dersom vi ser obligasjoner og aksjer i sammenheng viser historiske data at aksjer gir bedre avkastning enn obligasjoner. Det er hovedargument for å ta risikoen på aksjer og ikke i obligasjoner.

Det er viktig at obligasjonsporteføljen ikke samvarierer for sterkt med aksjer. Dette for å redusere fall i den totale porteføljen når verdien på aksjer faller. Dette illustreres ved de to tabellene nedenfor. Den første for aksjer og den neste ulike typer av obligasjoner.

Statens pensjonsfond utland (SPU)

Statens pensjonsfond utland (SPU)/Norges Bank og Finansdepartementet er internasjonalt anerkjent for sin kompetanse.

SPU har en investeringsstrategi og uttak av avkastning som har mange fellestrekk med Cultiva's strategi. Det er derfor interessant å se på hvordan de setter sammen sin portefølje.

Statens Pensjonsfond Utland (SPU) har i dag en portefølje som avviker fra de fleste andre norske fond på ett punkt. Det er en betydelig bruk av internasjonale statsobligasjoner.

SPU sin strategi er at hoved-inntjeningen skal skje på aksjesiden og at obligasjonssiden skal i stor grad ha en motsyklisk/nøytraliserende funksjon til aksjer.

Lange globale statsobligasjoner utgjorde derfor nesten 60% av obligasjonsporteføljen i SPU i 2017.

Sammenligning av obligasjonsportefølje SPU og Cultiva mars 2018:

Andel i % av obligasjonsporteføljen	SPU	Cultiva
Statsobligasjoner	55,7%	0%
Staterelaterte obligasjoner	12,6%	0%
Realrenteobligasjoner	4,9%	17,5%
Selskapsobligasjoner	24,0%	82,5%
Pantesikrede obligasjoner	5,2%	0%

I forbindelse med at SPU skal opp i en aksjeandel på 70% anbefaler Norges Bank overfor Finansdepartementet at andelen stat- og stat-relaterte aksjer økes. Finansdepartementet har bestilt en ekspert uttalelse som vil være tilgjengelig 1. oktober 2018.

Forslag til konklusjon:

Cultiva følger anbefalingene fra Norges Bank/ **Ekspertutvalget?** ved at mest mulig av obligasjonene utenom realrenteobligasjoner plasseres i global stat- og stat-relaterte obligasjoner. Obligasjonene valutasikres fortsatt.

Hvordan bør aksjeporteføljen settes sammen?

I styremøte 28. mars 2014 ble det vedtatt etter en grundig vurdering en omlegging av Cultivas aksjeportefølje. Våre avtaler om aktive forvaltning hos Pareto og Skagen ble sagt opp og midlene ble overført til KLP og DNB for indeksforvaltning. Erkjennelsen var at honorarene ved indeksforvaltning er små og det er svært få aktive forvaltere som klarer å slå indeksen på lang sikt. Med støtte fra investeringsrådet ble det vedtatt å gjøre dette så enkelt som mulig ved bare å investere i det globale indeksfond – ikke for eksempel i «fremvoksende markeder».

Våre aksjeplasseringer er svært enkelt for administrasjonen å følge opp.

Spørsmål til Investeringsrådet: Når Flere og flere fond velger indeksfond er det da et argument for oss at noe skal tas ut som aktiv forvaltning?

Forslag til konklusjon:

Gjeldende strategi for aksjeplassering opprettholdes.

Bør formålstjenlige investeringer tas inn i vår aksjeportefølje?

Hva er formålstjenlige investeringer?

Med utgangspunkt i debatten i styret tolkes formålstjenlige investeringer inn i begrepet ansvarlige og bærekraftige investeringer.

Norsk forum for ansvarlige og bærekraftige investering har laget en 16 siders brosjyre om bærekraftige og ansvarlige investeringer.

Forumet legger følgende i begrepet:

«Hva er ansvarlige investeringer?

Ansvarlige investeringer er et vidt begrep som kan omfatte ulike typer av investeringsvirksomhet. Slik virksomhet blir også omtalt som «bærekraftige investeringer» eller «bærekraftig kapitalforvaltning», men vi velger i det følgende å bruke begrepet «ansvarlige investeringer». Begrepet ESG (Environment, Social and Governance) brukes mye i forbindelse med ansvarlige investeringer og viser til miljø, sosiale forhold og selskapsstyring. Ansvarlige investeringer er et relativt nytt begrep og er i stadig utvikling. Begrepet har røtter tilbake til det vi kaller «etiske investeringer» som handler om å unngå investeringer som strider mot moralske eller etiske verdier («do no harm»). I tillegg til å unngå visse selskaper, kan etiske investeringer handle om å oppnå sosiale eller miljømessige mål i tillegg til de rent finansielle («do good»). Etiske investeringer er fremdeles en del av mange ansvarlige investeringsstrategier, men fagfeltet ansvarlige investeringer i dag handler også om å inkludere miljømessige og sosiale faktorer som kan påvirke den finansielle verdien av investeringene på lang sikt («ESG-integrering»). Ansvarlige investeringer kan inkludere integrering av ESG-faktorer i tradisjonelle analyser og kan være relevant for kapitalallokering, valg av aksjer, konstruering av porteføljer, aktivt eierskap og stemmegivning. Ansvarlige investeringsstrategier brukes innen alle aktivaklasser, selv om det tradisjonelt har vært fokus på aksjer.»

Overnevnte artikkel legger følgende i begrepet «formålstjenlige investeringer»: ««Impact investing» eller på norsk formålstjenlige investeringer, er investeringer med mål om å oppnå positive miljømessige eller sosiale effekter i tillegg til finansiell avkastning. EKSEMPEL Mikrofinans eller investeringer som skal bidra til økt tilgang til helsetjenester, rimelige boliger eller bærekraftig jordbruk.»

Cultiva og ansvarlige investeringer.

KLP og DNB sine indeksfond følger Stortingets og derved SPU sine retningslinjer. Det samme gjelder for våre investeringer i obligasjoner. Det innebærer at en rekke selskaper blir tatt bort som ikke tilfredsstillter SPU sitt etikkråd. Fra 2002 og fram til i dag viser tall fra KLP at utelukkelse av selskaper i aksjefond har redusert avkastningen akkumulert med 2 %. Fra august 2011 til midten av mars 2017 er det ikke registrert tap ved å utelukke selskaper. Cultiva tilfredsstillter dermed den delen å plukke ut selskaper som «do harm»

Siden Cultiva har valgt indeksforvaltning, plukkes det ikke ut enkelt-selskaper som «do good» i kapitalforvaltningen. På tildelingssiden er «do good» hovedfokus.

Cultivas formål og vedtekter:

Cultiva skal maksimere sin avkastning, men på en slik måte at det ikke anses som spekulasjonspreget ifølge vedtektene. Formålet til Cultiva er «do good i Kristiansand» ved hjelp av avkastningen eller ved å bruke kapitalen til gode prosjekter/selskaper som gir økonomisk avkastning.

Det innebærer at Cultiva på ulike måter kan bidra til å bedre levekårene for byens innbyggere. Det kan være via gaver eller kjøp av aksjer i bedrifter når det fremmer Cultivas strategi.

Det vises til vedlagte PowerPoint presentasjon fra styreseminar i 2016 om formålstjenlige investeringer.

Forslag til konklusjon:

Cultiva viderefører sin strategi om å utestenge selskaper som ikke tilfredsstillers etikkrådets retningslinjer for SPU.

Cultiva er innstilt på, i tillegg til gavedelen, å også bruke sin kapital til formålstjenlige investeringer i Kristiansand der dette gir gode sosiale og økonomiske resultater når dette er innenfor Cultivas strategi.

Cultiva opprettholder sin strategi ved å investere i ansvarlige indeksfond.

Bør vi fortsatt valutasikre halvparten av vår aksjeportefølje?

I dag er halvparten av våre aksjer valutasikret.

Nedenfor presenteres en tabell som ser på fire alternativer for sammensetning av porteføljen. Valutasikring eller ikke valutasikring av alle aksjer. Dette parres med typen obligasjoner, statsobligasjoner eller kredittobligasjoner.

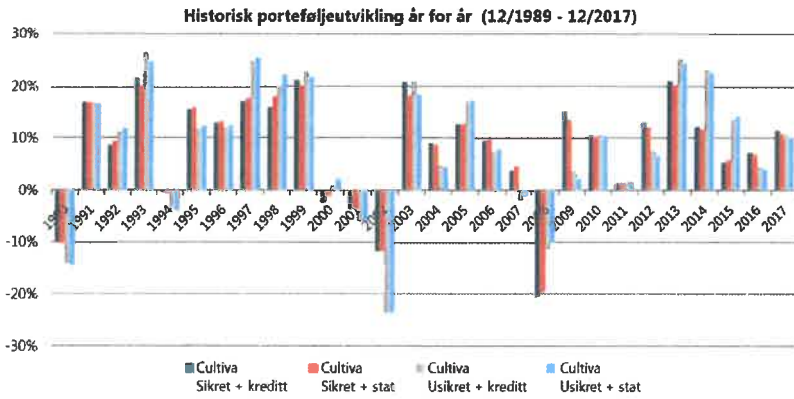
Den neste ser på hva resultatet hadde blitt om de fire alternativene hadde blitt gjennomført i perioden 1990 til 2017. Resultatene vises for hvert år. Den neste viser de akkumulerte resultatene.

Den siste tabellen ser på risikoen ved de ulike alternativene.

Analysene viser at det er svært liten forskjell mellom alternativene. I 2002 gav valutasikring et mindre fall i aksjeverdier enn usikrede mens det motsatte var tilfelle i 2008. Ved å valutasikre halvparten vil svingningene bli avdempet. Det er en fordel når Cultiva ønsker å kunne tildele midler årlig.

Valutasikring svekker avkastningen på lang sikt fordi det koster å forsikre. For Cultivas del koster valutasikring 0,03 %.

Porteføljer: Avkastning år for år

Logg på

Eksporter PDF

Adbes Export PDF
Konverter PDF-filer til Word eller Excel på nettet
Velg PDF-fil
Porteføljer hos Cultiva.pdf
Konverter til: Microsoft Word (.docx)
Dokumenttype: Norsk - Brev

Kommentar

Opprett PDF

Rediger PDF

Kombiner filer

Ordne sider

Fyll ut og signer

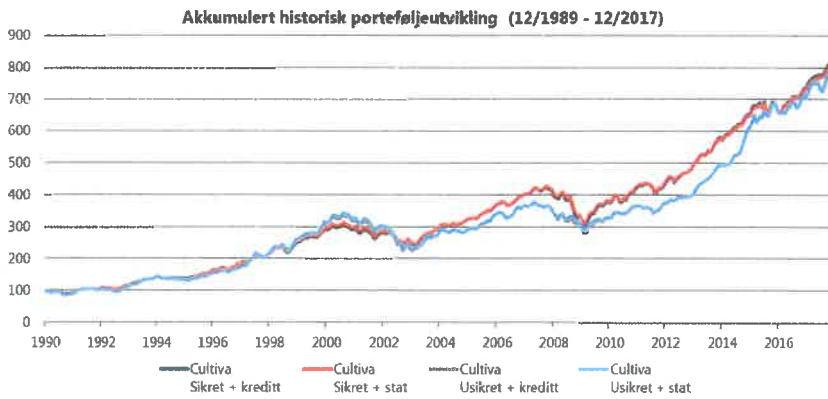
Send til signering

Send og spor

Flere verktøy

Lagre og del filer i Document Cloud
Finn ut mer

Porteføljer: Historisk utvikling

Logg på

Eksporter PDF

Adbes Export PDF
Konverter PDF-filer til Word eller Excel på nettet
Velg PDF-fil
Porteføljer hos Cultiva.pdf
Konverter til: Microsoft Word (.docx)
Dokumenttype: Norsk - Brev

Kommentar

Opprett PDF

Rediger PDF

Kombiner filer

Ordne sider

Fyll ut og signer

Send til signering

Send og spor

Flere verktøy

Lagre og del filer i Document Cloud
Finn ut mer

Porteføljestatistikk: Nedsiderisiko

	Cultiva Sikret + kreditt	Cultiva Sikret + stat	Cultiva Usikret + kreditt	Cultiva Usikret + stat
Value at Risk (VaR)				
Forv. - 1 std. (83 % konf.)	-4.6 %	-4.6 %	-4.6 %	-4.6 %
Forv. - 1,65 std. (95 % konf.)	-11.2 %	-11.1 %	-11.2 %	-11.1 %
Forv. - 3 std. (99.5 % konf.)	-24.8 %	-24.5 %	-24.8 %	-24.5 %
Utfallerom (1 år)				
Forv. - 1 std. (68 % konf.)	-4.6 % 15.6 %	-4.6 % 15.3 %	-4.6 % 15.6 %	-4.6 % 15.3 %
Forv. - 1,96 std. (95 % konf.)	-14.3 % 25.3 %	-14.1 % 24.8 %	-14.3 % 25.3 %	-14.1 % 24.8 %
Forv. - 2,58 std. (99 % konf.)	-20.6 % 31.5 %	-20.3 % 31.0 %	-20.6 % 31.5 %	-20.3 % 31.0 %
P(avk. < 0.00%)				
1 års horisont	29.4 %	29.6 %	29.4 %	29.6 %
3 års horisont	16.1 %	16.4 %	16.1 %	16.4 %
5 års horisont	8.9 %	9.1 %	8.9 %	9.1 %
10 års horisont	1.4 %	1.5 %	1.4 %	1.5 %

DNB Asset Management 19

Forslag til konklusjon:

Dagens praksis videreføres hvor halvparten av aksjene valutasikres

Bør Cultiva søke etter utenlandske realrenteobligasjoner?

Dagens situasjon

Cultiva har i dag en realrenteobligasjon på 3% i Trønder Energi som ligger til forfall - anleggsobligasjon.

Avkastningen er uavhengig av bevegelsene i aksjemarkedet og sikkerheten anses som god.

Styret har gitt administrasjonen i mandat å finne flere slike realrenteobligasjoner med minimum 2,5 prosent realavkastning.

Det er ikke aktuelle realrenteobligasjoner i det norske markedet nå.

Hva med utenlandske realrenteobligasjoner?

Slike obligasjoner kan valutasikres.

Problemstillingen her er at en utenlandsk realrenteobligasjon knytter seg til landets inflasjonsutvikling. Risikomomentet er at Norge og det aktuelle landet kan ha ulik inflasjonsutvikling.

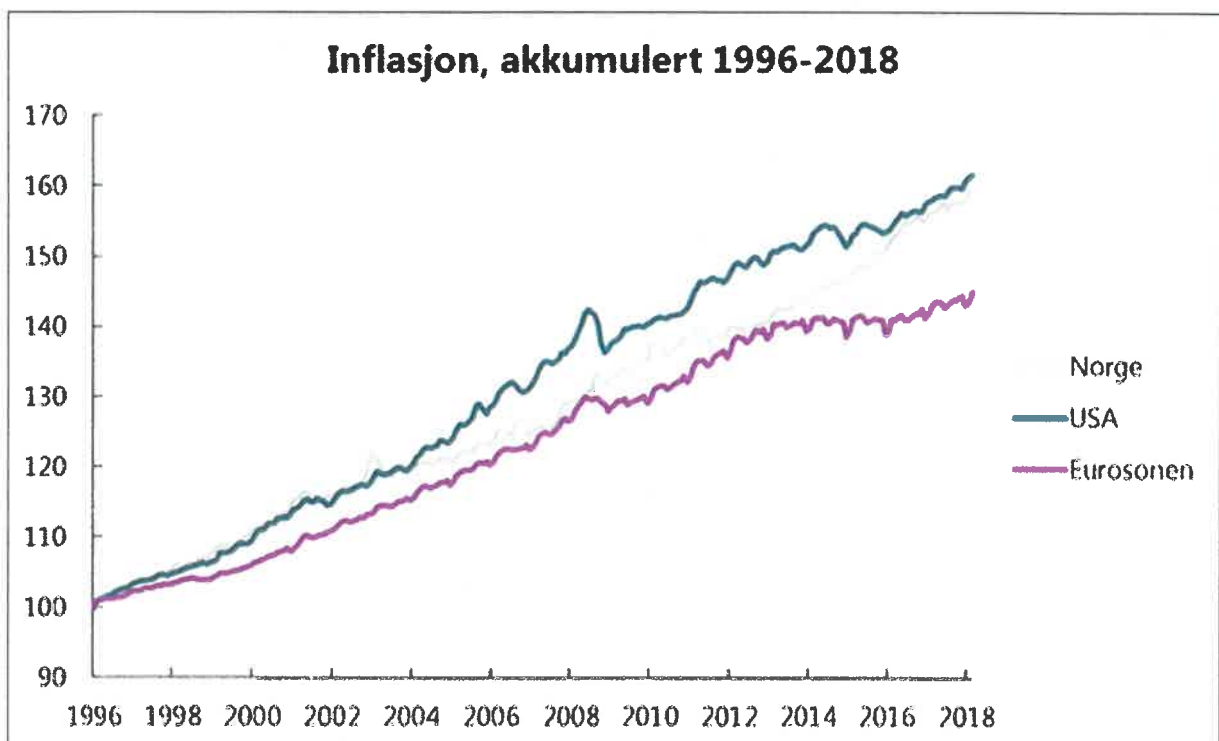
Vi har utfordret vår største samarbeidspartner, DNB å svare på dette:

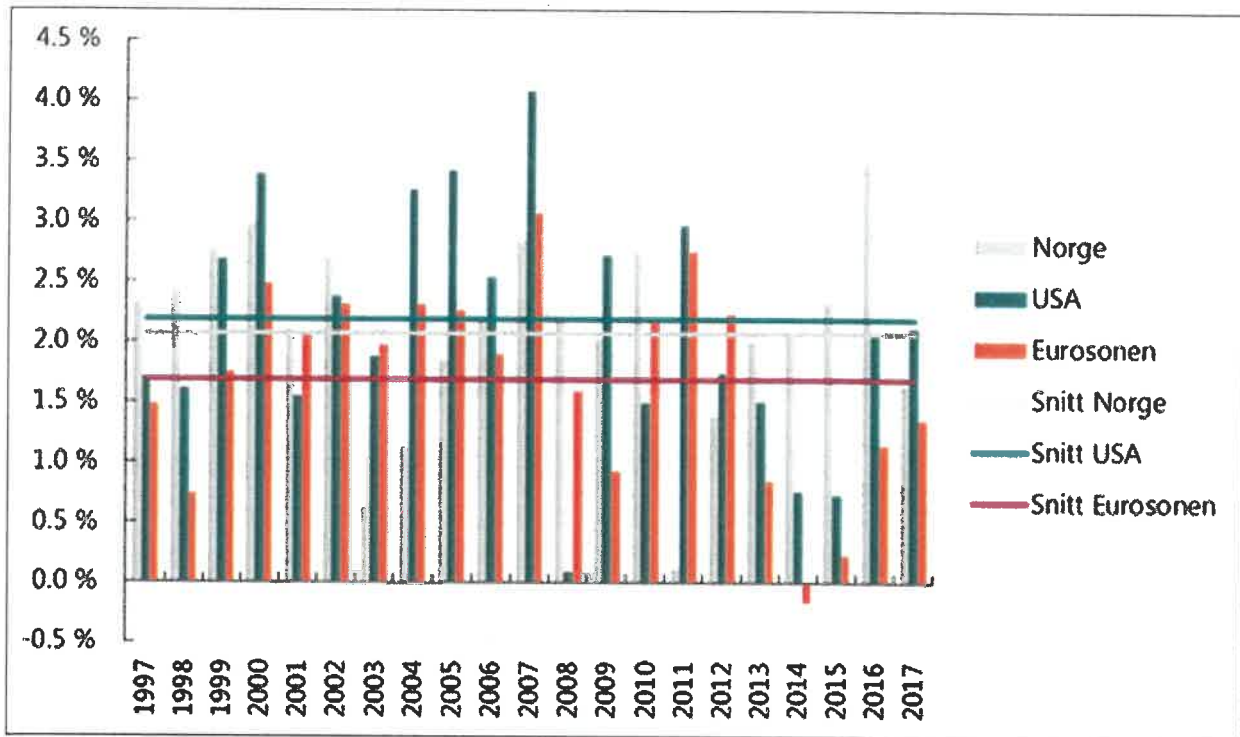
«Spennende tema du tar opp. Ut i fra et teoretisk perspektiv mener jeg at avkastningen på obligasjonene du viser til ikke skal ha store forskjeller, både med eller uten valutasikring (se for eksempel International Fisher Effect, renteparitet, osv). Men det er selvfølgelig mange faktorer som spiller inn i en fasit, noe som også gjør det vanskelig å regne nøyaktig på. Jeg har derfor ikke noe konkret svar til deg på denne dessverre.

Men dersom vi ser på korrelasjoner på inflasjon, har denne historisk vært positiv (se tabell under). Jeg har her brukt totalinflasjon, siden dette ofte er faktoren som benyttes i realrenteobligasjoner. Totalinflasjonen er mer volatil blant annet pga. energipriser, så jeg ser ikke bort i fra at energipriser kan ha bidratt til å øke korrelasjonen. På den andre siden vil økt globalisering, mer integrerte økonomier og markeder styrke argumentet for høyere korrelasjon fremover (så sant Trump ikke går helt av skafet da..).

	Norge	USA	Eurosonen
Norge	1.00		
USA	0.21	1.00	
Eurosonen	0.27	0.34	1.00

Siden vi snakker om utviklede økonomier er det også mindre grunn til å forvente store forskjeller. De fleste sentralbankene styrer i dag mot et inflasjonsmål på to prosent. Ser du på figuren under har Norge og USA omtrent hatt den samme prisstigningen fra 1996-2018. Eurosonen ligger bak, etter å knapt hatt prisstigning i kjølvannet av strukturelle problemer etter eurokrisen i 2010/11. På kort sikt derimot kan variasjonene være store.

Forslag til konklusjon

Søk etter utenlandske realrenteobligasjoner iverksettes, men kjøp bør stilles i bero inntil en får mer innsikt i konsekvensene av USAs nye internasjonale handelspolitikk.

Trenger Cultiva eksterne rådgivere i tillegg til dagens investeringsråd?

En trenger ikke være syk for å bli bedre.

Det viktigste for et fond som Cultiva er å velge en langsiktig strategi og være lojal til denne.

I gjeldende kapitalforvaltningsstrategi er følgende framhevet:

- Samlet risiko minimeres ved å spre investeringene på et stort antall verdipapirer, såkalt diversifisering
- Være lojal til forvaltningsstrategi ved ikke å foreta re-allokeringer ut fra markedssyn.
- Finne alternativer til aksjer som virker motsyklisk til aksjemarkedet. I tillegg til statsobligasjoner kan eiendomsfond og realrenteobligasjoner ha en slik funksjon.
- Ha som mål å bygge en bufferkapital som utgjør 20% av porteføljeverdien ved en aksjeandel på 50%.

I utformingen av og rulleringen av strategien trenger vi så mange kvalifiserte innspill som mulig.

Hvorvidt en trenger en fast tilknyttet rådgiver i tillegg dagens investeringsråd, er avhengig av valg av strategi. Velger vi å være lojal til forvaltningsstrategien ved ikke å foreta re-allokeringer ut fra markedssyn, vil behovet være å søke råd fra uavhengige miljøer når Cultiva søker etter bestemte produkter. Cultiva vil da stå fritt til å søke den beste bestiller kompetanse knyttet til de produktene vi er ute etter.

I dag er porteføljen så enkelt sammensatt at det ikke er behov for et mellomledd.

Også vår avtale vi har i dag med Mercer kan termineres fordi våre leverandører rapporterer direkte til oss.

Dersom uavhengige rådgivere kan oppnå en pris hos leverandør som er lavere enn det vi kan oppnå fratrukket rådgivningshonoraret, så bør en ekstern rådgiver vurderes.

DNB som er en av våre hovedleverandører i dag fremhever at de også setter sammen fond og forhandler med sine internasjonale leverandører. De har både innkjøpskraft og kompetanse på seleksjon av eksterne forvaltere i sine fond.⁴

Ulempen med en ekstern rådgiver er at en mister den løpende dialogen med leverandøren.

Aksjer

Dersom en fortsatt velger å ha globale aksjefond, så er det ikke behov for en finansiell rådgiver med mindre de kan oppnå en pris fratrukket deres honorar som er bedre enn det Cultiva selv kan oppnå.

Obligasjoner

Dersom vi følger anbefalingen om globale statsobligasjoner, så kan det være nyttig å engasjere en rådgiver som et enkeltoppdrag for å finne et eller flere fond som tilfredsstillt vår strategi.

Realrenteobligasjoner

Dersom vi følger anbefalingen om å søke etter norske og utenlandske realrenteobligasjoner så kan det være nyttig å engasjere en rådgiver som et enkeltoppdrag for å finne obligasjoner som tilfredsstillt vår strategi.

Eiendom

Det kan være nyttig å engasjere en rådgiver som et enkeltoppdrag for å finne eiendomsfond som tilfredsstillt vår strategi.

Forslag til konklusjon

Styret velger først strategien.

En kompleks sammensatt portefølje som også skal løpende tilpasse seg markedet vil kreve en fast avtale med ett rådgivningsmiljø.

Dersom dagens strategi videreføres vil det være behov for eksterne rådgivere til enkeltoppdrag i søk etter bestemte produkter der en også kan oppnå deres rabatter. Det vil også være nyttig å ha eksterne rådgivere tidvis for vurdering av vår strategi i tillegg til investeringsrådet.

Konklusjoner

Med utgangspunkt i drøftingene og analysene i saksframlegget anbefaler administrasjonen at kapitalforvaltningsstrategien endres på følgende områder:

Obligasjoner:

Cultiva følger anbefalingene fra Norges Bank/ **Ekspertutvalget?** ved at mest mulig av obligasjonene utenom realrenteobligasjoner plasseres i global stat- og stat-relaterte obligasjoner.

Obligasjonene valutasikres fortsatt.

Formålstjenlige investeringer:

Cultiva er innstilt på, i tillegg til gavedelen, å også bruke sin kapital til formålstjenlige investeringer i Kristiansand der dette gir gode sosiale og økonomiske resultater når dette er innenfor Cultivas strategi.

Cultiva opprettholder sin strategi ved å investere i ansvarlige indeksfond.

Eksterne rådgivere:

Det er behov for eksterne rådgivere til enkeltoppdrag i søk etter bestemte produkter der en også kan oppnå deres rabatter. Det vil også være nyttig å ha eksterne rådgivere tidvis for vurdering av vår strategi i tillegg til investeringsrådet.